

a
r
a
ara.cat

SANT
JORDI
2013

MÓN LLULL

LA INFLUÈNCIA
INVISIBLE
D'UN SAVI

VINE, HAS DE VIURE'L

Formula 1® & Barcelona
L'espectacle més vibrant a la ciutat més fascinant

 Circuit de Catalunya
SI NO VÉNS, NO HAS VIST RES

The F1 FORMULA 1 logo, F1, FORMULA 1, FIA FORMULA ONE WORLD CHAMPIONSHIP, GRAND PRIX, GRAN PREMIO DE ESPAÑA and related marks are trade marks of Formula One Licensing BV a, Formula One group company. All rights reserved.

Canals de venda d'entrades

 Circuit de Catalunya
www.circuitcat.com

VENTA DE ENTRADAS
902 400 222
www.elcorteingles.es

VENTA DE ENTRADAS
ticketmaster®
ticketmaster.es

RACC

 entradas.com

PROVERBIS EL RECURS DE PROVERBIS LUL·LIANS QUE INCLOU EL SUPLEMENT HA ESTAT FET GRÀCIES A UNA TRIA DE FRANCESC TOUS

P. 04

**RAMON LLULL,
IMMENS I
INESGOTABLE**

P. 10

**RAMON LLULL,
DE LA 'A' A LA 'Z'**

P. 18

**ENTREVISTA
A ANTHONY
BONNER**

EDITORIAL

**RAMON
LLULL,
TAN LLUNY
I TAN A PROP**

P. 24

**EL PAPA
FRANCESC
I EL PAPA
BLAQUERNA**

P. 28

**RAMON
'LO FEBLE'**

P. 32

**RAMON LLULL
I LES DONES
(ALGUNES)**

**IGNASI
ARAGAY**

DIRECTOR ADJUNT

P. 36

**RAMON LLULL
I ELS SECRETS
DEL PODER**

P. 40

**ITINERARIS
LUL·LIANS A
MALLORCA**

P. 44

**LA
INTEL·LIGÈNCIA
ARTIFICIAL
EN LLULL**

Salvador Espriu, de qui aquest any celebrem el centenari del naixement, sabia que Ramon Llull estava a l'altura, com a figura cultural, de Cervantes. I per això aspirava que la cultura catalana donés al segle XX personalitats de la màxima categoria, rigor i originalitat, figures que no desmereïessin el llegat lul·lià i que situessin el país a l'altura de les grans nacions cultes. Després de l'ensulsiada de la Guerra Civil, el poeta de Sinera va concentrar totes les seves forces literàries a bastir una obra digna d'aquest propòsit. No només es tractava de salvar els mots, que també. Si Llull, amb una obra immensa, no va escatimar esforços per convertir infidels, Espriu va posar tot el seu geni literari al servei de la tasca de convèncer els catalans escèptics i derrotats sobre la importància de la pròpia cultura.

P. 48

**APOLOGIA I
PERSUASIÓ:
LA NOVA
LITERATURA
DE LLULL**

P. 52

**LLULL, UN
AUTOR DE
DIÀLEGS**

P. 56

**RAMÓN LLULL
I EL
LLENGUATGE
MÍSTIC**

El mallorquí universal ens segueix interpel·lant com a savi que volia fer pensar l'individu per si mateix

P. 60

**EIMERIC,
L'ENEMIC
NÚMERO U
DEL LUL·LISME**

P. 64

**RAMON LLULL,
SET SEGLES
D'ICONOGRAFIA**

P. 70

**ESTUDIAR
LLULL ARREU
DEL MÓN**

Amb Espriu de nou present entre nosaltres –cada dia ens acompanya al diari–, aquest Sant Jordi hem volgut girar la mirada cap a la figura i l'obra de Ramon Llull, ahora tan llunyà i tan proper. El nostre mallorquí universal, tot i la distància del seu univers ideològic i vital, ens segueix interpel·lant com a pioner de la lògica formal i el llenguatge computacional; com a teòric del poder (conseller de prínceps) que, segles abans que Maquiavel, ja justificava l'ús de la força; com a literat que va imaginar un papa (Blaquerna) que té uns quants punts de coincidència amb el papa Francesc; com a savi que aspira a fer pensar els individus per ells mateixos, arriscant-se així a ser criticat per l'ortodòxia inquisidora del seu temps; com a gran propagandista i creador de la seva pròpia llegenda (avui en diríem *imatge*); com a promotor del diàleg interreligiós (avui seria *intercultural* o *de civilitzacions*); com a escriptor compulsiu que va buscar obsessivament arribar a tots els públics; com a forjador i innovador de la llengua (el català en el qual encara pensem i vivim); com a home que creu en la força inspiradora del plor; com a viatger infatigable... En fi, com un autor inabastable que val la pena conèixer de la mà dels millors especialistes. Bona lectura.

P. 76

**LLULL I EL
DIÀLEG ENTRE
RELIGIONS**

P. 78

**SANT RAMON
LLULL EL 2016?**

Director Carles Capdevila
Director adjunt Ignasi Aragay

Fotografia Francesc Melcion
Llengua Albert Pla
Cap de disseny Cristina Córdoba

Coordinador Daniel Romaní

ARA C. Diputació, 119.
08015 Barcelona
93 202 95 95

DIGUÉ L'AIGUA AL FOC QUE AMB ELLA ES RENTEN LES DONES LA CARA PER SER BELLES I BLANQUES,
I EL FOC DIGUÉ A L'AIGUA QUE PER ELL DESITGEN LES DONES ELS SEUS MARITS

RAMON LLULL, IMMENSE

Set segles després, el gran filòsof continua influïnt i fascinant el món acadèmic, i també el no acadèmic

DANIEL ROMANÍ

PERIODISTA I ESCRIPTOR

Si fem una enquesta ràpida entre els que tenen uns coneixements culturals raonables sobre quins pensadors de tots els temps han estat claus i la seva aportació no ha caducat, sinó al contrari, fins i tot ha guanyat pes, uns quants coincidiran a pronunciar el mateix nom: Ramon Llull. I si restringim la pregunta a l'àmbit de parla catalana pot arribar-se a produir una unanimitat. Sí, Ramon Llull (1232-1316), set segles després –som ben a prop, doncs, de la commemoració dels 700 anys de la seva mort–, continua influïnt el món acadèmic, i també una part significativa del no acadèmic. Continua interessant, i fascinant. De fet, la importància de la seva figura va anar creixent inicialment entre els seus seguidors i detractors, però posteriorment també va influir en les més diverses concepcions filosòfiques d'Europa i va deixar una evident empremta en autors com Giordano Bruno, Descartes i Leibniz. És cert que no totes les seves aportacions d'àmbits molt diversos –la literatura, la lògica, la filosofia, la teologia, la medicina, el dret, la pedagogia, l'astronomia, la teoria electoral...– tenen una especial rellevància des del prisma del segle XXI, però això no fa minvar la seva grandesa.

El pensament occidental i la cultura catalana no es poden concebre sense “el català de Mallorca”, com a ell li agradava d'anomenar-se. A banda de la seva immensa importància com a filòsof, no podem oblidar que també és el creador del català

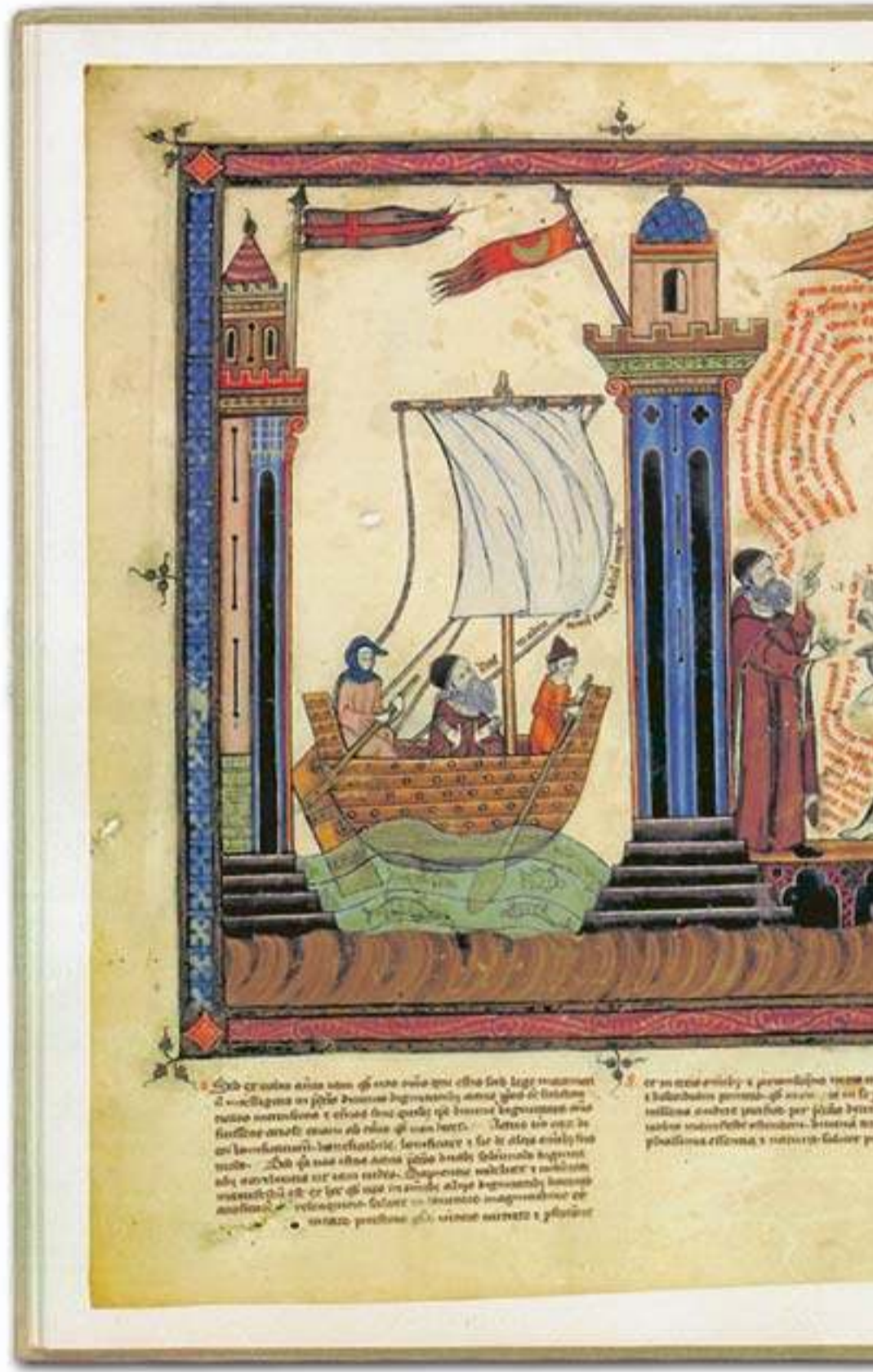
literari. La seva àmplia producció consta de 265 obres (n'hi ha de molt breus i altres que tenen milers de pàgines; pel que fa a la xifra esmentada, encara s'està revisant la seva obra i fa poc se n'hi va atribuir una i també n'hi ha que se li havien atribuït que pertanyen als seus deixebles).

Contràriament al que va passar amb bona part de la tradició catalana medieval –sobretot la literària, però no només–, l'obra de Ramon Llull no va quedar arraconada als prestatges empolgats de l'oblit després de la seva mort. “Molts dels llibres de Llull, en català i en llatí, que ja havien estat profusament llegits durant els segles XIV i XV, malgrat els atacs de la Inquisició van continuar copiant-se i imprimint-se durant l'edat moderna”, subratlla Joan Santanach, professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona i membre del Centre de Documentació Ramon Llull.

“La difusió de l'obra de Llull no es va limitar a l'antiga Corona d'Aragó. De les 430 impressions lul·lianes aparegudes entre els anys 1480 i 1868, segons la bibliografia clàssica d'Elies Rogent i Estanislau Durant (1927), menys de dues cinquantenes parts van ser elaborades als territoris de parla catalana. La resta es reparteix per tot Europa, amb focus importants a Itàlia, França i Alemanya. I és que l'àmplia producció de Llull va continuar interessant una gran diversitat de lectors, ja fos per la banda de la filosofia, la teologia i el pensament, ja fos per interessos més devots i piadosos, com trobem a Mallorca”, afegeix Joan Santanach, dedicat a l'estudi de diversos aspectes de la cultura medieval, amb especial atenció a la figura de Llull.

Hi ha qui diu que una part de l'èxit de Llull es deu a textos que van circular en nom seu, tot i que en realitat ell no els havia pas escrit. Alguns, fins i tot, els hauria rebutjat! “Poc després de la seva mort van començar a atribuir-se-li títols alquímics, cabalístics i d'altra naturalesa en un nombre que duplica àmpliament el de l'extensa producció autèntica. Això no va impedir que el lul·lisme constituís un corrent molt influent durant el Renaixement, i que mantingués un prestigi remarcable fins a mitjan segle XVIII”, diu Santanach.

Ramon Llull era fill de colons catalans benestants instal·lats a Mallorca amb el rei Jaume I. La seva vida primerenca a l'illa va estar marcada per la realitat immediatament posterior a la conquesta, i a la pre-

Una llarga vida dedicada al pensament

* 1232

Ramon Llull neix a Ciutat de Mallorca.

* 1257

Es casa amb Blanca Picany i es relaciona amb l'infant Jaume, fill petit de Jaume el Conqueridor, destinat des de l'any 1253 a ser rei de Mallorca.

* 1263

Conversió a una vida cristiana compromesa, a l'edat de trenta anys.

* 1265

Després d'un pelegrinatge a Rocamadour i a Sant Jaume de Compostel·la, Llull s'entrevista, segurament a Barcelona, amb sant Ramon de Penyafort, el qual li aconsella que estudiï no a París sinó a Mallorca. Compra un esclau moro i s'inicia nou anys de formació intel·lectual i lingüística.

* 1271-1274

Al final dels nou anys d'estudi, Llull escriu les seves primeres obres, la *Lògica d'Alatzell* i el *Llibre de contemplació*.

* 1274

Mor l'esclau que li ha ensenyat l'àrab. Il·luminació de Randa i primera versió de l'*Art* (*Art abreujada d'atobar veritat*).

* 1275

Llull és cridat a Montpeller pel príncep Jaume i sotmet les seves obres a l'anàlisi d'un expert franciscà, que les aprova.

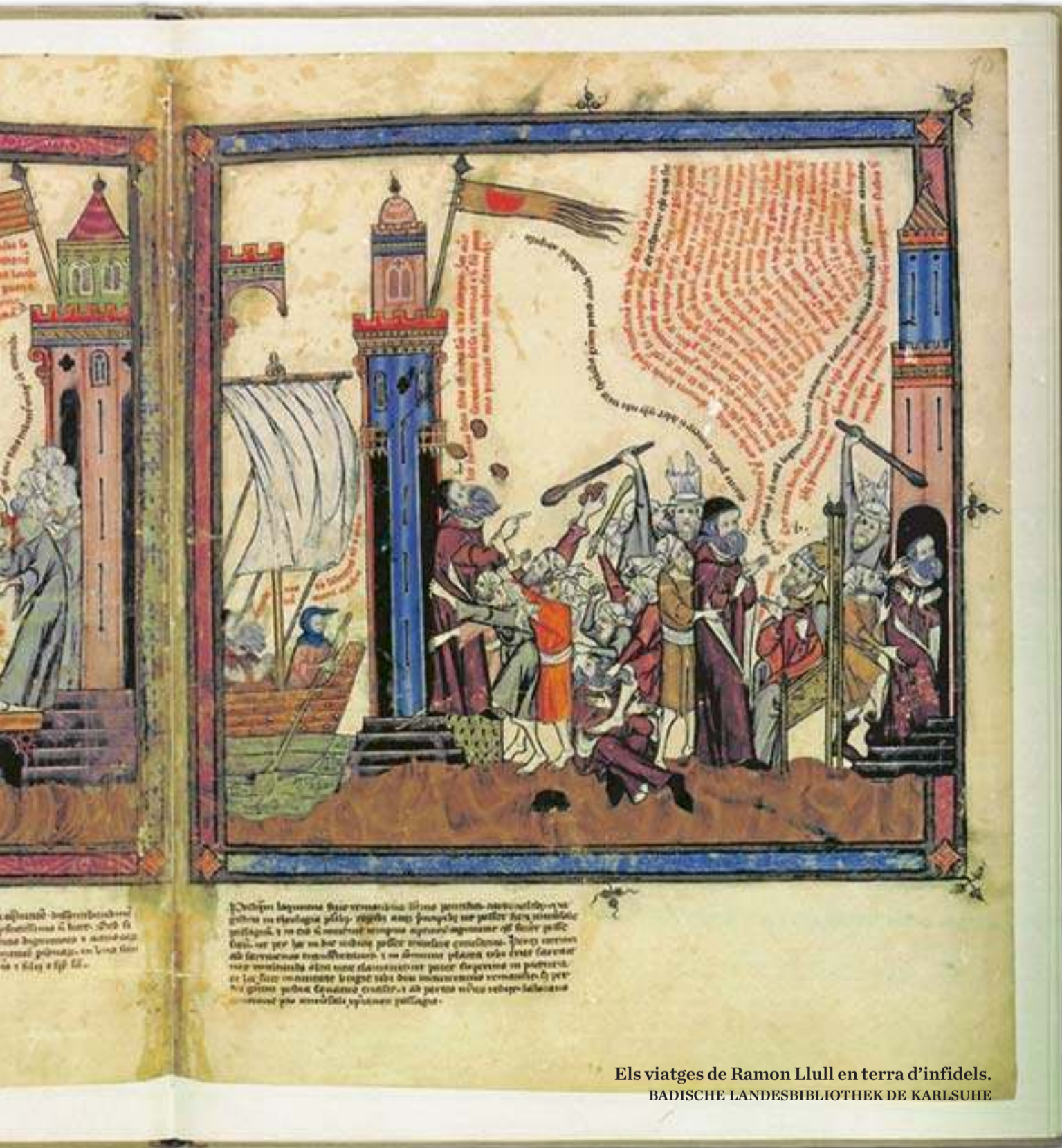
* 1276

Una butlla papal confirma la fundació del monestir de Miramar (Deià) sufragada per Jaume II, on tretze franciscans estudien àrab i l'*Art*.

ENS I INESGOTABLE

Els viatges de Ramon Llull en terra d'infidels.
BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK DE KARLSUHE

sència de catòlics, musulmans i jueus en un escenari convuls –els musulmans van passar de ser amos a sotmesos, i durant uns anys va haver-hi focus de resistència i bandolerisme a les muntanyes de Mallorca–. Va formar part de la cort de l'infant Jaume de Mallorca, es va casar i va tenir fills. Ell mateix va implicar-se en activitats comercials i, fins i tot, segons va revelar, va dedicar poesies, seguint els codis trobadorescos, a una dona que no era la mare dels seus fills.

LA SEVA VIDA FA UN TOMB QUAN TÉ TRENTA ANYS

Quan té trenta anys, la seva vida fa un tomb radical. Mentre escriu un poema trobadoresc adreçat a una dama se li apareix Jesús crucificat (cinc cops en cinc dies consecutius). Comença aleshores una vida “de penitència”, que inclou un pelegrinatge a Sant Jaume de Compostel·la. Defineix un nou projecte de vida, basat

El pensament occidental no es concep sense “el català de Mallorca”, com ell s'autoanomenava

en tres propòsits: escriure “el millor llibre del món”, que ha de fer possible la conversió dels infidels; donar la vida per la causa de l'extensió de la fe, i aconseguir l'interès dels prínceps i de l'Església per a la seva causa (dedicarà molts esforços a implicar en el seu projecte els poderosos de tot Europa: visitarà personalment els papes, els reis de Mallorca i Catalunya-Aragó, els de França i Sicília, la Universitat de París, comerciants amb molt poder, com ara Cristia Spinola a Gènova...). Llull s'entrevista amb Sant Ramon de Penyafort, que li aconsella no anar a París, el centre intel·lectual del Vell Continent, sinó quedar-se a Mallorca. Anar a la capital francesa era una follia per a un home de mitjana edat, casat i amb criatures; quedar-se a Mallorca era de sentit comú. Llull estudia durant uns nou anys (també àrab, amb un esclau musulmà) i escriu el *Llibre de contemplació*, que és la primera concreció d’“el millor llibre del món”.

* **1283**
A Montpeller, Llull escriu la novel·la *Blanquerna* i una reelaboració de l'art lul·liana, l'*Art demostrativa*.

* **1287**
Primera visita de Llull a la cort papal; no hi aconsegueix res, ja que Honori IV acaba de morir.

* **1287-1289**
Primera visita a París. S'entrevista amb el rei Felip IV el Bell; contactes amb Pere de Llemotges. Els primers intents

d'ensenyança universitària fracassen. Redacció del *Felix* o *Llibre de Meravelles*.

* **1290**
A Montpeller simplifica i reformula l'art lul·liana (*Ars inventiva veritatis*). Rep una carta de recomanació del general dels franciscans, Ramon Gaudredi, que l'autoritza a ensenyar als convents d'Itàlia.

* **1292**
A Roma, Llull, que ja té 60 anys, dedica al papa Nicolau IV la seva primera obra sobre la croada.

* **1293**
Crisi psicològica a Gènova seguida pel primer viatge al nord d'Àfrica (a Tunís).

* **1294**
Estada a Nàpols, amb visita ràpida a Mallorca i a Barcelona. Acaba la *Taula general*, començada l'any anterior a Tunís, i fa la *Peticció*, a Celestí V, que només va ser papa durant cinc mesos, perquè s'interessava per la seva obra i els seus plans.

* **1295**
Estada a Roma, on fa una Peticció similar a Bonifaci VIII, nou papa elegit el desembre de l'any anterior. Escriu el *Desconhort* i comença l'*Arbre de ciència* (que acaba l'any següent).

* **1297-1299**
Segona estada a París, on dedica als reis de França l'*Arbre de filosofia d'amor*. També hi escriu la *Declaratio per modum dialogi edita contra aliquorum philosophorum opiniones*, el *Tractat d'astronomia* i el *Liber de geometria nova*.

DIGUÉ LA CANYELLA QUE ELLA ESTAVA EN L'ESCUDELLA DEL REI, I DIGUEREN LES FAVES QUE ELLES ESTAVEN EN LES ESCUDELLES DELS SANTS HOMES RELIGIOSOS

PERIPÈCIES EN TERRES LLUNYANES

Llull surt del Regne de Mallorca i de la Corona d'Aragó per primer cop l'any 1287 per anar primer a Roma i després a París. Ja no parà de viatjar. La Corona d'Aragó i el Regne de Mallorca se li feien petites. De peripècies n'hi passen un munt. A Xipre va ser enverinat per un col·laborador seu (ell mateix ho explica a *Vida coetànica*); el gran mestre de l'orde del Temple, Jacques de Molay, el va salvar; el 1314, de resultes del procés contra l'orde del Temple, Jacques de Molay va ser cremat viu a París, però Ramon Llull no va moure ni un dit per la seva causa. A Bugia (actual Bèjaïa, Algèria) és agredit, empresonat i maltractat durant sis mesos. Finalment és alliberat i expulsat del país pel rei de Bugia, Abu-l-Baqa-Halid. La darrera peripècia va viure-la en un vaixell en el qual viatjava, tornant de Bugia: va naufragar davant la costa italiana, a prop de Pisa. Sembla que va haver-hi uns quants ofegats. Llull, que havia estat empresonat i havia patit maltractaments, va salvar-se nedant, tot i la seva avançada edat –tenia uns 75 anys–, cosa que evidencia la seva vitalitat extraordinària.

Ramon Llull és excepcional en tants aspectes! Fins i tot en els anys que va viure, ja que va morir octogenari, a la seva Mallorca natal: tenia 84 anys –va superar fins i tot l'esperança de vida dels homes a la Catalunya d'avui (79,25 anys)–. Qui sap si la seva fortalesa física tenia alguna cosa a veure amb el seu coratge i les profundes conviccions que el movien.

El currículum de Llull no té res a veure amb el d'altres intel·lectuals contemporanis. La seva formació va ser eminentment autodidacta, a les biblioteques dels convents mallorquins i a Montpeller, i no pas a les aules universitàries de la ciutat de París. El seu llatí, més funcional que elegant, se'n va ressentir tota la vida, com també el seu coneixement de la tradició sàvia. Perquè els seus referents eren sobretot en llengua vulgar. “La seva formació peculiar va evitar que es convertís en un intel·lectual adoztenat, un dels tantíssims que pul·lulaven per les universitats europees”, opina Joan Santanach. Llull era alhora heterodox, díscol, genial,

persistent. “La de Ramon Llull és una iniciativa de caràcter individual i molt personalista, endegada per un laic que actua per compte propi; avui, de la seva iniciativa, en diríem *no governamental*”, diu Albert Soler, professor de literatura catalana medieval de la UB i membre del Centre de Documentació Ramon Llull del mateix centre universitari.

“El seu perfil intel·lectual és complex i atípic: com a filòsof cristià, va desenvolupar creativament materials neoplatònics i aristotèlics; com a místic, ha estat considerat l'iniciador de la gran tradició ibèrica; com a novel·lista, va ser un dels primers a proposar temes contemporanis; com a apologeta del cristianisme, va promoure escoles de missioners i va concebre un nou mètode per a la conversió. Llull també va ser un dels primers escriptors que va usar la llengua popular, en el seu cas el català, per tractar temes reservats a la llengua sàvia, és a dir, el llatí, com ara la teologia, la filosofia i la ciència”, diu Lola Badia, direc-

Llull va innovar en molts aspectes, fins i tot el lèxic: va crear noves paraules per expressar les seves idees

tora del Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona.

Ramon Llull tenia una extraordinària preocupació per la difusió de la seva obra. El fet de no ser clergue ni pertànyer a un orde religiós ni a una facultat universitària ni estar al servei d'una cort el va dur a preocupar-se per garantir la transmissió dels seus llibres. Per això va emprar en la seva redacció l'àrab, el llatí i el català. Va arribar a desenvolupar un sistema propi de producció i difusió d'obres, que comprenia la traducció, la còpia i la conservació. El seu interès a difondre la seva obra feia que tot sovint el procés de traducció acabava interferint en la composició, ja que als textos traduïts hi incorporava alguns canvis.

Són tants els aspectes en què Llull innovava! Fins i tot va crear noves paraules per expressar les seves idees: el vocabulari de l'època li quedava curt.

Llull és estudiat avui en un munt de centres, universitaris i d'altres àmbits. Per exemple, aquest mes de maig, concreta-

* 1299

Passa els darrers mesos de l'any a Barcelona, on dedica el *Dictat de Ramon* i el *Llibre de oració* a Jaume II d'Aragó, del qual Llull rep permís per predicar en totes les sinagogues i mesquites dels seus dominis.

* 1300-1301

Primera estada llarga a Mallorca després de molts anys. Escriu el *Cant de Ramon*.

* 1301-1302

Viatge a Xipre, a Armènia Menor (costa del golf d'Iskenderun) i potser a Jerusalem. Escriu la *Rhetorica nova*.

* 1303-1305

Estades a Gènova i a Montpeller. Possible tercer viatge a París.

* 1305

A Montpeller escriu el *Liber de ascensu et descensu intellectus* i la seva obra política més important, el *Liber de fine*. A Barcelona, durant l'estiu, rep dos donatius del rei per continuar la seva

activitat. A l'octubre torna a Montpeller, on és present a l'entrevista entre el nou papa Climent V i els reis d'Aragó i Mallorca. Al novembre Llull assisteix a la coronació de Climent V a Lió, i adreça en va una petició a aquest papa. Comença la formulació definitiva de l'art lul·liana, l'*Ars generalis ultima*.

* 1307

Segon viatge al nord d'Àfrica, a Bugia (Algèria), on Llull és empresonat durant sis mesos i finalment expulsat. Naufragi prop de Pisa.

* 1308

Llull té 75 anys. A Pisa escriu l'*Art breu*, acaba l'*Ars generalis ultima* i torna a escriure l'obra començada a Bugia i perduda al naufragi, la *Disputatio Raymundi christiani et Homeri saraceni*. Intenta a Pisa i a Gènova de promoure una croada. A Montpeller, dedica a Climent V i a Felip IV de França l'*Ars Dei*, una àmplia aplicació de l'Art a la teologia. Probable trobada de Llull i Arnau de Vilanova a Marsella.

AQUEST SANT JORDI, UN LLIBRE I UNA ROSSA.

El 23 d'abril, vine a celebrar Sant Jordi a la Fàbrica Moritz Barcelona: si compres un llibre a la M-Store, et regalarem una Moritz fresca.

A més, te'l podran signar aquests escriptors:

11:00-12:00h
Montse Domènech
Eduard Estivill

12:00-13:00h
Òscar Broc
Isidre Esteve

13:00-14:00h
Pilar Calvo + Cristina Cubero
Pablo Martín Sánchez
Núria Martínez-Vernis
Mr. Wonderful

16:00-17:00h
Àngela Becerra
Jaïr Domínguez
Anna R. Ximenes
Carolina Solé

17:00-18:00h
Andrew Dowling
Màxim Huerta
Ignasi Vidal

18:00-19:00h
Ben Brooks
Albert Fornés
Miguel Noguera
Miqui Otero

Marc Pastor
Silvie Rothkovic
Care Santos
Isabel Sucunza

19:00-20:00h
Lolita Bosch
Els Catarres
Núria Coll
Francesc Mauri + Jordi Martín
Tian Riba
Pepe Ribas

20:00-21:00h
Josef Ajram
Carlos del Amor
Òscar Andreu
Jesús Carrasco
Antonio Iturbe
Use Lahoz
Erika Lust
Àngel Llacer
Ramon Miravittas
Joan Miquel Oliver + Roger Padilla
Carlos Pazos
Llúcia Ramis
Jaume Sisa + Carles Flàvia
Clara Usón

LA CENTRAL

Ronda Sant Antoni, 41 08011 Barcelona

[facebook.com/MoritzBarcelona](https://www.facebook.com/MoritzBarcelona) twitter.com/MoritzBarcelona

Moritz recomana el consum responsable. 5,4

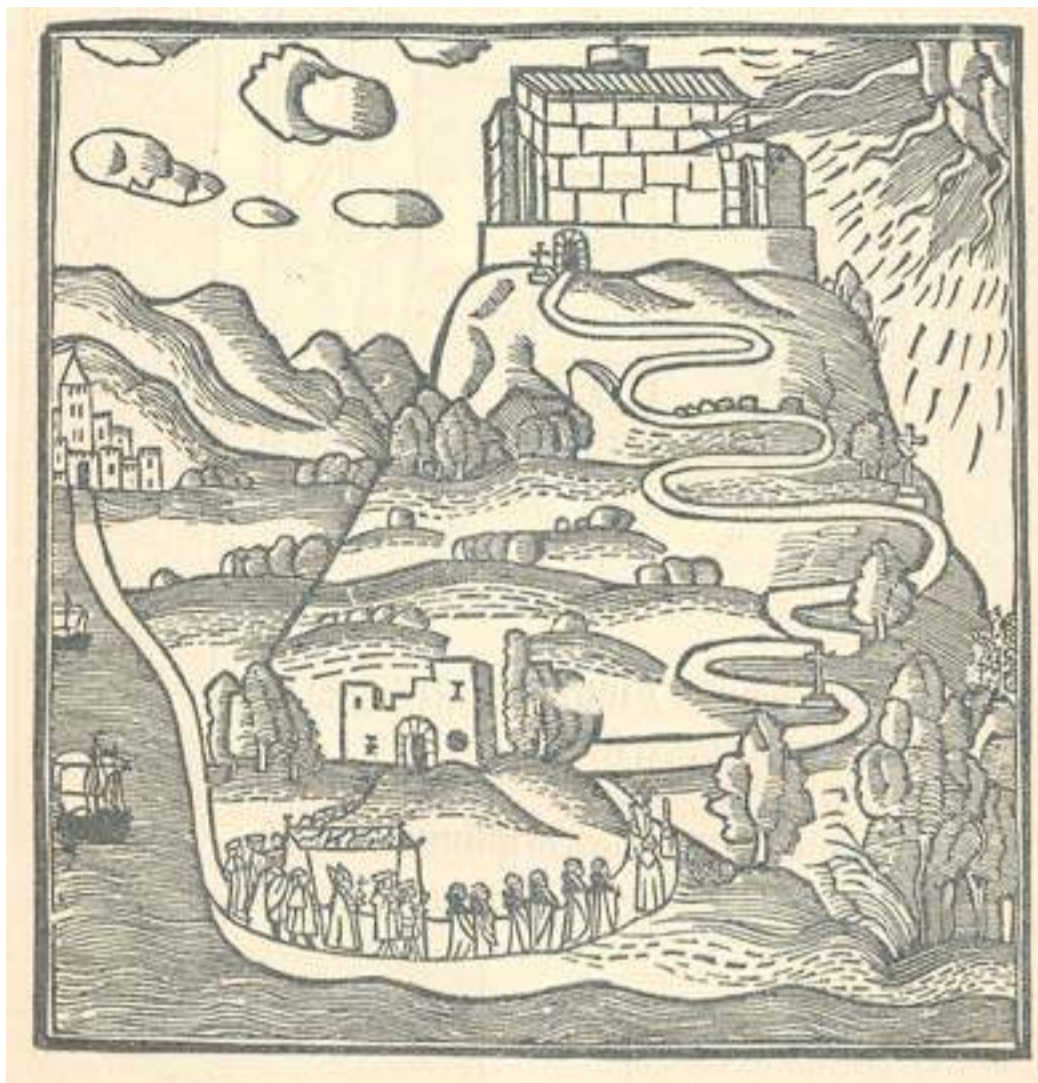

FABRICA MORITZ BARCELONA
1856

BOCA —DIGUÉ L'ENTENIMENT—, PER QUÈ MENTIU? —ENTENIMENT —DIGUÉ LA BOCA—, I PER QUÈ VÓS M'HO ACONSELLEU?

Ego magr Raymundus Lull catholanus

La llegenda de Ramon Llull va començar quan encara vivia i va créixer en segles posteriors fins a punts inimaginables. Fotografia de l'esquerra: representació de Llull a l'església de Sant Francesc de Palma. ENRIQUE CALVO. A baix, a la dreta, autògraf de Ramon Llull.

ment els dies 10 i 11, tenen lloc unes jornades, organitzades per l'Aula Lul·liana de Barcelona amb la participació d'especialistes de relleu internacional i obertes al públic en general, dedicades a *Ramon Llull i la disputa interreligiosa*, amb motiu del 750è aniversari de la Disputa de Barcelona. Són nombroses les investigacions internacionals que estan en marxa o s'han conclòs fa poc. Algunes de recents i interessants són el manual d'ús de l'Art que ha publicat en anglès i català Anthony Bonner, l'estudi sobre el diàleg en l'obra de Ramon Llull de Roger Friedlein, en alemany i en català, i la troballa d'una versió hebrea del segle XV de l'Art breu per part de Harvey Hames.

La llegenda de Llull va començar quan encara vivia i va créixer en segles posteriors fins a punts inimaginables. Els lul·lis-

Els estudis sobre Ramon Llull han trencat mites, com el que el presentava com un foll i utopista

tes es van llançar a la interpretació de la seva obra filosòfica, però alhora el fenomen popular que va provocar el lul·lisme va ultrapassar els límits acadèmics i eclesiàstics i es va inserir en la vida social mallorquina, que de seguida en va reclamar la beatificació i canonització. Els estudis sobre Llull, alhora que han anat entenent la complexitat del personatge, han trencat alguns dels mites que hi havia sobre ell, bàsicament la imatge d'un home foll i utopista. "El mateix Llull, amb voluntat propagandística, es va inventar la imatge seva de «Ramon lo Foll», un personatge que ja no ens hem de creure", diu Albert Soler.

Semblantment a l'associació que s'estableix entre Goethe i Alemanya, entre Cervantes i Espanya, entre Dante i Itàlia o entre

Shakespeare i Anglaterra —l'existència d'instituts oficials de promoció de les cultures nacionals reforça aquesta associació—, també té una gran força el binomi Llull i Catalunya. Però el Faust, el Quixot, la Comèdia o el Hamlet són productes literaris que permeten accedir a aquests autors amb certa facilitat. La major part d'obres de Llull, en canvi, són més difícils de digerir, entre d'altres coses perquè no es poden qualificar de decididament literàries (la intenció de l'autor anava en altres direccions).

Per submergir-se en Llull, convé una bona biografia. El conjunt d'articles d'experts d'aquest suplement en constitueixen una aproximació. Amb aquesta síntesi, el lector quedarà fascinat per l'enorme diversitat d'elements que fan de Llull un personatge immens i inescotable. 🌟

* 1309

A Montpeller escriu una nova obra sobre la croada, el *Liber de acquisitione Terrae sanctae*, una carta a Jaume II d'Aragó i una sèrie d'obres per presentar-les a les autoritats polítiques i acadèmiques de París, la seva propera destinació.

* 1309-1311

Quarta i darrera estada a París, on escriu una trentena d'obres, la majoria de tema antiaverroista; en dedica set al rei. El 1310, quaranta mestres i batxillers en arts i medicina firmen un document en què aproven l'Art breu, i Llull rep una

carta de recomanació de Felip IV. El 1311 escriu el *Liber natalis parvi pueri Jesu* i el *Liber lamentationis philosophiae*, dicta la *Vita coetanea* i rep una aprovació del canceller de la Universitat de París. Camí del Concili de Viena del Delfinat (França), redacta el poema *Lo concili* i l'opuscle en prosa *El fantàstic*. Assisteix al Concili de Viena fins a la primavera de l'any següent.

* 1312-1313

Passa per Montpeller (1312) camí de Mallorca, on escriu un cicle de 182 sermons i dicta testament (1313).

* 1313-1314

Estada a Messina (Sicília).

* 1314-1315

Tercera missió al nord d'Àfrica, una altra vegada a Tunis. Dedicava obres al soldà i manté correspondència amb Jaume II d'Aragó, a qui demana un franciscà que l'ajudi a traduir els seus escrits al llatí.

Les seves darreres obres daten del desembre del 1315.

* 1316

Mor a Tunis, al vaixell de tornada, o a Mallorca mateix. Devia tenir uns 84 anys.

**FES ta
FESTA**
LES TRADICIONS
més populars
DE BARCELONA

JOX TU VULL SER SANT JORDI.

Gestos com aquest són els que defineixen la nostra festa. Gestos generosos, desinteressats i valents com el que va fer de Sant Jordi una llegenda. I és que un gest pot convertir l'amistat en amor o fer del que és quotidià un moment extraordinari. Per això, volem que aquest sigui un Sant Jordi per a compartir: amb la parella, els amics, la família o amb tota la ciutat. **Participa en les activitats i converteix-les en gestos per a qui més estimes.**

SANT JORDI 2013
UN GEST HO CANVIA TOT

[bcn.cat/
santjordi](http://bcn.cat/santjordi)
[fb.com/Bcn.cat](https://www.facebook.com/Bcn.cat)
#JoxTu

Ajuntament de
Barcelona

VICI –DIGUÉ LA VIRTUT–, JO T'ACUSARÉ EL DIA DEL JUDICI. –VIRTUT –DIGUÉ EL VICI–, EL VOSTRE LLIURE ALBIR M'EXCUSARÀ DAVANT DEL JUTGE

LLULL

DE LA

A LA

Vint-i-quatre expressions fonamentals del prolífic i polifacètic escriptor i filòsof mallorquí

LOLA BADIA

CATEDRÀTICA DE LITERATURA CATALANA MEDIEVAL A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA. HA PUBLICAT DIVERSOS LLIBRES I ARTICLES SOBRE RAMON LLULL, LA POESIA DE TRADICIÓ TROBADORESCA I LA CULTURA LITERÀRIA DELS ESCRITORS CATALANS ANTICS.

FOTO: ENRIQUE CALVO

A ART

“Art és ordenament i establiment de conèixer la fi de la qual hom vol haver coneixença”. L'Art és el mètode de Ramon Llull: un conjunt articulat de principis i de regles d'interacció d'aquests principis. L'Art ensenya a distingir la veritat de la falsedat de les proposicions que s'hi formulen i és aplicable a tots els ordres del saber, de la teologia a la filosofia, la disputa religiosa, les ciències de la natura i també la retòrica i el que avui en diem literatura.

D DOCTRINA

“Doctrina és ensenyar a home coses que no sap, i acostumar ell a bons costums”. El saber que no va acompanyat de l'exercici de les virtuts no és digne d'aquest nom: al costat dels continguts doctrinals cal aprendre normes de bona conducta.

B BONESA

“Bonesa és aquella cosa per raó de la qual allò bo fa el bé, i per això bona cosa és ésser i mala cosa és no ésser”. El bé, la bonesa, és el primer dels principis generals en què es fonamenta l'Art de Ramon; és un atribut de Déu i també ho és de la creació. El mal és l'absència de bé.

E ELEMENTS

“Elements són per intenció d'obra natural, per tal que existeixi el cos humà i que estigui compost i engendrat i sustentat dels elements, i així l'home pugui existir i tenir vida en conèixer i amar Déu”. Els quatre elements de la cosmologia antiga –foc, aire, aigua i terra– conformen la matèria en general i el cos humà en particular. Gràcies a l'ànima, el component espiritual associat al cos, l'home s'eleva al coneixement del bé i de Déu.

C CARITAT

“Caritat és amar Déu i son proïsme, la qual alleuja els grans treballs i perills que vénen per amor”. La caritat és una de les tres virtuts cardinals, juntament amb la fe i l'esperança. L'impuls de caritat cap als no creients guia la vida del missioner i li fa suportar totes les dificultats de la seva tasca.

Abacus

Cooperativa

SANT JORDI 2013

JO   SIGNATURES
AVUI Dimarts 23 d'abril

BCN-Parada Plaça Catalunya, 17

11.00-12.00 h	12.00-13.00 h	13.00-14.00 h	17.00-18.00 h	18.00-19.00 h	19.00-20.00 h
Jordi Sierra i Fabra Núria Pradas Jordi Molist Valérie Tasso Kate Morton Jordi Pigem Anna Manso	Francisco Ibáñez Sebastià Serrano Amin Maalouf Lluís-Anton Baulenas Rosa Regàs Matilde Asensi Javier Ruescas	Gemma Mengual Cuineres del Bages Ernest Codina / Roger Carandell Joan Miquel Oliver Dolores Redondo Julio Basulto Agustina Guerrero	Jaume Barberà Albert Bosch Francesc Puigpelat Joan Ridao Alicia Giménez Bartlett Itziar González Pau García Milà Federicco Moccia	Josep M. Terricabras Martí Anglada Isidre Esteve Pere Martí Eva Bach Pere Estupinyà Núria Esponellà Federicco Moccia	Ada Parellada / Dani Jiménez Martí Domínguez Maite Carranza Sor Lucía Caram Eduardo Mendoza Jordi Soler Federicco Moccia

BCN-Parada Rambla Catalunya, 127

11.00-12.00 h	12.00-13.00 h	13.00-14.00 h	17.00-18.00 h	18.00-19.00 h	19.00-20.00 h
Òscar Sardà Maria Carme Roca David Escamilla Martí Gironell Antonio Baños Andreu Martín Care Santos Albert Espinosa Stern & Jem	Montserrat Carulla Muriel Casals Àngels Bassas Màrius Serra Pilar Rahola Javier Sierra Luis Rojas Marcos Ada Colau Sandra Barneda Francesc Miralles	Antonio Cabanas Coia Valls Isabel-Clara Simó Agustí Pons Gemma Lienas Carme Riera Rosa Montero Sergio Vila Sanjuan Manuel Rivas Eduard Estivill	Laura Borràs Josep M. Fonalleras Bel Olid Blue Jeans Åsa Larsson Frank Cuesta / Nacho Medina Blanca Busquets Idelfonso Falcones Kiko Amat	Sarah Lark Hypàtia Pétriz Josef Ajram Fernanda Kubbs (Cristina Fernández Cubas) Teresa Peyri / Ana Duato Santiago Roncagliolo Mongolia Alma Obregón	Carme Martí Jordi Finestres Els Amics de les Arts Victor Amela Patricia Gabancho Ada Castells Josep M. Gay de Liébana Sònia Fernández Vidal Josep M. Espinàs

BCN-Parada Diagonal, 575

11.00 - 12.00 h	12.00 - 13.00 h	13.00 - 14.00 h	17.00 - 18.00 h	18.00 - 19.00 h	19.00 - 20.00 h
Gemma Armengol Anna-Priscila Magriñà Victor Panicello Jacinto Ajram/ Natàlia Foguet / Martina Ros	Jaume Clotet / David de Montserrat Silvia Soler Lluís Canut	Òscar Sardà Lluís Jesús Esteban Ferran Torrent / Mònica Oltra Toni Hill Llúcia Ramis	Jordi Cortés / Xavier Montoriol Meritxell Falgueras Stern & Jem	M. Helena Feliu Catherine L'Ecuyer Xavier Blanch Pau Faner Marta Gómez Mata	Pilar Calvo / Cristina Cubero Marià Veloy Bié (il·lustrador)

PER SANT JORDI
MÉS HORES AL TEU SERVEI
A partir de les 9.30 h.
No tanquem al migdia.

/Abacus.coop

@abacuscoop

/Abacuscooperativa

CONNECTAT
A LES
NOSTRES
RECOMANACIONS
LITERÀRIES

Més signatures i més parades a:
abacus.coop

Les signatures poden canviar per causes alienes a Abacus cooperativa.

BARCELONA · BADALONA · CORNELLÀ DELLOBREGAT · GRANOLLERS · L'HOSPITALET
· IGUALADA · MANRESA · MATARÓ · MOLLET DEL VALLÈS · SABADELL · SANT BOI DE
LLOBREGAT · SANT CUGAT · SANTA COLOMA DE GRAMENET · TERRASSA · VILANOVA
I LA DELTRÚ · GIRONA · FIGUERES · LLEIDA · TARRAGONA · REUS

MOLT MÉS VAL BONDAT QUE SEMPRE ESTÀ, QUE BELLESA QUE A CORRUPCIÓ VA

L LUXÚRIA

“Luxúria és desig no sadollable, contrariós a orde de matrimoni”. “Matrimoni és sacrament que ordena la còpula de l’home i de la dona a la fi perquè són masculinitat i feminitat, a saber, per multiplicar la humana espècie per tal que Déu sia honrat i servit pels homes”.

ENRIQUE CALVO

F FE

“Fe és aquella cosa per la qual hom creu veres coses sense tenir-ne experiència ni argument”. La fe del cristià li permet de creure “veres coses invisibles”. L’enteniment, il·luminat per la fe, és capaç de comprendre allò que creu sense “experiència ni argument”.

H HÀBIT

“Hàbit és allò que vesteix de si mateix la cosa que el sosté, així com la justícia que vesteix l’home just, i la ciència l’home savi, i la túnica i el mantell l’home vestit”. Al segle XIII la nuesa era vista com una mancança, per això la vestimenta del cos es correspon analògicament amb la justícia i la saviesa, que vesteixen l’ànima.

G GENTILS

“Gentils són gents sense llei i que no tenen coneixença de Déu”. Els gentils no segueixen cap llei, és a dir, cap religió. Tot cristià autèntic, segons Ramon Llull, ha de treballar per la conversió dels gentils.

M MEMÒRIA

“Memòria és la potència que estotja i forneix les espècies que l’enteniment i la voluntat capten”. Com que “espècie és comuna natura a molts individus, així com humanitat a Pere i a Bernat”, la memòria conserva les espècies o nocions generals que li proporcionen l’enteniment i la voluntat, de manera que estiguin disponibles per a l’ús. L’Art de Ramon també és una art de la memòria, en el sentit que ofereix mecanisme per a recordar.

I IMAGINATIVA

“Imaginativa és poder amb què hom imagina les coses imaginables, així com l’home que amb la seva imaginació imagina figures que ha vists, i terres en què ha estat, i així de les altres coses”. A diferència de la raó, la sensitiva i la imaginativa són facultats de l’ànima que l’home comparteix amb les bèsties.

K

Ramon Llull fa servir aquesta lletra en les figures de les seves Arts. Al *Art demostrativa*, la K significa la “memòria que oblida” dins de la figura S. A l’alfabet de l’*Art breu* designa en diverses columnes la glòria, la minoritat, les qüestions “com és” i “amb què”, la instrumentativa, la pietat i la inconstància.

TORRES®

© Copyright Miguel Torres, S.A.

ATRIUM®

Una simfonia d'aromes

el taller | TORRES

Descobreix la cultura del vi

BARCELONA · Tel. 93 817 74 19 · eltallerbcn@torres.es
MADRID · Tel. 91 401 77 62 · eltallermdd@torres.es
VALENCIA · Tel. 96 341 22 97 · eltallervlc@torres.es
TENERIFE · Tel. 922 59 52 00 · eltallertfe@torres.es
GRAN CANARIA · Tel. 928 43 37 69 · eltallergc@torres.es

El vi només es gaudeix amb moderació.

www.torres.es

QUI MÉS TEM DÉU QUE NO L'ESTIMA, S'ESTIMA MÉS A SI MATEIX QUE A DÉU

N NECESSITAT

“Necessitat és aquella forma per raó de la qual d'impossibilitat se segueix son contrari possible, així com si és impossible que la part sigui més que son tot, convé que el tot sigui més que sa part”. Les “raons necessàries” de Llull són els arguments racionals, construïts amb l'Art, que demostren veritats com l'existència de Déu, l'encarnació i la redempció.

ENRIQUE CALVO

O ORACIÓ

“Oració és veïnança de Déu i d'home”. “Oració és demanda que hom fa a Déu”. “Oració és forma amb la qual l'orant parla amb Déu santificadament”. Des del *Llibre de contemplació en Déu*, la primera gran obra de Llull, la pregària és un dels motius sempre presents als seus escrits.

P PECAT

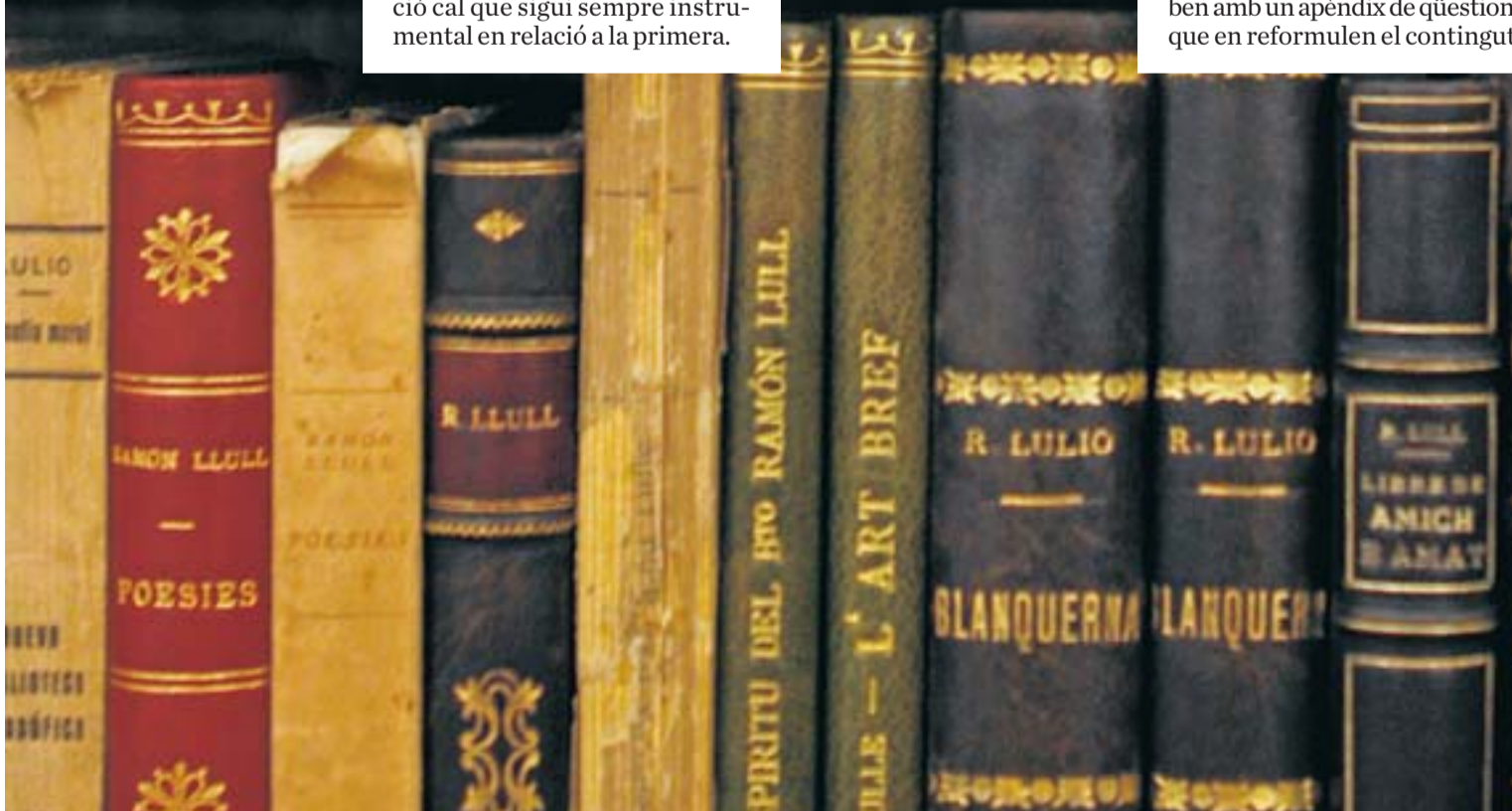
“Pecat és com hom ama menys les coses que deu amar per la primera intenció que les coses que deu amar per la segona. I per això pequen els homes contra Déu, i amen Déu per la segona intenció i si mateixos per la primera”. Segons Llull, la primera intenció o intenció final, que guia la vida de l'home, és precisament estimar i servir Déu. La segona intenció cal que sigui sempre instrumental en relació a la primera.

Q QÜESTIÓ

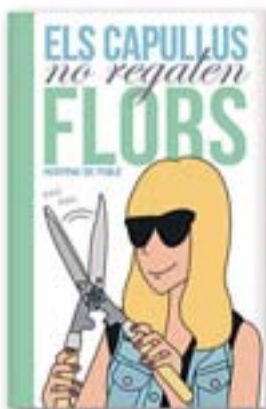
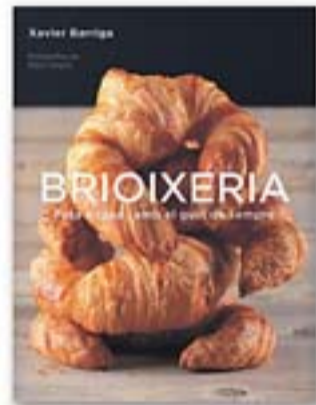
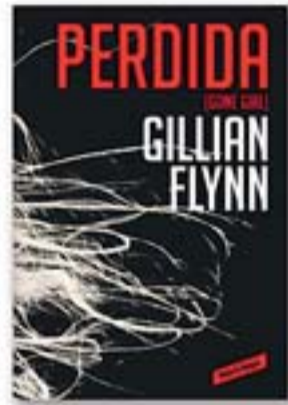
“Qüestió és petició no coneguda, és a dir demanar alguna cosa que hom no entén, però que desitja entendre”. La “*quaestio*” és un dels instruments dialèctics del mètode escolàstic a les universitats del segle XIII. Les Arts lul·lianes de la segona fase funcionen a través de nou qüestions o regles i moltes obres de Ramon, com per exemple l'*Arbre de ciència*, acaben amb un apèndix de qüestions que en reformulen el contingut.

R RETÒRICA

“Retòrica és parlar bellament i ordenada, per la qual són agradablement oïdes paraules, i per la qual hom és escoltat moltes vegades”. Ramon Llull és autor d'una *Retòrica nova*.

LLETRA A LLETRA TOT ÉS POSSIBLE

SANT JORDI 2013

Random House
Mondadori

www.megustaleer.com

LA FORNICACIÓ ÉS EL MAJOR CONTRARI QUE HI HA ENTRE MARIT I MULLER

S SAVIESA

“Saviesa és propietat per raó de la qual el savi entén, ço és a dir que l’enteniment és la potència o raó per la qual tot quant és intel·ligible, és intel·ligible”. “Saviesa és hàbit que Déu dóna, amb el qual l’home es fa savi i entén”. Llull creu que l’intel·lecte humà es pot elevar al coneixement de nocions espirituals que superen la dimensió corporal: quan l’home exerceix aquesta mena de coneixement esdevé savi.

T TEMOR

“Temor és aquella virtut per la qual els homes temen ofendre la caritat i tenen por de la justícia”. El temor, en la seva accepció positiva, és una virtut d’acord amb el proverbi llatí que assenyala el temor de Déu com l’inici de tota saviesa.

ENRIQUE CALVO

X

Ramon Llull fa servir aquesta lletra a l’*Art demostrativa* per designar una figura en la qual vuit parelles de conceptes oposats, com *predestinació* i *lliure albir* o *ésser* i *privació*, permeten de construir proposicions que caldrà validar a través de les raons necessàries del mètode artístic.

Y

Figura de l’*Art demostrativa* que designa la veritat.

Z

Figura de l’*Art demostrativa* que designa la falsedat. ❁

U UNIVERSAL

“Universal és allò que inclou moltes coses a sota de si, així com poble que inclou molts homes a sota de si i casa, moltes pedres”. L’*Art* de Ramon Llull funciona a partir de conceptes d’abast universal, com *bonesa*, *grandesa*, *principi*, *mitjà*, etc. A un altre nivell, també dóna raó dels individus particulars, atès que “particular és allò que amb altre és a sota d’una natura comuna, així com Pere i Martí són a sota d’home”.

V VALOR

“Valor és valença de virtuts contra vicis”. Al *Romanç d’Eust e Blaqueria* apareixen el Joglar de Valor i la Dona de Valor, que donen exemples pràctics d’aquesta noció fonamental en Llull.

*Per Sant Jordi,
Rosa,
ROSAT,
trepapat...*

www.agustitoremata.com

QUI TÉ BON AMIC RARAMENT PASSA NECESSITAT

LLEGIR LLULL ÉS FER UN VIATGE CONSTRUÏT PER UNA FIGURA

SEBASTIÀ
ALZAMORA

SEBASTIÀ ALZAMORA (LLUCMAJOR, 1972)
ÉS NOVEL·LISTA, POETA I ARTICULISTA
DIARI DE L'ARA.

A un lector d'avui, ¿què li pot aportar la lectura de Ramon Llull? La pregunta deu resultar fútil per a un lul·lista, però ens referim al lector diletant de Llull, al lector no especialitzat.

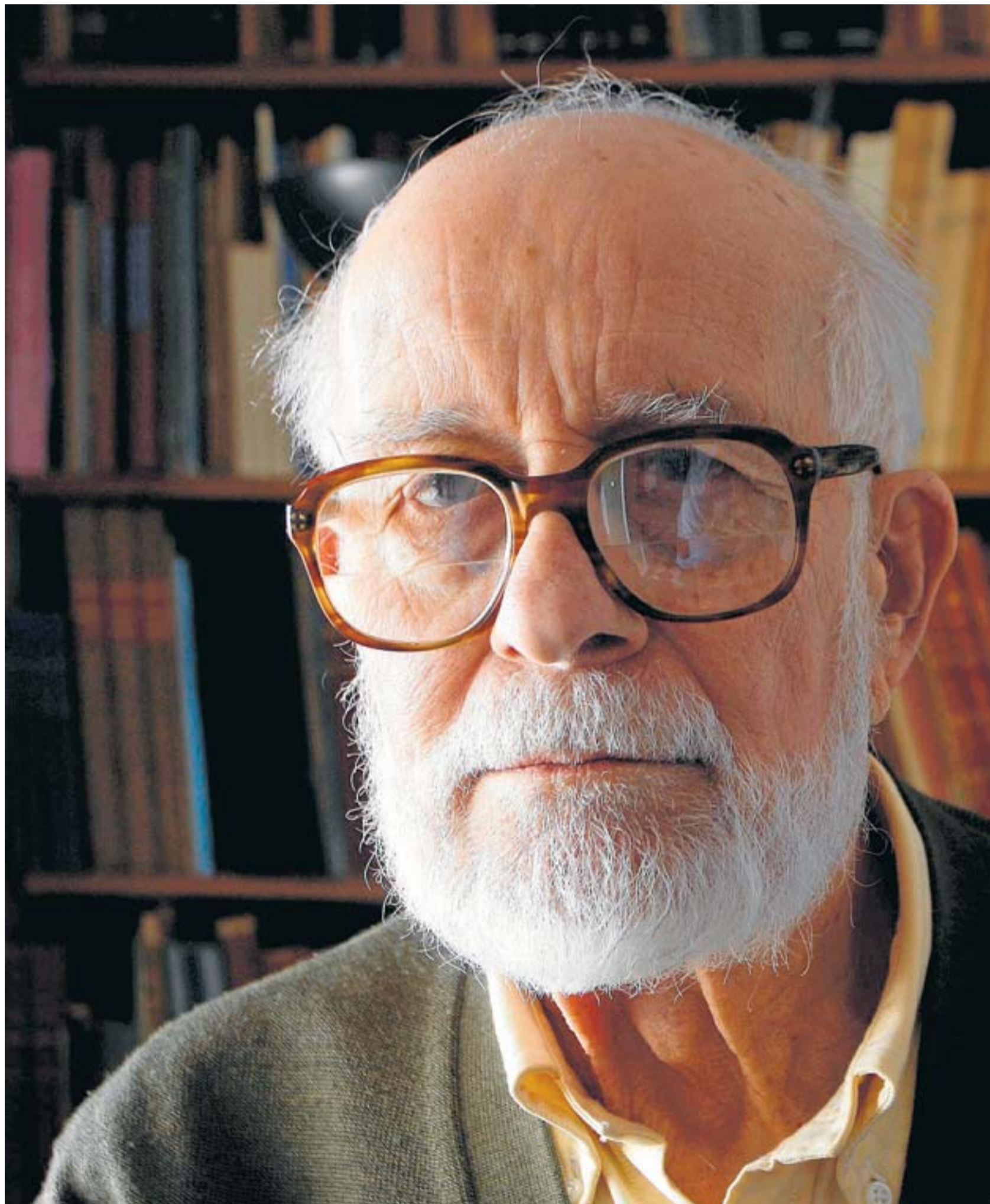
No crec que es tracti de plantejar la lectura d'un pensador del segle XIII en termes de les aportacions que pugui fer al lector d'avui. Evidentment, els paràmetres i els referents del segle XIII no són els del segle XXI. Però és que tampoc seria oportú fer-nos aquesta pregunta davant d'altres autors de la mateixa època, com sant Tomàs d'Aquino. El que ens ofereix la lectura d'aquests autors, i concretament la de Llull, és l'oportunitat de fer un viatge, un viatge a un món molt diferent del nostre. I el de Ramon Llull és un món ple, un món agosarat, un món construït per una de les figures més fascinants de tota l'Edat Mitjana.

Tot i així, algunes de les seves obres sembla que resulten més accessibles que d'altres per al lector actual. El *Llibre d'Amic e Amat*, per exemple, que segurament ara com ara seria el text lul·lià més popular...

Sí, esclar, i també el *Blaquerna*, el qual, de fet, forma part del *Llibre d'Amic e Amat*, tot i que hagi estat repetidament editat de forma independent, com una obra a part. I també el *Llibre de les bèsties*, que al seu torn forma part del *Fèlix o Llibre de meravelles*. És a dir, les obres literàries a les quals, per la seva mateixa naturalesa, hi ha un sector més ampli de lectors que es veuen amb cor d'accedir-hi. El *Blaquerna* i el *Fèlix* són novel·les; el *Llibre de les bèsties* és una faula político-moral, i el *Llibre d'Amic e Amat* és una guia espiritual per facilitar la reunió del creient amb Déu, i la seva contemplació.

Certament, tot i que avui probablement tendim a llegir el *Llibre d'Amic e Amat* com un text de lírica amorosa.

Però no ho és. El *Llibre d'Amic e Amat* no és una obra amatòria ni eròtica; no és el *Càntic dels can-*

VIATGE A UN MÓN RA MEDIEVAL FASCINANT

ANTHONY
BONNER

Anthony Bonner,
nord-americà establert
a Mallorca, un dels
grans experts en Llull.
MIQUEL À. CANYELLES

“Llull és el primer
a plantejar un
pensament lògic de
tipus combinatori”

PERFIL

Indicacions per a un gran viatge

NOVAIORQUÈS DE MALLORCA I PALMESÀ DELS EUA, ANTHONY BONNER (NOVA YORK, 1928) FA MOLTS ANYS QUE VA FIXAR LA SEVA RESIDÈNCIA A LA CAPITAL BALEAR I QUE DEDICA GRAN PART DE LA SEVA VIDA A L'ESTUDI I LA DIVULGACIÓ DE L'OBRA DE RAMON LLULL. BONNER ÉS UN MALLORQUÍ I UN CATALÀ UNIVERSAL QUE, POTSER A CAUSA DE LA SEVA MIRADA DESACOMPLEXADA, HA ACONSEGUIT VEURE EN LLULL EL QUE REALMENT ÉS: NO UNA FIGURA MÍTICA NI UN OBJECTE DE CONTROVÈRSIA, SINÓ, RASI CURT, UN DELS ESCRIPTORS I FILÒSOFES MÉS RELLEVANTS DE L'EDAT MITJANA. LLEGIR LLULL, I ESCOLTAR BONNER, NO ÉS CAP EXERCICI D'ERUDICIÓ, SINÓ, COM ELL MATEIX PROPOSA, UN VIATGE CAP AL MILLOR DE LA NOSTRA CULTURA, QUE PER DESCOMPTAT FORMA PART DE LA CULTURA UNIVERSAL. LA CAPACITAT DE CADASCUN DE NOSALTRES PER EMPRENDRE AQUEST VIATGE NOMÉS DEPÈN DE LA CONFIANÇA EN NOSALTRES MATEIXOS. EN LA NOSTRA CAPACITAT DE MIRAR NO ELS SÍMBOLS, SINÓ LES REALITATS FEFAENTS.

tics. No s'adreça en cap moment a cap senyora ni encara menys a cap senyor; s'adreça a Déu, i el que pretén és transmetre al lector una guia, unes pautes, per acostar-se a Déu. Hem de pensar que Ramon Llull no escrivia per evocar emocions personals, sinó per ensenyar. La seva és sempre una voluntat didàctica. Potser el *Cant de Ramon* sigui la seva obra amb un component autoreferencial més gran, però tot i així no escapa tampoc a aquesta intenció didàctica.

En aquest sentit, s'ha dit sovint que Ramon Llull hauria estat un precursor de l'anomenat “diàleg de civilitzacions”, amb els seus textos en àrab i els seus viatges a terres musulmanes...

Bé, el que és cert és que el plantejament que ell va fer és completament diferent dels que hi havia hagut fins aleshores pel que feia a la conversió dels musulmans al cristianisme. El que Ramon Llull defensa i practica és un diàleg amb el món islàmic, un diàleg positiu. Ara bé: també és un diàleg amb trampa, perquè el que es proposa és convèncer-los que la seva fe és equivocada, i que l'han d'abandonar per abraçar la veritadera. El *Llibre del gentil e los tres savis* és un magnífic exemple d'aquest diàleg amb trampa.

Seguint amb la faceta de precursor, també s'ha assenyalat Llull com un pioner del llenguatge informàtic.

Aquest és un camí llarg, que arriba a una de les seves fites decisives amb Leibniz, de qui sabem que va llegir Llull i que, per tant, en va rebre la influència. Ara bé, del que no hi ha dubte és que el primer a plantejar la idea de construir un pensament lògic de tipus combinatori és Llull. Això ho constatem a la seva *Ars magna*, plasmada en una sèrie d'obres cabdals en la història del raonament metòdic, un text que està considerat precursor en el que es coneix com a raonament automàtic, entès com un procediment mecànic que raona per ell mateix.

¿És possible que Llull tingués també influència en un pensador com Blaise Pascal? El perfil de les dues figures, amb un peu en la ciència i un altre en la mística, pot convidar a pensar-ho.

Potser sí, però no hi ha influència de Llull en Pascal. Si més no,

MÉS VAL MODERACIÓ EN EL DESIG QUE BON GUST A LA BOCA

no hi ha constància que Pascal llegís l'obra lul·liana. La influència de Lull sí que és important en el Renaixement i, en concret, en autors com Bernat de Lavinheta, Cornelius Agrippa, Pierre Grégoire i Giordano Bruno, i després al segle XVII, però no específicament en Pascal.

Com arriba Lull al segle XVII, i quins serien els filòsofs que sí que haurien rebut aquesta influència?

Bé, l'instrument fonamental per a la divulgació de Lull en aquesta època va ser l'antologia lul·liana publicada a finals del segle XVI a Estrasburg per l'editor Lazarus Zetzner, que reunia obres del mateix Lull juntament amb textos interpretatius d'autors com els ja esmentats, i altres materials lul·lians o pseudolul·lians. Aquesta antologia es va reimprimir en diverses ocasions al llarg del segle XVII, i va fer possible que Ramon Lull fos llegit per autors com Descartes (que el refuta en diversos punts), Newton (de qui se sap que tenia, a la seva biblioteca, un

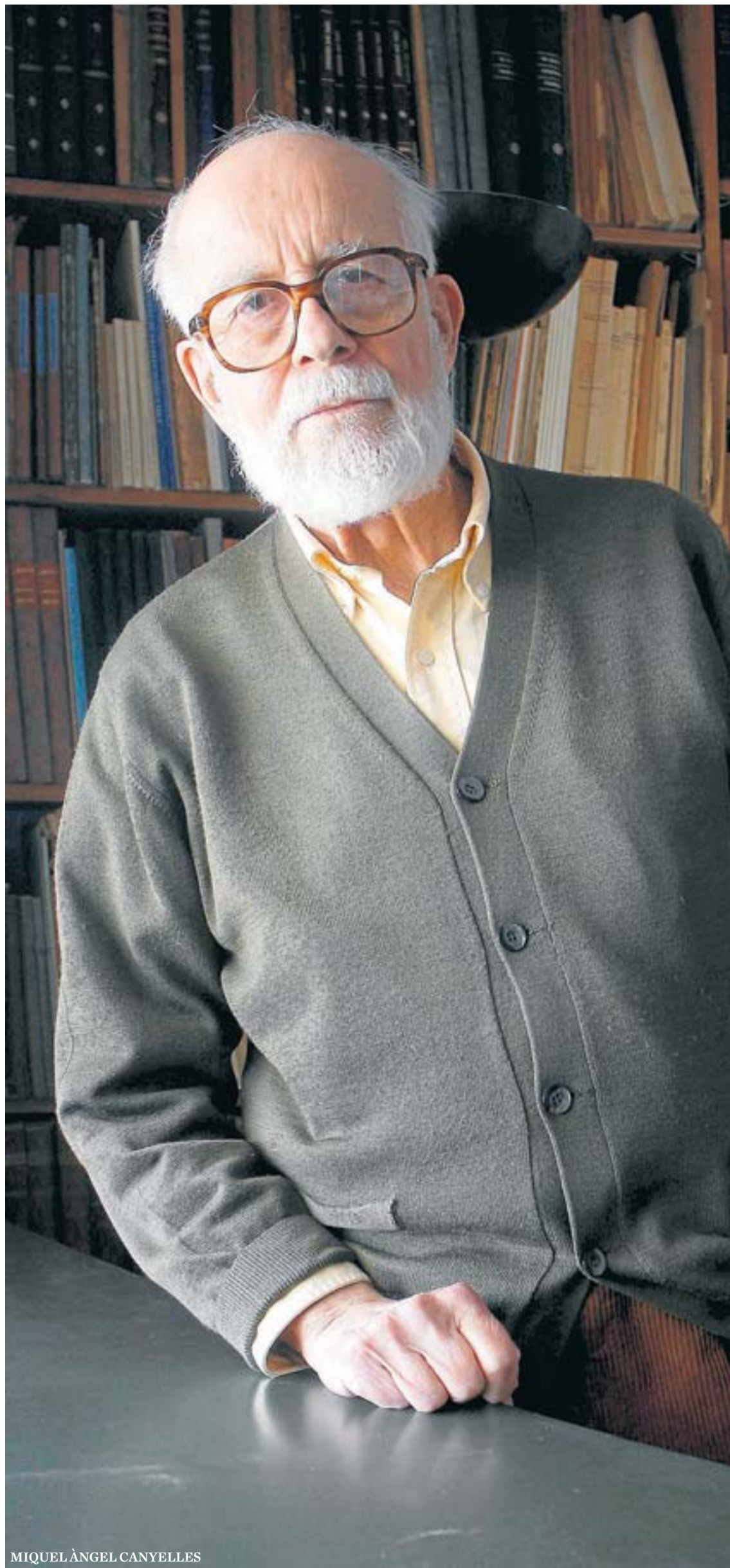
“Lull va ser llegit per autors com Descartes, Newton i Leibnitz”

exemplar de l'antologia de Zetzner) o Leibniz, que el llegeix amb entusiasme i que veu en la seva Art combinatòria un mètode vàlid per mecanitzar els fonaments del coneixement (el que dèiem sobre els precursors del llenguatge informàtic) i per distingir de manera neta la veritat de la falsedat. Val a dir que el Lull que van conèixer Descartes, Newton i Leibniz encara incloïa les obres apòcrifes alquímiques, que van ser atribuïdes a Lull durant molts segles.

La suposada relació amb l'alquímia potser ha estat un dels punts més controvertits en la història de la recepció del pensament i l'obra lul·lians...

Sí, però ja al segle XIX es demostra que les obres alquímiques que tradicionalment havien estat atribuïdes a Lull són apòcrifes. Ara bé, l'estudi d'aquest pseudo-Lull alquimista és també una via paral·lela d'investigació molt interessant. Recentment, per exemple, la professora Michela Pereira, de la Universitat de Siena, ha publicat treballs acadèmics de molta qualitat sobre aquest pseudo-lullisme.

En qualsevol cas, el nom de Lull sempre ha anat unit, amb més o menys intensitat, a la controvèrsia, incloent-hi acusacions d'heretgia. Ara sembla que, durant el papat de Benet XVI, es va donar via lliure a la possible canonitza-

MIQUEL ÀNGEL CANYELLES

ció de Lull, després que s'hagin demostrat les falsificacions que va introduir Nicolau Eimeric en els textos del savi mallorquí.

Nicolau Eimeric [l'inquisidor gironí que en la segona meitat del segle XIV va perseguir acarnissadament les obres de Lull, així com els seus seguidors] va ser bàsicament un obsés. Li va picar la mosca amb un grup de lul·listes valencians que podríem qualificar d'una ortodòxia de vegades problemàtica i, a partir d'aquí, ja no va parar en la seva dèria de reprovar Lull, atribuint-li idees herètiques que tenien poc o res a veure amb ell. Això va molestar molt el rei Pere IV, que va intentar rellevar Eimeric com a Inquisidor General i que fins i tot va arribar a ordenar que se l'escanyés, però en canvi Eimeric va comptar amb el suport de Joan I, fill i successor de Pere IV.

De tota manera, més que falsificar Lull, potser és més adequat dir que el que va fer Eimeric va ser tergiversar-lo, com efectivament ha quedat demostrat amb

“Volia que l'individu pensés per si mateix, i això incomodava part de l'Església”

les investigacions de Josep Perrarnau i altres autors. I, a més a més, s'ha de dir que el sistema lul·lià es prestava a tergiversacions i males interpretacions. Per una raó, i és que Lull volia que cada individu pensés per ell mateix; el que fa ell és donar als seus lectors els instruments per pensar. I a certs sectors de l'Església de l'època, òbviament, aquesta llibertat de pensament no els interessava.

Hem parlat de la influència de Lull en la filosofia, però ¿quina ha estat la seva influència en la literatura? ¿No podria haver-hi punts de contacte entre la mística lul·liana i la d'autors molt posteriors, per exemple els metafísics anglesos del segle XVII?

Bé, sabem que John Donne tenia un volum de Ramon Lull a la seva biblioteca; però un volum de teologia, i no de poesia. De tota manera, hem de tenir en compte que la part mística de l'obra de Lull és escrita en prosa, i que la poesia, en canvi, és específicament didàctica. Tal vegada el *Cant de Ramon* podria haver tingut més influència en el desenvolupament de la poesia posterior, però no va ser així, precisament a causa, o per culpa, de Nicolau Eimeric, que també va tenir una influència molt gran en els segles posteriors amb les seves acusacions contra Lull. En canvi, l'humanista Nicolau de Cusa sí que era un seguidor acèr-

LA FORÇA DE LA FE DEPÈN DE LA VOLUNTAT I LA FORÇA DE L'ARGUMENT DE L'ENTENIMENT

rim de Llull, i sabem que en va llegir una gran quantitat de textos, però, en canvi, només el cita dues vegades al llarg d'una obra extensíssima, com és la de De Cusa. D'alguna manera, sembla que la citació directa de Llull va poder resultar comprometedora durant molt de temps.

Seguit i llegit, però no citat. O citat escassament i de manera subreptícia.

Aquest és, encara, diguem-ne que un dels grans misteris del lul·lisme.

Però, en canvi, hem quedat que la divulgació del sistema lul·lià va ser molt extensa i, amb més o menys intensitat, ininterrompuda fins avui.

I tant. No hem de perdre de vista que Llull estava convençut que havia rebut un missatge directe de Déu, una revelació divina, i el seu anhel didàctic neix d'aquesta convicció. És sabut que ell personalment es va preocupar molt de la divulgació i la traducció de les seves obres. És més, dins aquesta idea que comentàvem del diàleg entre religions, es va ocupar molt directament de promoure la traducció de textos com a instrument que possibilités aquest diàleg. D'aquí el seu vessant docent amb el Col·legi de Llengües de Miramar, que va posar en funcionament sota els

MIQUEL ÀNGEL CANYELLES

“Es va preocupar molt de divulgar les seves obres i la seva pròpia llegenda”

auspícis del rei Jaume II i del papa Joan XXII.

Aquesta convicció d'haver rebut una revelació divina ens condueix a una altra de les facetes més comentades de la figura de Ramon Llull: la de personatge llegendari. Em refereixo a totes les contarelles que s'han arribat a explicar al voltant de la seva trans-

formació vital i la seva il·luminació, des de la cova de Cura i la Mata Escrita fins al suposat martiri...

En els seus textos, el mateix Llull ja diu sovint que exagera. La dimensió llegendària del personatge d'alguna manera ja va contribuir a construir-la ell mateix, i segurament ho va fer endut per aquest afany de divulgació del seu sistema.

D'acord. Però segur que no exagerem quan presentem Llull com un forjador de llengua literària. Ell és el primer autor que tracta temes elevats en llengua vulgar; en el seu cas, el català.

Sí, exacte. Cosa que no té res de sorprenent si tenim en compte la relació entre la fortalesa d'una llengua i el poder polític que l'agombola. No cal ni recordar que, en els temps de Ramon Llull, Catalunya era una potència mediterrània de primera magnitud. El domini lingüístic del català arribava fins a Sardenya i Sicília, el català era una llengua admesa i parlada a la mateixa cort papal d'Avinyó, etc. Ara tenim una visió del mapa lingüístic d'Europa basada en l'hegemonia del que considerem les grans llengües. Però, per exemple, quan va viure Ramon Llull, el castellà, ara tan estès, era una llengua reduïda a les dues terceres parts de la península Ibèrica que comptava amb autors molt interessants, però que pertanyia a un món paral·lel que no tenia res a veure amb el de la Mediterrània occidental. En el segle XIII, per tant, no podia sorprendre gens que un dels primers autors que gosava escriure de segons quins temes en llengua vulgar ho fes, precisament, en català. I encara pot sorprendre menys que ho fes des de Mallorca. 🌟

Per Sant Jordi, el teus llibres signats!

PILAR RAHOLA
El carrer de l'Embut
11h-12h LAIE (La Pedrera)
12h-13h ABACUS (Rbla. Catalunya cant. Còrsega)
13h-14h CASA DEL LLIBRE (Pg. de Gràcia)
17h-18h EL CORTE INGLÉS (Pl. Catalunya)
18h-19h FNAC TRIANGLE (Pl. Catalunya)

PILAR CALVO / CRISTINA CUBERO
Ser del Barpa és... la llarga història d'un gran èxit
13h-14h LA CENTRAL (Carpa Maritz. Rda. Sant Antoni, 41)
17h-18h FNAC ILLA (Av. Diagonal)
18h-19h EL CORTE INGLÉS (Av. Diagonal)
19h-20h ABACUS (C.C. Illa Diagonal)

LLUÍS-ANTON BAULENAS
Quin ambient el pirata i se m'emportí
11h-12h FNAC TRIANGLE (Pl. Catalunya)
12h-13h ABACUS (Pl. Catalunya cant. Portal de l'Àngel)
13h-14h EL CORTE INGLÉS (Portal de l'Àngel)
18h-19h LAIE (C. Capc cant. Pau Claris)
19h-20h CASA DEL LLIBRE (Rbla. Catalunya)
20h-21h LA CENTRAL (Rbla. Catalunya cant. Mallorca)

JOAN RIDAO
Podem ser independents?
12h-13h EL CORTE INGLÉS (Francesc Macià)
13h-14h FNAC ILLA (Av. Diagonal)
17h-18h ABACUS (Pl. Catalunya cant. Portal de l'Àngel)
18h-19h ATELIER (C. Mallorca cant. Pg. de Gràcia)

ANDREU MARTÍN
Societat Negra
11h-12h ABACUS (Rbla. Catalunya cant. Còrsega)
12h-13h EL CORTE INGLÉS (Francesc Macià)
13h-14h FNAC ILLA (Av. Diagonal)
17h-18h CASA DEL LLIBRE (Pg. de Gràcia)
19h-20h LAIE (La Pedrera)
20h-21h LA CENTRAL (Rbla. Catalunya cant. Mallorca)

ANA DUATO / TERESA PEIRY
Cuéntame. Ficción y realidad
12h-13h EL CORTE INGLÉS (Av. Diagonal)
17h-18h FNAC TRIANGLE (Pl. Catalunya)
18h-19h ABACUS (Rbla. Catalunya cant. Còrsega)

STERN Y JEM
Diàrio de Estel·la 2
11h-12h ABACUS (Rbla. Catalunya)
12h-13h FINE MAMEL (Gran Via cant. Pg. De Gràcia)
13h-14h FNAC ILLA (Av. Diagonal)
17h-18h ABACUS (C.C. Illa Diagonal)
18h-19h FINE MAMEL (Pl. Bonanova)

VICENT PARTAL
A un pam de la independència
10h-12h BOTGA VILAVES (Ferdinand, 43)
12h-13h ANC (Pl. Catalunya davant cafè Zurich)
18h-17h ATENEU BARCELONÉS (Pl. Canuda)
17h-18h VILAVES (Las Ramblas, davant Liceu)

RBA

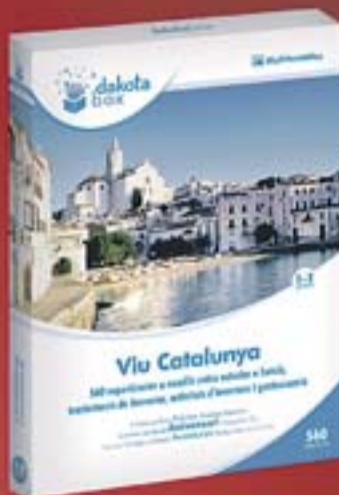

Vallformosa
 CAVA

**AQUEST SANT JORDI
 DIGA-LI QUE L'ESTIMES
 AMB AQUEST CAVA ESPECIAL**

Col·lecció Brut Nature Reserva
 Fruita blanca amb tocs cítrics i de
 flor blanca fusionats amb lleugers
 torrats i anisats de la criaça.

GUANYA
 UN DELS 50 COFRES
 VIU CATALUNYA
 DE DAKOTA-BOX

www.vallformosa.com/santjordi

LA FORÇA DE LA FE DEPÈN DE LA VOLUNTAT I LA FORÇA DE L'ARGUMENT DE L'ENTENIMENT

EL PAPA FRANCESC I EL PAPA BLAQUERNA

Els fets extraordinaris succeïts darrerament a l'Església catòlica recorden 'Blaquerna'

ALBERT SOLER

PROFESSOR DE LITERATURA CATALANA MIEVIAL AL DEPARTAMENT DE FILOGIA CATALANA DE LA UB, HA PUBLICAT L'EDICIÓ CRÍTICA DEL 'ROMANÇ D'EVAST E BLAQUERNA' (NOVA EDICIÓ DE LES OBRES DE RAMON LLULL, VOLUM VIII, PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT, 2009), JUNTAMENT AMB JOAN SANTANACH.

Es la literatura que imita la realitat, o més aviat la realitat que imita la literatura? Amb els esdeveniments extraordinaris que ha viscut l'Església catòlica de mitjan mes de febrer —amb l'anunci de la renúncia del papa Benet— a mitjan mes de març —amb l'elecció del papa Francesc—, un té la sensació d'estar vivint una posada en escena de la novel·la que Ramon Llull va escriure cap a 1283, el *Romanç d'Evast e Blaquerna*. El llibre explica la història de Blaquerna (noteu que el nom original és Blaquerna, sense ena, i no Blanquerna, que és com és conegut popularment), el fill d'un matrimoni de rics burgesos que, en arribar a la majoria d'edat, decideix lliurar-se a la vida contemplativa com a ermità. Una sèrie de circumstàncies l'obligaran a desviar-se del seu camí inicial i a professar en un monestir, a ser abat d'aquesta comunitat més tard, a ser escollit bisbe després i a accedir a la dignitat apostòlica com a Sant Pare a Roma; només ja vell, com a coronació d'aquesta vida intensa, renuncia voluntàriament al solí pontifici i aconsegueix viure com a ermità.

Tot el que ha acompanyat l'inesperat accés al solí pontifici de Jorge Mario Bergoglio i els seus primers dies com a bisbe de Roma pot recordar la novel·la lulliana. Diversos fets recents han despertat entre els fidels grans esperances de reforma del papat i de l'Església. Hi ha la qüestió que el nou papa sigui un home aliè a la cúria, vingut de l'altra banda del món. Que hagi pres el nom en honor de sant Francesc d'Assís perquè "per a mi és l'home de la pobresa, l'home de la pau, l'home que estima i té cura de la Creació". El fet que una de les seves primeres manifestacions hagi estat que li agradaria "una Església pobra i per als pobres". Alguns gestos sorpre-

nents com anar a pagar la factura del seminari on va dormir durant el conclave, canviar l'anell d'or del Pescador per un de plata o continuar vivint a la residència Santa Marta del Vaticà en comptes d'instal·lar-se als apartaments privats del papa. Haver celebrat la missa de Dijous Sant a les instal·lacions precàries del Casal del Marmo, una presó per a joves, lluny de l'exquisit luxe de Sant Joan del Laterà, la catedral de Roma, on s'acostuma a fer l'ofici, i haver-ho fet rentant els peus a dotze reclusos, deu nois i dues noies, una d'elles musulmana. Un estil planer en la seva forma de parlar i de comportar-se o de vestir la indumentària pròpia dels pontífexs. Tot això són, sens dubte, coses insòlites en la inèrcia vaticana, signes que potser alguna cosa nova està en marxa.

EL MITE DEL 'PAPA ANGÈLIC'

Tanmateix, la idea que un papa impulsarà una reforma sense precedents de la societat reapareix periòdicament en la història d'Occident des del segle XIII; és el mite que es coneix amb el nom del *papa angèlic*, un tema de tipus mil·lenarista que planteja que, a la fi dels temps, l'acció d'un pontífex, un sol home actuant de dalt a baix, aconseguirà la utopia de la reforma universal. El profund anhel de renovació que expressa aquest desig s'explica per la insatisfacció que genera la situació de l'Església en ambients crítics amb la mateixa institució eclesial, llavors i ara. La novel·la de Ramon Llull és, de fet, una recreació d'aquest tema.

Blaquerna, com el papa Francesc, és un home que ve de lluny i el primer que fa, abans d'adoptar cap decisió, és passejar-se per la cort, observant i anotant tot el que veu. És un home que està atent i que es deixa interpel·lar per la realitat. D'aquesta manera, el primer que Blaquerna veu des de la finestra dels seus apartaments (capítol 79) és com arriba un cardenal acompanyat d'un gran seguici de gent, ricament vestida i ben cavalcada; i, al cap de poc, un cardenal que arriba amb poc acompanyament i pobrament vestit. Un cop esbrinat el perquè d'aquesta diferència, emprèn una reforma del col·legi cardenalici: s'estableix que hi hagi només quinze cardenals, que tinguin tots la mateixa renda, amb el mateix nombre de servidors i cavalcadures, i es preveu fins i tot que tinguin un escreix de renda que en garantei-

El Papa ha fet uns quants gestos per acostar-se a la gent. A la fotografia, el 10 d'abril a la plaça de Sant Pere, enmig d'una gornació. ETTORE FERRARI

Blaquerna, com el papa Francesc, és un home que ve de lluny i es deixa interpel·lar per la realitat

xi la independència, de manera que no hagin d'acceptar diners ni favors; i si algun cardenal incompleix aquesta disposició, haurà de renunciar al cardenalat i, si no ho vol fer, el papa i els altres cardenals estaran disposats a dejunar "a pa i aigua cada divendres fins que hi renunciï".

El col·legi cardenalici i cada casa de cada cardenal s'organitza com el capítol d'un orde religiós, en el qual cada membre ret comptes al seu superior i és instruït i, si

convé, punit per aquest; fins i tot el Sant Pare ha de retre comptes i pot ser castigat. Els cardenals s'encarreguen tasques que tenen un abast universal: són els "oficis" que tenen com a nom un verset del *Gloria in excelsis Deo* i que estructuraven el llibre IV de la novel·la. Es preveu la necessitat d'oficials, administradors i procuradors que facin possible el que s'ha establert, i també d'espies i vigilants del seu compliment. El finançament d'aquest ordenament prové de la racionalització i el control de les despeses de la cúria i de tota l'Església, que es confia a un cardenal.

Per tant, la reforma de la cúria pontificia és el primer nivell d'actuació del papa Blaquerna i potser el que és descrit per Llull amb més detall. L'objectiu és corregir alguns dels vicis universalment coneguts de la cúria —lluites de poder, nepotisme, servituds econòmiques per als que hi acudeixen, lentitud de funcionament dels seus òrgans, etc.— i fer-ne un lloc exemplarment evangèlic. És un intent d'esmenar allò tan antic de *Roma veduta, fede perduta...* ("Roma coneguda, fe perduda").

Per Sant Jordi
regala música...al Sant Jordi!

25%
DESCOMPTA
NOMÉS AVUI!
23 ABRIL

**ALEJANDRO
SANZ**
GIRA LA MÚSICA NO SE TOCA

30 de maig
PALAU SANT JORDI

BOSÉ PAPITWO²
EN CONCIERTO

12/09 Palau Sant Jordi

VERITAT VA DE DIES I FALSEDAT VA DE NITS

La majoria de les reformes eclesials d'abast universal, i algunes de les que s'apliquen a tota la cristiandat, són una simple extensió de les aplicades a la cúria; això revela una concepció de l'Església romano-cèntrica, molt popular a la tardor medieval. És la mateixa concepció que hi ha darrere la idea del *papa angèlic*, que prové d'ambients molt crítics amb la jerarquia, però que, en realitat, és profundament filopapal; així, un missatger de la cúria exposa una opinió molt comuna que ha sentit dir en els seus viatges: "[...] El mal i l'error del món són per culpa del papa i dels cardenals, que podrien prendre mesures per ordenar el món i no se n'ocupen; i que pel mal exemple que donen a la gent, ell i els seus oficials, tot el món n'està en error i en fatigues".

La reforma que planteja Llull no depèn d'intervencions miraculoses ni sobrenaturals, sinó que es fa a través d'actuacions ben concretes i humanes. Per això el *Blaquerna* podria resultar fred i esquemàtic per la formulació de mesures de reforma de tota mena en una quantitat sorprenent, a més d'una munió de detalls sobre la seva aplicació, que han de fer possible, i creïble, la reforma universal que narra l'autor. Tanmateix, la varietat mateixa de personatges, circumstàncies i casos que donen lloc a cada actuació, l'audàcia i l'originalitat de les propostes i, esclar, l'habilitat narrativa de Llull aconsegueixen infondre vida i fins versemblança a la descripció de la *renovatio mundi*.

Els paral·lelismes del *Blaquerna* amb el que hem viscut aquests darrers mesos no s'acaben aquí. El cas de la dimissió de Be-

Làmina V del *Breviculum*, que tradueix en forma gràfica el projecte intel·lectual de Lull. Vers 1325. BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK DE KARLSRUHE

net XVI té una certa correspondència amb la dimissió del papa Blaquerna, que plantejava en la ficció un cas insòlit de renúncia al solí pontifici, uns deu anys abans que es produís la de Celestí V el 1294, l'únic precedent de dimissió voluntària d'un papa anterior a la de Joseph Ratzinger. Pietro del Morrone era un ermità de 85 anys, amb fama de santetat, que va ser elegit papa el 5 de juliol de 1294 amb unanimitat de tots els cardenals, com a solució de compromís després de dos anys de seu vacant. Celestí V, però, no tenia estudis ni de teologia ni de dret canònic i desconeixia del tot el funcionament de la cúria pontificia. Sobrepassat per la responsabilitat que havia adquirit, el desembre del mateix 1294 anunciava el seu propòsit de plegar: apel·lava a la seva insuficiència física i intel·lectual i també al seu desig de retornar a l'ermitatge.

Ramon Llull l'havia visitat a la seva residència de Nàpols i li havia dedicat algunes obres. No ens consta que li oferís el *Blaquerna*, on es narra una dimissió papal de ficció just abans que el papa prengués aquest mateix camí en la realitat. Ratzinger és un gran coneixedor dels autors medievals i, sens dubte, el cas de Ramon Llull no li és desconegut, tot i que no sembla probable que s'hagi inspirat en una novel·la per prendre una decisió com la que va anunciar el febrer passat. Tanmateix, si el papa Celestí va renunciar per incapacitat, i el papa Benet segurament per impossibilitat, el papa Blaquerna ho fa, en la ficció, després d'haver reformat ni més ni menys que l'Església catòlica i la cristiandat sencera. ☺

SOM i SEREM
Postals de la Catalunya independent
KAP

El camí vers la independència

“...per fer riure aquell que ho té clar, fer empenyar els de l'altra banda, i convèncer amb humor i bones raons els que encara podrien estar indecisos.”

ENS TENEN AGAFATS PER L'AUTONOMIA!

SOM i SEREM
Postals de la Catalunya independent
KAP

Mossèn Ballarín

Novetats Sant Jordi 2013

Pluja neta bassals bruts

efadós

caprabo

amb **EROSKI**

**HEM ABAIXAT
ELS PREUS
PERMANENTMENT
EN
2.000
PRODUCTES**

**AQUESTS PREUS
NO SON OFERTES**

	ABANS	ARA
EROSKI BASIC Macarrons, 500 g	~~0,45~~	0,38
EROSKI Cons de blat de moro, 85 g	~~0,69~~	0,45
EROSKI BASIC Refresc Blurs llimona, 2 l	~~0,70~~	0,59
EROSKI Deterlleixiu llimona, 2 l	~~0,68~~	0,63
AURUM Cervesa, 1 l	~~0,71~~	0,65
EROSKI BASIC Arròs extra, 1 kg	~~0,71~~	0,68
HOSTAL Mongetes blanques, 570 g	~~0,87~~	0,79
EROSKI Galetes Maria Dorada, 4x200 g	~~0,99~~	0,95
EROSKI Vi negre de taula, 1 l	~~1,05~~	0,99
KIT-KAT Xocolata Kit-Kat, 3x45 g	~~1,40~~	1,19
KRAFT Maionesa flascó, 450 ml	~~1,31~~	1,22
EROSKI SELEQTIA Patates fregides oli d'oliva, 150 g	~~1,58~~	1,25
ASTURIANA Preparat lactic Naturcol, 1 l	~~1,38~~	1,27
EROSKI Gel de bany dermo, 750 ml	~~1,45~~	1,35
LICOR DEL POLO Crema+elixir menta fresca, 75 ml	~~1,86~~	1,43
BICENTURY Nackis blat de moro, 130 g	~~1,62~~	1,49
LAY'S Patates al punt de sal, 300 g	~~1,75~~	1,57
EROSKI SANNIA Pernil cuit baix sal, 2x100 g	~~1,95~~	1,77
GULLON Diet nature Maria, 400g	~~2,07~~	1,79
EROSKI SANNIA Tonyina amb oli d'oliva baix en sal, 4x135 g	~~1,99~~	1,85
PANRICO Pa de motlle familiar, 770 g	~~2,03~~	1,99
DANONE Vitalinea Satisfacció maduixa, 4x135 g	~~2,81~~	2,00
KELLOGG'S Cereals Special K xocolata, 300 g	~~2,99~~	2,36
EROSKI Centres de lluç, 400 g	~~3,45~~	3,12
DIXAN Detergent gel blau, 40 dosis	~~8,15~~	6,99
GILLETTE Màquina d'un sol us Blue II, 20 u	~~8,80~~	7,45
EROSKI Bolquer T-3 4-9 kg, 54u	~~8,10~~	7,98

Preus vàlids fins al 31 de maig de 2013 per als centres de Caprabo de Catalunya i Andorra. Els PVP anteriors es corresponen amb preus de productes de la botiga del Centre Comercial de La Farça de l'Hospitalet de Llobregat, a dia 22 de març de 2013.

LES ARRELS DE PACIÈNCIA SÓN PRUDÈNCIA, FORTALESA, HUMILITAT I ABSTINÈNCIA

RAMON LO FEBLE

JORDI NOPCA

PERIODISTA

Ramon Llull no ha tingut gaire sort en la ficció en prosa recent. Si més no, és la impressió que es té repassant la recepció crítica de les novel·les que han convertit en personatge literari l'autor de *Llibre d'Evast e Blaquerna*, *Arbre de ciència i Desconhort*. Per ordre cronològic, la primera aventura en prosa lul·liana va ser publicada el 1985. Les intencions de Ramon o el seny fantàstic (Laia), de Lluís Racionero, quedarien desemmascarades en la traducció castellana que l'autor publicaria a Planeta el 2003, *El alquimista trovador*: la complexitat del pensament lul·lià queda reduïda a un plantejament d'aventures en què l'alquímia pren un protagonisme excessiu. "Lo Foll cerca el coneixement de la Veritat, de Déu i, pel camí, és seduït per la recerca alquímica", va escriure Maria Isabel Ripoll Perelló, de la Càtedra Ramon Llull de la Universitat de les Illes Balears, a la revista *Lluc* l'any 2005. Dues dècades abans, l'escriptor i traductor Alfred Badià en ressaltava l'ambició de l'intent literari, però no oblidava que la part històrica de la novel·la està "modificada com a l'autor li convé, manipulada a estones amb una traça indubtable per guanyar l'interès del lector, en especial si no en coneix gaire els episodis".

A *L'últim hivern de Ramon Llull* (Proa, 2004), Francesc Puigpelat s'emporta el savi mallorquí a Tunis a finals del 1315, poc abans de morir. "Als 83 anys, estava cansat i desitjava apagar-se en pau i en silenci, com la flama d'una llàntia enrogeix, s'esllangueix, minva i s'esfilagarsa en fum quan s'acaba l'oli. Així imaginava la seva mort: calmosa i culminada en ascensió al cel en forma de fum. Però s'equivocava", escriu Puigpelat, que recentment ha guanyat el premi ciutat d'Alzira amb *El retorn de Macbeth*, en què imagina una seqüela de l'obra shakespeariana. La valoració de Maria Isabel Ripoll tampoc no és gaire entusiasta quan recorda el Llull de Puigpelat: "El pobre només menja dàtils, un dàtil que és sempre «coriaci, oliós, dolcíssim» -adjectivació repetida fins a l'avorriment- i pateix alguna al·lucinació. De ser «lo Foll» passa a ser «Ramon lo Feble», és terriblement orgullós, colèric i misogin, egoista i egocèntric i, sobretot, un gran hipòcrita i mentider".

Al final de la novel·la, Llull arriba a fer apostasia llançant "per terra un exemplar de l'*Ars generalis ultima* davant la reunió dels ulemes". Puigpelat explica la mort del filòsof, místic i escriptor amb "pinzellades i reminiscències del *Siddharta* de Hermann Hesse". Ripoll s'acaba preguntant com es poden concebre els set segles "de difusió i d'estudi de l'*opus lul·lià*" si el ma-

Comediants va posar en escena un colorista i carnavalesc *Llibre de les bèsties*. COMEDIANTS

Maria del Mar Bonet. FERNANDO ALVARADO

teix Ramon Llull va ser capaç de renunciar a una obra a la qual va dedicar totes les seves forces des de les visions mallorquines de Crist crucificat, que van tenir lloc l'any 1263, poc després que fes 30 anys.

UN LLULL TEATRAL

L'any 2008 Francesc Serés va reunir tres obres de teatre a *Caure amunt* (Quaderns Crema). Cada peça estava basada en tres escriptors de gran importància per a les lletres catalanes: Ramon Muntaner, autor d'una de les quatre grans *Cròniques* -que arrenca a principis del segle XIII, amb Jaume I el Conqueridor, i arriba fins a la coronació d'Alfons IV d'Aragó l'any 1328-, Jaume Roig, responsable del di-

Imaginat per Puigpelat, el savi només menja dàtils i encara té alguna al·lucinació

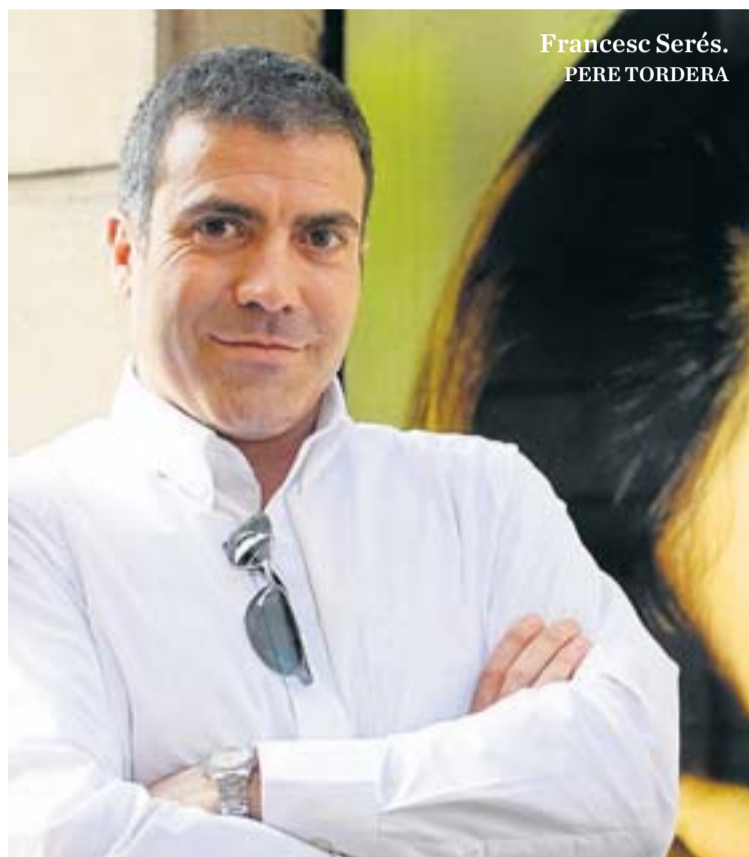
vertit però també misogin *Espill* (1460) i, finalment, Ramon Llull. El mateix Serés posa en situació el lector abans del primer acte: "L'obra [...] se situa en un dels molts moments claus de la vida de Ramon Llull: el retorn, després de la prèdica i del captiveri, del seu viatge a la terra dels infidels, a la ciutat de Bugia, a Tunísia". Després d'una etapa de dubtes i crisis, d'haver estat empresonat i fins i tot d'haver desestimat la possibilitat d'emprendre el viatge, Llull acaba saltant. Al vaixell, acompanyat de Bernat Picany -el seu antic sogre-, Ramon lo Foll és visitat una vegada més per una veu que ell identifica amb la divina: "Feia molt temps que no us sentia, Senyor... Tot

LE?

Llull ha estat motiu de novel·les, versos, obres de teatre i fins i tot una òpera. Vida i obra són un esquer potent i inesgotable, del qual encara no s'ha tret tot el suc

Francesc Serés.
PERE TORDERA

Jaume Cabré.
PERE VIRGILI

aquest temps de presó, m'he fet vell... Les masmorres... encara no estic avesat al sol, només sentia gemecs i crits, per això no us he reconegut, Senyor... [...] De vegades m'ha semblat que us sentia... Us esperava... Esperava sentir la vostra veu, però només hi havia gemecs, us buscava, Senyor, de vegades no sabia si us sentia de debò o si m'ho afigurava, Senyor (...) No us puc sentir... Senyor!"

Durant la travessia, Llull cala foc al vaixell mentre parla amb els esclaus –encara que ho faci de manera involuntària– i l'embarcació s'acaba enfonsant. "Què hi fèieu, aquí baix, guillat dels collons?", li crida Picany poc abans que els supervivents acabin surant enmig del mar a dalt

En l'obra de teatre de Francesc Serés, Llull cala foc al vaixell on viatja i l'enfonsa

d'un rai. Dels sis tripulants que hi van, només dos arriben a Pisa. Queda reservat als lectors saber quins d'ells se salvaran. Si bé el Llull imaginat per Serés encara no s'ha representat, anteriorment hi va haver una adaptació colorista i carnavalesca d'*El llibre de les bèsties* a càrrec de Comediants (1995). La faula forma part de l'extens *Fèlix o Llibre de meravelles*, i és una reflexió sobre la política que explica les maquinacions d'una guineu (Na Renard), que vol exercir el poder a qualsevol preu. Els animals de la faula són inspirats per fonts orientals i també pel *Roman de Renard* francès: són una excusa per retratar algunes de les facetes més tenebroses de la condició humana.

L'ÚLTIM HIVERN DE RAMON LLULL

FRANCESC PUIGPELAT
PROA
248 PÀG. / 19,20 €

CAUREAMUNT. MUNTANER, LLULL, ROIG

FRANCESC SERÉS
QUADERNSCREMA
278 PÀG. / 18 €

RAIMON O EL SENY FANTÀSTIC

LLUÍS RACIONERO
EDICIONS 62 (PRIMERA EDICIÓ, A LA IA)
264 PÀG. / 9,40 €

PERLES

JACINT VERDAGUER
EDICIÓ D'ENRIC CASASSES
EDICIONS 62 (NOVA BIBLIOTECASELECTA)
240 PÀG. / 20 €

QUAN ET LLEVARÀS AL MATÍ / RECORDA QUIN ÉS EL TEU FI

Actualment Helena Torneros prepara una adaptació del *Llibre del gentil i dels tres savis*. Es tracta d'una coproducció de Barcelona Internacional Teatre, el National Theatre d'Escòcia, la Maison de Culture de Bovigny (MC93) i la companyia portuguesa Propositário Azul. Dirigida per Josep Galindo, l'obra serà estrenada aquest 2013 a Portugal i molt probablement també passarà per Edimburg. Dels cinc actors que hi participaran, tres seran d'origen català i n'hi haurà un d'es-

Jaume Cabré ha escrit el llibret d'una òpera sobre Ramon Llull que el Liceu estudia produir

colès i un de portuguès. L'obra, que serà trilingüe, se centra en l'eficàcia del mètode de Ramon Llull en una discussió sobre la veracitat o la falsedat de les tres lleis o religions del llibre: el judaisme, el cristianisme i l'islamisme. Després del *Llibre del gentil*, Helena Torneros té la intenció d'adaptar el *Llibre d'Amic e Amat*, però d'aquest projecte encara no se'n coneixen més detalls.

CANÇONS I VERSOS

La producció lírica de Ramon Llull compta amb tres exemples: *Lo desconhort*, *Cant de Ramon* i *Lo concili*. Potser per aquest motiu –i tenint en compte el contingut dels

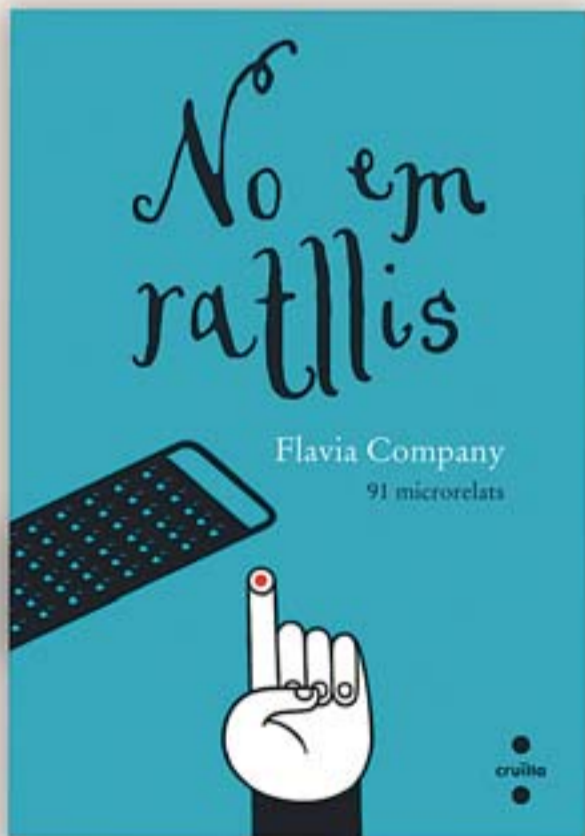

Jacint Verdaguer, autor de *L'Atlàntida* i *Canigó*, va ser retratat pel pintor Ramon Casas. MUSEU NACIONAL D'ART DE CATALUNYA

poemes – han estat pocs els cantants que n'han adaptat fragments. Inspirada pel *Llibre d'Amic e Amat*, Maria del Mar Bonet va publicar l'any 2008 el disc *Amic, amic*, on les paraules de Llull són secundades per música àrab. Gairebé una dècada abans, el compositor austríac Werner Schulze estrenava una cantata avantguardista a Mallorca que portava per títol *Llull. El misteri de logos*.

Un dels projectes musicals pendents més esperats és una òpera que té Llull com a personatge principal. Amb música de Francesc Cassú i llibret de Jaume Cabré, l'obra explora la contraposició entre l'obra apostòlica i la família, entre la salvació eterna i la seva pròpia vida. El Liceu estudia produir-la des de l'any 2011, però el projecte va arrencar l'any 2004, per encàrrec de l'empresari gironí Josep Lagares. Cabré i Cassú van dedicar quatre anys a escriure i compondre *Llull*, una òpera que tot i estar ambientada a l'edat mitjana tracta temes d'actualitat com ara el conflicte religiós i la globalització.

Tornant al *Llibre d'Amic e Amat*, en poesia Jacint Verdaguer va escriure, l'any 1894, *Perles*, on agafa 170 dels 300 càntics i els transforma en vers. El text va ser editat per Enric Casasses i Agnès Prats i publicat l'any 2007 a la col·lecció *Nova Biblioteca Selecta*. La fusió d'una cosmovisió literària i l'altra es pot comprovar en fragments com aquest: "Li demanà a l'Amic son Estimat: / -Per lo que m'has aimat / t'hauré donada alguna recompensa? / -Sí, respongués l'Amic, que entre els plaers / i les penes que em dàreu a milers / no hi trobo diferència".

QUAN LES FRASES FETES

PRENEN EL SEU SENTIT LITERAL

PROVOQUEN EFECTES

SORPRENENTS!

Descobreix-ho a *No em ratllis*, el nou llibre de microrelats de Flavia Company, amb il·lustracions de Luci Gutiérrez

llegircruilla.cat

SANT JORDI 2013

FNAC BARCELONA

SIGNATURES DE LLIBRES · 23 D'ABRIL

FNAC L'ILLA (Av. Diagonal, 549)

D'11 a 12 h

Sergio Vila-Sanjuan
Erika Lust
Picansol
Lluís Canut
Lindsey Davis
Alfonso Palomares
Cristina Fallarás
Adolescents.cat
Borja Duñó
i Carmen Segovia
Jordi Cantavella
Emma Roca
Antonio Cabanas
Elvis Riboldi
Jaume Clotet
i David de Montserrat
Silvia Soler
Cristian Segura
Sra. Rius i Julià Peiró

De 12 a 13 h

Pere Estupinyà
Àlex Solà
Javier Cercas
David Escamilla
Antoni Dalmasas
Antoni Balinches
Maria Lapiedra
Ferran Torrent
i Mònica Oltra
Genís Sinca
Llúcia Ramis
Joan Piqué
Lorenzo Silva
Mara Torres
Carmen Posadas
Leopoldo Abadía
Megan Maxwell
Rafael Santandreu
Paulino Castells
Frank Blanco
Carles Galg

De 13 a 14 h

Eva Bach
Loquillo
Montserrat Carulla
Sebastià Serrano
Joan Ridoa
Andreu Martín
Venus O'hara
Blanca Busquets
Pedro Ruiz
Santi Balmes
i Ricardo Cavolo
Paula Bonet
Maria Teresa Campos
Espido Freire
Carlos Sisi
José Ribagorda
Vador Liadó
Susana Vallejo
Kap
Stern y Jem
Estel Solé

De 16 a 17 h

Joan Roca (Can Roca)
Sebastià Bennàsar
Albert Vinyoli
Jordi De Manuel
Sor Lucía Caram
Luis Jesús Esteban
Axel Torres
Óscar Andreu
Bruno Oteiza
Albert Riba
Àlex Ochoa
i Lluís Carles Pérez
Santiago Posteguillo
Jofre Llambart
Jacinto Ajram
i Natàlia Foguet
i Martina Ros
Xus González

De 17 a 18 h

Joan Garriga
Marta Gómez Mata
Jaume Sisa
i Carles Flavià
Pilar Calvo
i Cristina Cubero
Colectivo Mongolia
Àlex Rovira
Pere Macías
Àngela Becerra
Núria Roca i Juan Del Val
Carlos Del Amor
Risto Mejide
Christian Gálvez
Francina
Xavi Martínez
Miqui Otero
Ben Brooks
Elisa Bernat

De 18 a 19 h

Daniel Brühl
Bat Pat
Francesc Miralles
Marta Carnicero
Els Amics de les Arts
Blue Jeans
Jordi Cortés
i Xavier Montonol
Vicky Martín Berrocal
Javier Sierra
Ute Lahoz
Rosa Regàs
Matilde Asensi
Mr Wonderful
Marcos Ordóñez
Luz Gabás
Luis Rojas Marcos
Jordi Pigem
Kiko Amat
Susu

De 19 a 20 h

Laura Borràs
Xavier Solà i Ferran Grau
Joan Sanz i Marc Zanni
Care Santos
Marc Pastor
Jaume Barberà
Martín Piñal
Toni Vall
Ferran Casas
Joan Rusiñol
The Pinker Tones
Pau Foner
Eugenia Tusquets
Sandra Boreada
Miguel Àngel Revilla
Àngel Llacer
Juan Rallo
Patricia Ramirez
Lluís Llorca
Aro Sáinz de la Maza

FNAC TRIANGLE (Plaça Catalunya, 4)

D'11 a 12 h

Amin Maalouf
Josef Ajram
Sor Lucía Aram
Sarah Lark
Coia Vallà
Lluís-Anton Baulenas
Vicky Martín Berrocal
Jesús Carrasco
Laura Fernández
Matilde Asensi
Risto Mejide
Cristian Gálvez
Blue Jeans
Maite Carranza
Joan Miquel Oliver i Roger Padilla
Pau Garcia Milà

De 12 a 13 h

Fernando Riquelme
Adolescentes.cat
Mongolia
Valérie Tasso
Sonia Fernández-Vidal
Blue Jeans
Clara Usón
Rosa Montero
Care Santos
Lluís Gavaldà
Jaume Barberà

De 13 a 14 h

Kate Morton
Sisa i Carles Flavià
Ventura Pons
Ibáñez
Ildefonso Falcones
Lindsey Davis
Luis Lainz
Isidre Esteve
Carme Ruscadella
Ramon Solsona
Itziar González
Kirren Uribe
Màxim Huerta
Anna Tarrés
Joan B. Oulla
Javier Cercas

De 17 a 18 h

Santi Balmes
i Ricardo Cavolo
Montserrat Carulla
Marc Pastor
Axel Torres
Victor Amela
Roser Amills
Ana Duato i Sol Alonso
Pere Estupinyà
Mercè Ibarz
Martí Anglada
Leopoldo Abadía
Megan Maxwell
Toni Iturbe
Albert Espinosa
Miguel Noguera
Isabel Suncunza

De 18 a 19 h

Óscar Andreu
Manuel Rivas
Gemma Mengual
Pilar Rahola
David Trueba
Àlex Solà
Frank Blanco
Albert Forns
Martí Domínguez
Núria Roca i Juan del Val
Erika Lust
Rafael Santandreu
Toni Vall
Albert Espinosa
Dolores Redondo
Josep Maria Espinós
Rafael Chirbes

De 19 a 20 h

Bruno Oteiza
Ada Colau
Martí Gironell
Maria Lapiedra
Francesc Puigpelat
Moderna de Pueblo
Paul Preston
Antonio Baños
Màrius Serra
Jordi de Manuel
Lorenzo Silva
Mara Torres
Carmen Posadas
Àngela Becerra
Maria Teresa Campos
Pilarín Bayés
Vador Liadó
Jordi Serra i Fàbri

FNAC DIAGONAL MAR (Av. Diagonal, 3)

De 13 a 14 h

Julià Peiró

De 16 a 17 h

Fernando Riquelme

De 18 a 19 h

Bruno Oteiza
Adolescentes.cat
Jordi Roca
Mariano Muniesa
Jordi Bianciotto

FNAC LA MAQUINISTA (Passeig de Potosí, 2)

D'11.30 a 12.30 h

Desiree Arancibia
Silvia G. Guirado
i dibuixants d'"El despertar"

De 13 a 14 h

Javier Ruescas
Julián Sánchez Caramazano
Pedro L. López

De 16 a 17 h

Lydia Artigas, la Sra. Rius
Bela Marbel
Angelique Pfitzner

De 17 a 18 h

Núria Peris i Albert Xiqués

De 18 a 19 h

Albert Vinyoli
Sebastià Bennasar

De 20 a 21 h

Santi Balmes i
Ricardo Cavolo

FNAC ARENAS (Gran Via de les C. Catalanes, 373-385)

D'11 a 12 h

Tian Riba
Francisco Elípe
i Ferran Cubells
Luz Gabás
Tew Bunnag
Francesc Puertas
Arnau Puig
Alma Obregón
Clara Usón
Mr Wonderful
Francesc Mauri i Jordi Martín
Antonio G. Iturbe
Dolores Pujós
Núria Coll

De 12 a 13 h

Santi Balmes
i Ricardo Cavolo
Lluís Llorca
Aro Sáinz de la Maza
Jorge Blaschke
Eva Vidal Ferrer
Laura Fernández
Francesc Barnosell
Lluís Oliveras
Ferran Grau
Sergio Vila-Sanjuan
i il·lustradors "Fins als Borbons"
Ernest Benach
i Miquel Pueyo

De 13 a 14 h

Ana Duato
i Teresa Peyri
Maria Lapiedra
Jordi Cantavella
Els Amics de les Arts
Joan Clafent
Cristina Fallarás
Megan Maxwell
Rafael Santandreu
Francina
Joan Garriga
Àlvaro Carmona
Maite Roldán

De 17 a 18 h

Juan Carlos Bonache
Loquillo
Erika Lust
Alfonso Palomares
Jordi Tuñón
Anna Riera
Àngela Ibririka
Pere Martí
Bruno Oteiza
Àlex Ochoa i Lluís Carles Pérez
Marta Grau i Pau Estrany
Ruth Martínez i Antonio Plaza
i Mitsuko Fukui
Marc Serena
Agnès Busquets

De 18 a 19 h

Pilar Eyre
Javier Iriondo
Julia Basulto
Lluís Lainz
Fernando Riquelme
Ramiro Martín
Anna-Priscila Magrinyà
Ferran Casas
Joan Rusiñol
Paula Bonet
Santiago Posteguillo
Patricia Ramirez
Juan Rallo
Paulino Castells
José Ribagorda
Estel Solé

De 19 a 20 h

Carlos Sisi
David Alandi i Miquel Calmoy
Esther Sanz
Javier Ruescas
Jose Luis Caballero
Juan Eslava Galán
i Diana Galán
Xavi Martínez
Laf Yu
Félix Torán
Jacinto Ajram i Natàlia Foguet
i Martina Ros
Carmen Lamona
Coia Vallà

Pots seguir tota la informació de l'activitat cultural diària de les FNAC de Barcelona a:

FNAC L'illa | FNAC Triangle | FNAC Diagonal Mar | FNAC La Maquinista | FNAC Arenas

FnacLilla | FnacTriangle | FnacDiagonalMar | Fnac_Maquinista | Fnac_Arenas

www.fnac.es

NO BUSQUIS FOC EN LA FONTANA / NI CASTEDAT EN LA PUTANA

RAMON LLULL I LES DONES (ALGUNES)

Un munt de dones, de tots els estaments socials, poblen les obres de Llull

ANTÒNIA
CARRÉ

CONSULTORA A LA UOC I INVESTIGADORA
VINCULADA AL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ RAMON
LLULL DE LA UB.

Després d'un trasbals amorós, Abraham Lincoln va confessar al seu millor amic que estaria "més que disposat a morir" si no fos "perquè no havia fet res perquè cap ésser humà recordés que havia viscut". Era el 1841 i faltaven gairebé 20 anys perquè fos elegit president dels Estats Units. Lincoln ha passat a la història no pas per la seva relació amb les dones, sinó perquè va abolir l'esclavitud. Els temps de Lincoln no tenen res a veure amb els de Llull, és clar, però la frase es pot aplicar també a l'original pensador mallorquí: Llull és important per la seva vastíssima obra i és aquí on hem de buscar-hi la seva relació amb les dones.

Les dones que apareixen a l'obra lul·liana representen tots els estaments socials: hi ha burgeses, pageses, reines, comtesses, monges, abadesses, etc., que fan de personatges secundaris i que serveixen,

Per Llull, el matrimoni assegura la pervivència de l'espècie i permet escapar de la luxúria i de la follia

amb els seus comportaments, per il·lustrar tant els vicis com les virtuts. Les dones virtuoses són obedients al pare o al marit i saben dirigir bé una llar, tal com prescrivia la ideologia moral medieval. Les dones pecadores poden cometre qualsevol dels set pecats capitals, però cauen sobretot en el de luxúria, que és el que la moral sexual els atribuïa de manera més explícita per culpa d'Eva. N'apareixen moltes en els exemples o semblances que Llull introdueix en la seva obra per il·lustrar de manera analògica un punt doctrinal, per fer comprensible un aspecte concret de l'Art. Llull tenia el convenciment que, escoltant o llegint un exemple determinat i actuant per analogia, el públic a qui destinava les seves obres s'allunyaria també del pecat que volia blasmar. Així ho fan la dona vella que es casa amb un noi jove perquè estima el delit carnal i la noia jove que es casa amb un home vell perquè tenia la qualitat de ser ric, que apareixen als primers capítols del *Romanç d'Evast e Blaqueria*. Les dues parelles

Làmina XII del *Breviculum*. Llull i Thomas le Myésier presenten a la reina de França les compilacions lul·lianes que va elaborar Le Myésier, entre les quals hi ha el mateix *Breviculum*. Vers el 1325. BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK DE KARLSRUHE

Feliç Sant Jordi!

pedralbescentre.com

Malgrat que cada any és el 23 d'abril i cada any es regalen llibres i roses, a Pedralbes Centre és possible viure un Sant Jordi diferent. Algunes de les nostres tendes sortiran al carrer i hi haurà tallers per a nens, tast de vins per adults i activitats per a tota la família.

SOS GALGOS

didacmamià

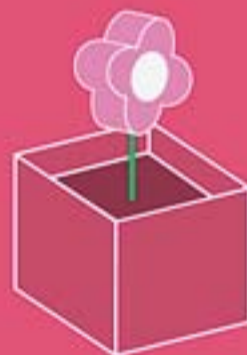
pirulas
The gourmet custom inco

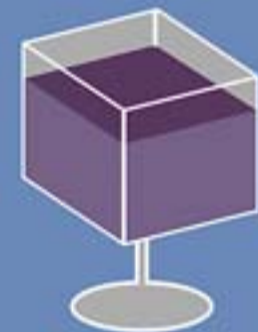
little & loft
the gourmet world

Be

Contosa Marques

PLAISIRS DU VIN

Llibres

Jumping Clay

PEDRALBES
CENTRE
SHOPPING

Avinguda Diagonal, 609-615.

NO FACIS PENITÈNCIA EN LLIT / QUE SIGUI TOU I BEN GUARNIT

Detall del frontal procedent de l'església de Santa Maria de Lluçà, segle XIII. MUSEU EPISCOPAL DE VIC

abandonen el pecat de luxúria i ingressen a la vida casta gràcies a la intervenció d'Evast i Aloma, que amb la seva humilitat i penitència els mostren el camí a seguir. Aloma (la mare de Blaqueria que amb els segles Mercè Rodoreda convertirà en protagonista d'una novel·la que només té de lul·lià el nom) és una de les poques dones que està molt per damunt d'aquesta galeria de personatges femenins secundaris que poblen la literatura lul·liana, encara que la consideració en què la té Llull no li dona dret a aparèixer al títol de l'obra, al costat del marit i del fill, perquè les dones eren éssers inferiors als homes des dels temps d'Aristòtil i cap home medieval no hauria gosat transgredir aquest ordre de coses.

La presentació dels dos personatges, Aloma i Evast, al capítol primer, ja marca les diferències. Aloma és una donzella molt bona, que "regia i manava tota la casa de sa mare", no hi ha bellesa física ni cap espurna de sensualitat en la descripció, cosa que no és gens sorprenent en una obra com la de Llull, que ha desterrat del tot l'erotisme. Evast, en canvi, "era bell de persona i noble de coratge i molt ben emparentat, i sabia tant de lletra que entenien bé el llatí i sabia llegir tota escriptura". Ara bé, malgrat que Evast té més estudis, com estava prescrit, és Aloma la que té més saviesa i la que raona amb més seny quan Evast li proposa d'abandonar-

Ramon Llull va abandonar la seva esposa, Blanca Picany, i els seus dos fills

ho tot per entrar en l'orde de religió. Aloma s'hi oposa amb l'argument que no cal que se separin per viure en la pobresa i la castedat perquè poden continuar-ho fent l'un al costat de l'altre, sense trencar el sagrament del matrimoni amb el qual van decidir un dia de compartir la vida per sempre. Com que Aloma és fidel als orígens de la parella i Evast no, la seva opinió és la que s'acaba imposant.

Llull ho aprofita per fer un elogi del matrimoni, recer que assegura la pervivència de l'espècie i el paraigua protector que permet escapar de la luxúria i de la follia a què pot menar la passió d'amor. Entre Evast i Aloma no hi ha hagut mai passió, ni sexe!, ni tan sols el dia que van concebre Blaqueria. Llull obvia el contacte sexual: Aloma desitja un fill, però Déu no l'envia. Anys més tard, Déu es recorda dels plans antics d'Aloma i neix Blaqueria. I això és tot el que explica Llull, en un episodi que té clars referents bíblics, de l'Antic i del Nou Testament: Sant Joaquim i Santa Anna van concebre la Mare de Déu en unes condicions semblants. Com és lògic, aquesta darrera és una altra de les dones que tenen gran protagonisme en l'obra lul·liana, perquè representa la mare per excel·lència i perquè la maternitat és la sublimació de la feminitat en l'imaginari de l'home medieval. Llull fa aparèixer la Mare de Déu en moltes de les seves històries curtes, amb la mateixa funció narra-

tiva que atorga a les dones de diversa extracció social que hi fan d'actrius secundàries, però també li atorga tot el protagonisme al *Llibre de santa Maria*, on tres dames al·legòriques conversen amb un ermità totxo i amb un altre de més savi per concloure que la Mare de Déu és la més alta de les criatures.

LLULL, UN HOME MEDIEVAL

Ramon Llull parla en els seus llibres com un home medieval i com a tal es va comportar en la seva vida. Ell no va fer com Evast, sinó que va abandonar la seva esposa, Blanca Picany, i els dos fills (els va deixar en una bona posició econòmica, això sí) per dedicar-se plenament a l'Art i a estendre arreu l'amor per Déu. Ell no va ser com Cristina de Pizan, que a començaments del segle XV tenia una mirada més *feminista* i més reivindicativa sobre les dones i així ho va deixar escrit. Però començàvem una injustícia històrica si acuséssim Llull de res. No hem d'oblidar que el feminisme com a moviment col·lectiu reivindicatiu va néixer amb la Revolució Francesa i que alguns dels homes que li van donar suport ideològic havien viscut enmig de grans contradiccions. Jean-Jacques Rousseau, l'autor de l'*Emile*, el famós tractat que explica com ha de ser l'educació que han de rebre els nens (la de les nenes és tota una altra cosa), va acabar portant els seus cinc fills a l'hospici. ☺

Feliç Sant Jordi!

El club dels llibres només en català

www.cercle.cat

SI NO SAPS SI PARLAR O CALLAR / SOSPESA QUIN MÉS BÉ FARÀ

RAMON LLULL I ELS SECRETS DEL PODER

Al 'Llibre de les bèsties', els animals parlen i es comporten com sovint es comporten els humans; és una faula i tota una lliçó

**JOSEP MARIA
RUIZ SIMON**

JOSEP MARIA RUIZ SIMON ÉS PROFESSOR DE FILOSOFIA A LA UNIVERSITAT DE GIRONA I COL·LABORA HABITUALMENT COM A COLUMNISTA A LA PREMSA. ÉS AUTOR DE 'L'ART DE RAMON LLULL I LA TEORIA ESCOLÀSTICA DE LA CIÈNCIA' (QUADERNS CREMA, 1999) I ACABA DE PUBLICAR 'L'ÈTICA DE L'AUTOESTIMA I EL NOU ESPERIT DEL CAPITALISME' (BREUS CCCB).

El *Llibre de meravelles* és una de les obres més divulgades de Ramon Llull. A les seves pàgines, el lector pot llegir una novel·la enciclopèdica en què un personatge, Fèlix, aprèn, dialogant amb els filòsofs i els ermitans amb què es troba mentre viatja, una sèrie de doctrines referents a l'àmbit concret de la realitat de què tracta cadascun dels llibres de l'obra. Déu, els àngels, els quatre elements, les plantes, els metalls, els animals, l'home, el Paradís i l'Infern són els temes que protagonitzen successivament les deu parts en què es divideix. Només en una d'aquestes parts, la setena, més coneguda com el *Llibre de les bèsties*, Fèlix resta mut. En aquest llibre, com en tantes altres faules de l'antiguitat i l'Edat Mitjana, són les bèsties les que parlen. Fora de quadre, Fèlix es limita a mirar i a escoltar i, un cop ha vist i sentit tot allò que s'esdevé, porta el llibre que ho relata a un rei perquè aprengui, llegint-lo, com ha de regnar i com ha de protegir-se dels mals consellers.

Seria un error interpretar que, perquè les bèsties hi parlen i es comporten com sovint es comporten els humans, la naturalesa animal no és realment la matèria del *Llibre de les bèsties*. Des del punt de vista que es reflecteix en la tradició literària en què s'inscriu, quan els humans es comporten com fan els seus protagonistes és precisament perquè deixen de banda la seva humanitat i es comporten com bèsties. Aquesta és la raó de la presència d'aquesta faula en la part de l'obra que tracta dels animals irracionals. I el fet que en el domini i el govern dels humans acostumi a imperar l'animalitat és el que explica que Fèlix acabi portant a un rei aquesta faula.

Maquiavel va tenir molt en compte aquesta tradició literària en què s'inscriu el *Llibre de les bèsties* quan va escriure, ara fa mig mil·lenni, el famós capítol 18 d'*El prin-*

cep. El secretari florentí va incorporar en aquest capítol una aclaridora indicació de com cal llegir els mites antics referents al centaure Quiró, que es va encarregar d'ensinistrar, mentre eren nens, Aquil·les, Teuseu, Hèracles i d'altres prínceps en les arts –entre les quals evidentment la caça– que els serien indispensables en l'exercici del govern. Segons Maquiavel, “el fet de tenir per preceptor un ésser meitat bèstia meitat home només vol dir que el príncep necessita tenir una i altra naturalesa; i que sense ambdues no podrà mantenir el seu poder”. I és perquè el recurs a les lleis (que seria el que és propi dels humans) és a ve-

gades insuficient i cal saber fer com les bèsties i, molt en concret, com el lleó i la guineu, aquelles que encarnen els dos aspectes més rellevants de *la part animal* de l'exercici del poder, els que tenen a veure respectivament amb l'ús de la força (per esporuguir els llops) i de l'astúcia (per conèixer les trampes).

No és per atzar que els personatges principals del *Llibre de les bèsties* són un lleó, el rei, i una guineu, Na Renard, que arriba a ser la seva consellera i que pretén traïr-lo. Aquell principi assenyalat per Maquiavel era ben conegut a l'Edat Mitjana llatina, i Llull el va tenir ben present.

La força i el frau eren, des de l'antiguitat, una parella de conceptes amb un important paper en el pensament polític. I aquest és el motiu pel qual Dante, després d'identificar-los amb les dues causes de la injustícia en què radica el mal, els va usar per traçar la principal de les fronteres que separava els territoris del seu Infern. Ciceró ja havia parlat de la part animal del poder en obres que es trobaven a les biblioteques medievals. I, en aquestes biblioteques, mai no van faltar les faules isòpiques, que ensenyaven bàsicament, amb una cruesa notable, les lleis que regeixen totes les possibles relacions entre la força i la feblesa, una força i una feblesa que poden ser tant físiques com intel·lectuals. El *Llibre de les bèsties* té molt en compte aquesta tradició i, en alguns dels exemples que s'hi narren, Llull treu bon profit de les faules del *Calila i Dimna*, un mirall de prínceps orientals protagonitzat també per animals que, com el *Panxatantra*, que és la seva font llunyana, ofereixen, sota la màscara de la ficció, uns consells polítics que es mantenen al marge de tot plantejament ètic i que són ben propers al realisme polític maquiavèlic.

EL PODER HA D'USAR LA FORÇA

Llull havia entès molt bé les lliçons del *Calila i Dimna*. I el *Llibre de les bèsties*, que també és un mirall de prínceps, a més d'aprofitar alguns dels seus exemples, incorpora, amb gran habilitat literària, la seva doctrina realista sobre el poder. El punt de partida d'aquesta doctrina és que la força física, entesa com a capacitat d'exercir una violència que genera temor, és un atribut necessari del poder. És per

Ramon Llull hauria gaudit avui fent una faula de les relacions que s'estableixen al Parlament de Catalunya, i de les decisions que s'hi prenen. PERE TORDERA

PREUS DE LLEGENDA

Sant Jordi drac
Dóna pensant i escrivent

3.56
Ref.: 1184271

BRÚJULAS QUE BUSCAN SONRISAS PERDIDAS
Cada un

15.21
Ref.: 1180442

BRÚJULAS QUE BUSQUEN SOMRIURES PERDUTS
Cada un

15.21
Ref.: 1180444

L'estiu que comença
Cada un

19.35
Ref.: 1187961

Plans de futur
Ref.: 1183404

Estimat Miquel
LLUÍS LLACH

21.56
Ref.: 1184238

LA REINA DESCALÇA
Ref.: 1183118

20.61
Cada un

LA REINA DESCALZA
Ref.: 1183115

POLOMIA
Ref.: 1184222

LA TRILOGIA!
Cada un

40.41
Ref.: 9332113

Trilogia Cincuenta sombras
Ref.: 1185421

Trilogia Cincuenta ombres

USB 3.0

Reproducció d'àudio fins a 30 hores i lectura de llibres fins a 8 hores

2 GB de capacitat

39.-

Pantalla tàctil Clear Touch

Tecnologia E-Ink® Pearl antireflectant

139.-
Cada un

Registra't ja i guanya els

2 MINUTS D'OR

TREKSTOR 30179 E-Book Reader 3.0 E-BOOK
Llibre electrònic, pantalla LCD color de 7" amb resolució màxima de 800x480p, 2GB de memòria interna ampliable a través de microSD, funció de lector de llibres, reproductor de música i visualitzador d'imatges. Ref.: 1168327

SONY PRST-2 E-BOOK
Llibre electrònic de 6" eInk pearl amb resolució de 800x600, pantalla tàctil, memòria disponible de 1.3GB ampliable per targeta microSD fins a 32GB, fins a 2 mesos de bateria amb el WiFi apagat, 184g de pes, disponible en versió color. Ref.: 1175422-23-24

Ofertes vàlides el 23 d'abril del 2013. Tots els preus inclouen IVA i RAEE (Reciclatge dels aparells elèctrics i electrònics). Preus expressats en euros.

MEDIA MARKT BARCELONA | MEDIA MARKT BARNASJÓ | MEDIA MARKT CORNELLÀ - EL PRAT | MEDIA MARKT DIAGONAL MAR | MEDIA MARKT GIRONA
MEDIA MARKT LLEIDA | MEDIA MARKT L'HOSPITALET | MEDIA MARKT MATARÓ | MEDIA MARKT SANT CUSAT | MEDIA MARKT TARRAGONA

www.mediamarkt.es

Media Markt®

mediamarkt.es

Jo no sóc tonto

NO ET VULGUIS LLEVAR TAN MATÍ / QUE EN PUGUIS ERRAR EL CAMÍ

aquesta raó, i no pel reconeixement d'una presumpta noblesa, que en la faula lulliana els animals que mengen carn consenten que el lleó sigui rei i és per la por a la força dels carnívors que els animals que mengen herba han d'acabar assumint el nou poder reial. Però aquesta força, que, en principats de nova creació, pot permetre d'assolir el poder, no és suficient per mantenir-lo. De cara a la conservació del poder, li és clarament superior la força que atorga una determinada mena d'in-

El 'Llibre de les bèsties' té a veure amb la vocació de Llull, que sempre va voler ser conseller de prínceps

tel·ligència, l'astúcia, allò que Llull denomina *maestria*, que és, juntament amb la hipocresia, una de les característiques que defineixen la guineu. El lleó, escollit rei per la seva força física, només aconsegueix consolidar el poder quan Na Renard, que, per servir el seu interès, volia trair-lo i posar un altre rei al seu lloc, és superada en el camp que li és propi, el de l'astúcia o, si es prefereix, el de la força del coneixement relatiu a la simulació i a la dissimulació, a les trampes i als enganys.

Però la faula deixa ben clar que no és el mateix lleó qui aporta l'astúcia que li permet de conservar el poder. El rei no destaca per la seva intel·ligència. I el re-

Manuscrit de la Bayerische Staatsbibliothek de Munic, datat l'any 1406, que conté el *Llibre de meravelles*.

lat posa de manifest que, sense un bon conseller al costat, no tan sols està indefens davant l'astúcia de Na Renard, sinó que, a més, cau, un darrere l'altre, en tots els vicis, des de l'ira fins a la luxúria, fins que al final, després d'assassinar amb perfídia el lleopard, perd el favor dels seus súbdits, que pensen que no hi ha res més perillós que estar sotmès a un rei injuriós, aïrat i traïdor. Aquest assassinat, que embota la seva ànima fins a convertir-lo en més obtús del que ja era, acaba de confirmar que el lleó és incapaç de governar-se a si mateix i, per tant, de governar els altres sense el suport d'un bon conseller. Tot i que podia conèixer per diverses fonts la figura platònica del filòsof-rei, Llull, que sempre va tenir vocació de conseller de prínceps, va reflectir en aquesta obra una via més probable cap a l'associació del poder amb el saber, la que pretenia seguir el model que, segons una tradició ben difosa, havien encarnat Alexandre el Gran i Aristòtil.

La faula que, d'acord amb el relat lullian, Fèlix va portar a un rei, oferia, com totes les faules, en la seva superfície, una distracció plaent als nens i als adults que s'entretien amb històries protagonitzades per bèsties parlaires. Però aquells que, trencant-ne la closca, anaven més enllà i es menjaven el fruit, podien assaborir algunes doctrines valuoses. En aquest cas, es tractava d'unes lliçons ben realistes sobre els secrets del principat i sobre la part animal del poder, aquelles lliçons que abans que Maquiavel decidís de divulgar-les obertament solien presentar-se castament cobertes amb el vel de la ficció. 🌟

Hotel de la Moneda

L'Hotel de la Moneda és una antiga mansió del s.XVIII, situada al call jueu de Castelló d'Empúries en una ubicació estratègica al cor de l'Empordà i la Costa Brava.

L'edifici està considerat monument històric i en la seva rehabilitació com hotel de quatre estrelles s'han mantingut elements arquitectònics propis de l'època. Tots els seus espais han estat ideats per oferir la màxima comoditat i relax als clients.

www.hoteldelamoneda.com

Mira el video:

Les teves vacances de confiança

Més de 2 milions de clients ens varen confiar les seves vacances al 2012. Els motius?

- ✓ Àmplia gamma de productes
- ✓ Navegació ràpida, senzilla i amena
- ✓ Confirmació en línia de la reserva
- ✓ Importants descomptes per Venta Anticipada
- ✓ Les millors Gangues d'Última Hora
- ✓ Un servei i atenció al client eficient

I seguim millorant: aquest any pots pagar les teves vacances fins a 6 mesos sense interessos

Creuers | Platges | Carib | Europa | Illes | Circuits | Ponts | Gangues | PortAventura | Vols | Hotels | Trens

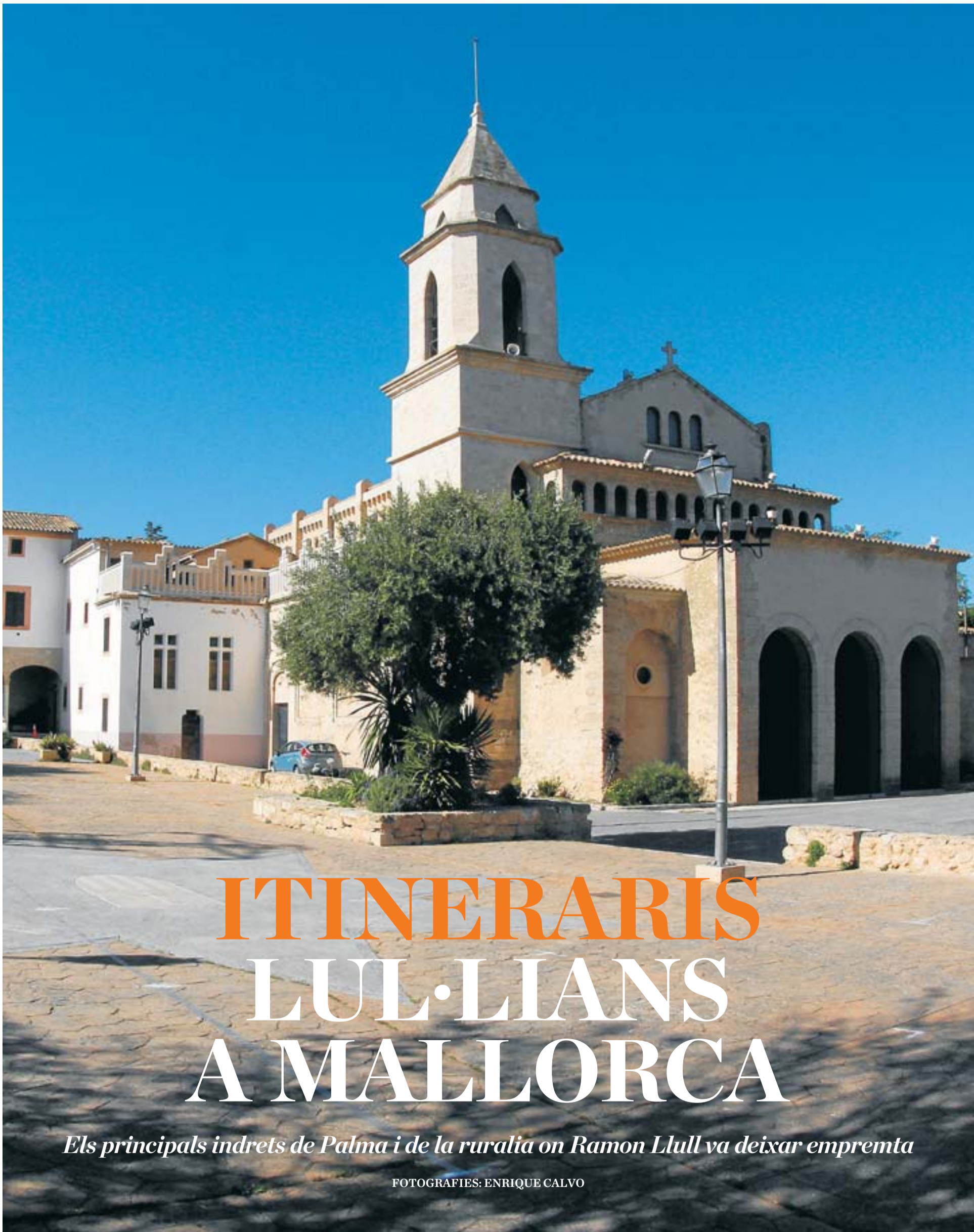
EL LOGIC ÉS PAGAR MENYS EN ELS TEUS VIATGES I VACANCES

 LOGITRAVEL.com

EL BON PREDICADOR PREDICA AMB L'EXEMPLE I LA DOCTRINA, I S'INTERESSA MÉS PEL BENEFICI DELS QUE L'ESCOLTEN QUE NO PEL SEU

ITINERARIS LUL·LIANS A MALLORCA

Els principals indrets de Palma i de la ruralia on Ramon Llull va deixar empremta

FOTOGRAFIES: ENRIQUE CALVO

GABRIEL ENSENYAT PUJOL

PROFESSOR DE FILOLOGIA CATALANA DE LA UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS, ÉS ESPECIALISTA EN HISTÒRIA CULTURAL I LITERÀRIA DE L'EDAT MITJANA. HA DEDICAT NOMBROSOS ESTUDIS A RAMON LLULL.

La figura de Ramon Llull ha deixat una empremta notable a Mallorca. A l'hora de confeccionar una ruta lul·liana a través de l'illa hem de fer referència als diversos llocs de la ciutat de Palma relatius al Beat, així com a diferents indrets de la ruralia mallorquina vinculats al seu periple.

Si començam per la ciutat, seguint un criteri cronològic en relació amb la vida de Llull, hem de relacionar el lloc on hi havia la casa natal del Doctor Il·luminat, de la qual no resta res, però una placa ho recorda. És a la plaça Major, a l'angle nord, prop de les escales que baixen cap a la Rambla. Continuem cap a l'església de Santa Margalida (carrer de Sant Miquel, 69), on Llull va sentir un sermó sobre sant Francesc que l'influï a l'hora de canviar de vida. A l'església de Sant Miquel, al mateix carrer, número 21, a la part superior esquerra del portal, hi ha una possible imatge de Llull, de finals del segle XIV, i a l'interior hi té una capella amb un retaule dedicat del segle XVIII. A l'església de Santa Eulàlia, a la plaça del mateix nom, número 2, se situa una de les més famoses llegendes de Llull, segons la qual, de jove, muntat damunt el seu cavall, hi entrà perseguint una dama, que llavors li descobrí els seus pits cancerígens. Just a devora (carrer de l'església de Santa Eulàlia, 1) hi tenim una mostra de capelleta exterior dedicada al Beat.

Continuant cap a la plaça de Sant Francesc, a l'església del convent franciscà (número 7), hi ha la peça més important de tot el recorregut: el sepulcre de Ramon Llull. Fou dissenyat pel lul·lista del segle XV Pere Joan Llobet i realitzat l'any 1487 per Francesc Sagrera. Es troba a la capella de la Puritat de Nostra Dona, situada a la part esquerra del presbiteri. És d'ala-

1

2

3

PERQUÈ DÉU ÉS TOT AMOR, NO POT HAVER-HI EN ELL TEMOR, PERQUÈ DE RES NO TÉ POR

bastre, amb la figura jacent del mestre al frontis i a sobre hi ha dos àngels que porten la seva ànima. A una altra capella propera, també dedicada al Doctor Il·luminat, hi trobam dues pintures sobre Llull de Joan Bestard, un important pintor mallorquí del XVII, autor de diversos quadres relatius al Beat. Cal destacar també que a la capella de Sant Onofre hi ha el sepulcre d'estil renaixentista del lul·lista Joan Cabaspre, mort l'any 1529. I, a la façana principal de l'església, una imatge barroca de Llull, al timpà de la part superior del portal, al nínxol lateral esquerre.

Dos indrets més que contenen matèria lul·liana són el Museu de Mallorca i la Seu. Al primer (carrer de la Portella, 5) hi ha la representació de Llull més antiga que es conserva a Mallorca: un fragment de predel·la de Joan Desí, datat entorn del 1500, que representa la predicació de Llull als musulmans. També destaca el *Mascaró de proa de Lulio*, obra de Ricard Anckerman (1842-1907). I a la façana de la catedral tenim l'escultura de Guillem Galmés (1878), que representa el Beat, mentre que a l'interior cal destacar la pintura de Guillem Mesquida (1675-1747) i diversos sepulcres de lul·listes.

Pel que fa a centres que conserven important documentació de caràcter lul·lià, cal destacar la Societat Arqueològica Lul·liana (carrer de Montisíon, 9), la Sapiència (plaça de Sant Jeroni, 1), la Biblioteca Pública de Mallorca (plaça de la Porta de Santa Catalina, 24) i la Biblioteca Bartomeu March (Costa del Conquistador / Costa de la Seu). També hem de remarcar l'Estudi General Lul·lià (carrer de Sant Roc,

4), primer centre universitari illenc, creat el 1483 a partir d'una iniciativa lul·liana. I, per acabar aquest recorregut ciutadà, cal anar a l'estàtua dedicada a Llull que es troba al passeig Marítim.

A cavall entre la ciutat i la part forana de Mallorca, figura el monestir de la Real, que fou on Llull realitzà una bona part dels seus estudis, i que també conté referències al pare Antoni R. Pasqual, el lul·lista mallorquí més important del segle XVIII, monjo i abat d'aquest centre.

Quant a la ruralia de Mallorca, sens dubte hi ha dos llocs especialment importants en relació amb Ramon Llull. El primer és la finca de Miramar, situada entre Valldemossa i Deià (oberta al públic), en la qual Llull fundà l'any 1276 un centre per a preparar missioners d'acord amb el seu sistema apologetic. La seva vida fou efímera, ja que abans del 1295 havia tancat les portes. Romanen diverses restes de l'època. I no gaire lluny de les cases es troba l'anomenada Cova de Ramon Llull, en la qual, segons la tradició, el Beat hi anava a resar i a meditar.

El segon indret és la muntanya de Randa. Llull s'hi retirà en diverses ocasions, devers 1273, i hi tingué revelacions. S'hi accedeix a través de la carretera que va d'Algaida a Lluçmajor. Els diferents indrets relacionats amb la seva estada, seguint l'ordre d'ascens, són els santuaris de Gràcia, Sant Honorat i Cura. Prop d'aquest últim hi ha una cova que, segons la tradició, servia de refugi a Llull. També cal remarcar que la família Llull posseïa una propietat baixa de la muntanya, que sembla que hem d'identificar amb les actuals finques de Pola i Sa Mata Escrita. 🌸

;) **girona**
emociona
aquí ho vius tot

@turisme_gi
 facebook.com/turismegi
 youtube.com/gironaturismetv

#gironaemociona
www.girona.cat

Ajuntament de Girona

EN UNA MÀ DE L'AMAT VEIÉ L'ENTENIMENT UNA ESPASA I EN L'ALTRA UNA FLOR, I PER AIXÒ DIGUÉ A LA VOLUNTAT QUE TINGUÉS POR I QUE A MISERICÒRDIA ENVIÉS ESPERANÇA

5

6

1. Escultura de Ramon Llull al passeig Sagrera de Palma.
2. Plaça de Santa Eulàlia de Palma, on se situa una de les famoses llegendes de Llull, segons la qual, de jove, hi entrà a cavall perseguint una dama.
3. Capelleta exterior dedicada a Ramon Llull a la plaça de Santa Eulàlia.
4. Capella dedicada al beat Ramon Llull a l'església de Sant Miquel de Palma.
5. Paisatge a la finca de Miramar, on Ramon Llull va fundar el 1276 un centre per preparar missioners.
6. Capella de la finca de Miramar.
7. Relíquia que conté la mandíbula de Ramon Llull. Església de Sant Francesc de Palma.

7

[publicacions]
urv

totes les nostres novetats
i llibres digitals gratuïts
a www.publicacionsurv.cat

UNIVERSITAT
ROVIRA I VIRGILI

campus d'excel·lència internacional
catalunya sud

MEMÒRIA, ENTENIMENT I VOLUNTAT PLORAVEN ELS SEUS PECATS, I L'AMAT ELS ENVIÀ CARITAT I ESPERANÇA

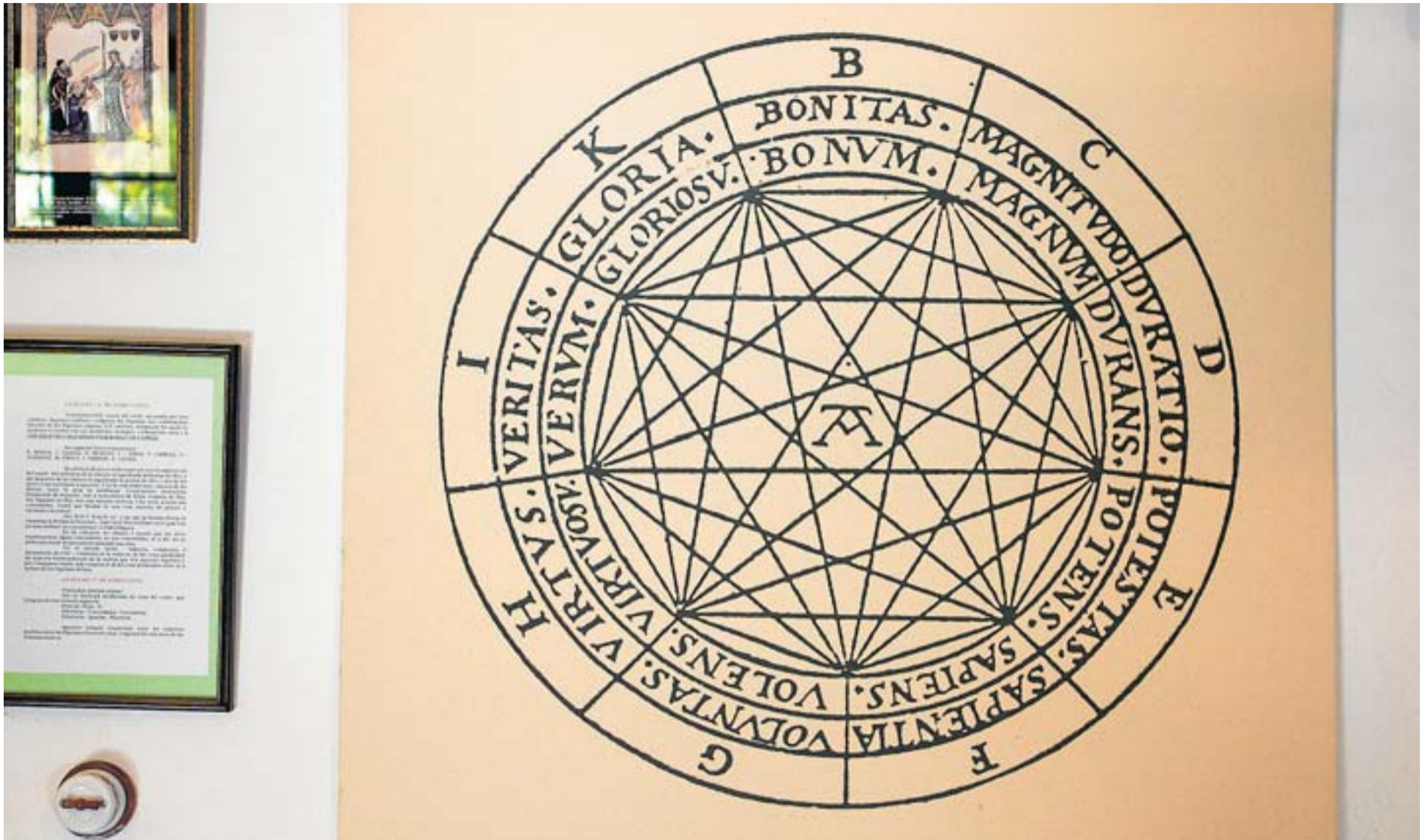

Figura A de l'Art lul·liana. Representa els principis fonamentals del sistema: bondat, grandesa, eternitat, poder, saviesa, voluntat, virtut, veritat i glòria. E.C.

LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL EN LLULL

Ramon Llull va anticipar la lògica formal, els llenguatges computacionals i la 'choice theory'

ALEXANDER FIDORA

PROFESSOR D'INVESTIGACIÓ ICREA, INSTITUT D'ESTUDIS MEDIEVALS, UAB.

Travessant la proteica obra literària de Ramon Llull, s'hi troba com a fil conductor l'Art: un sistema filosoficoteològic que aplega els conceptes bàsics comuns en les tres religions monoteistes del seu temps i les sotmet a l'escrutini racional per tal de convèncer els musulmans (i jueus) de la veritat dels misteris de la fe cristiana. A partir de l'aplicació d'aquesta Art a totes les branques del saber humà, amb el temps Llull arribà a formular la idea d'una ciència universal, basada en la notació algebraica dels conceptes bàsics i la seva combinació per mitjà de figures mecàniques (triangles, cercles rotatoris, etc.).

Des d'un punt de vista formal, l'artifici intel·ligent de Llull pot ser descrit com un procés d'anàlisi elemental i de reconstrucció o combinació. D'una banda, Llull resol les religions històriques en els seus elements primitius, que agrupa en sèries (com ara els atributs divins, les virtuts, els vicis, etc.); de l'altra, representa aquestes sèries d'elements per lletres (de B a K per a cada sèrie), per tal de recombinar mecànicament aquestes lletres i els elements que designen, fins que, a través d'aquestes combinacions, hom pugui arribar a una visió del món que sigui com més coherent i rica millor: aquesta visió del món serà la veritable. Sens dubte, el procés que Llull aplica a tota mena de qüestions –no només de controvèrsia religiosa– és un ingredient cabdal del pensament modern. Només cal pensar en Gottfried Wilhelm Leibniz (1646-1716) i la seva *characteristica universalis*: clarament inspirat en Llull, el jove Leibniz esbossa en la seva *Dissertatio de arte combinatoria* (1666) el projecte de reconstrucció de la totalitat de la realitat sobre la base d'un nombre finit de nocions fonamentals. Leibniz pro-

El procés que Llull aplica a tota mena de qüestions és un ingredient cabdal del pensament modern

posa un "alfabet" de nocions primitives més ampli que el de Llull, les quals representa, no amb lletres com el mallorquí, sinó amb xifres. Per donar-ne un exemple, la noció fonamental d'*espai* es representa amb el número 2, la noció *entre* amb el número 3 i el concepte de *totalitat* amb el número 10. En conseqüència, un concepte complex com *interval* pot ser formulat com a 2.3.10, és a dir "l'espai entre el tot".

Leibniz estava convençut que d'aquesta manera totes les preguntes es podrien reduir a problemes matemàtics i, per tant, per resoldre qualsevol dubte només caldria posar-se a calcular. Aquest és el sentit del famós "*calculamus!*" de Leibniz.

LEIBNIZ, INFLUÏT PER LLULL

Fou a través de Leibniz que Llull influencià desenvolupaments més recents, com la lògica formal presentada al segle XIX per Gottlob Frege (1848-1925). Segons Frege, la *characteristica universalis* de Leibniz, en la seva evolució posterior, es va limitar a camps determinats, com l'aritmètica, la geometria, la química, etc., però no arribà a ser universal, tal com Leibniz l'havia concebuda. Aquesta és la raó per la qual Frege, en la seva coneguda *Begriffsschrift* de 1879, es proposa crear un llenguatge elemental que unifiqui els diferents llenguatges formals que s'havien establert en cadascuna de les ciències. Aquest llenguatge es convertí en la lògica formal que fins avui domina el discurs filosòfic i que fou un pas decisiu en el camí cap a la creació dels llenguatges

live love
costabrava

Costa Brava
Pirineu de Girona
www.costabrava.org

Costa Brava
Best of the World 2012
Top Travel Destinations

NATIONAL
GEOGRAPHIC
TRAVELER

*sempre escollim
el camí més llarg
per gaudir més temps
del trajecte.*

Artes i Maestres, Arxius i Imatges, FOTOC

Diputació de Girona

Girona

Patronat de Turisme
Costa Brava Girona

Universitat de Lleida

Màsters

ÀMBIT DE SALUT

Educació per a la Salut
 Recerca Biomèdica (pendent d'aprovació)
 Recerca en Salut

ÀMBIT DE CIÈNCIA I TECNOLOGIA AGRÀRIA I ALIMENTÀRIA

Enginyeria Agronòmica
 Gestió de Sòls i Aigües*
 Gestió i Innovació en la Indústria Alimentària
 Millora Genètica Vegetal
 Protecció Integrada de Cultius*
 Sanitat i Producció Porcina*

ÀMBIT DE GESTIÓ MULTIFUNCIONAL DE SUPERFÍCIES FORESTALS

Enginyeria de Forests
 Erasmus Mundus en Gestió Forestal i de Recursos Naturals al Mediterrani (MEDFOR)
 Erasmus Mundus European Forestry
 Incendis Forestals. Ciència i Gestió Integral (MàsterFUEGO)*
 Planificació Integrada per al Desenvolupament Rural i la Gestió Ambiental

ÀMBIT D'ENGINYERIA I TECNOLOGIES DE LA INFORMACIÓ

Enginyeria Industrial
 Enginyeria Informàtica

ÀMBIT D'EDUCACIÓ, SOCIETAT I QUALITAT DE VIDA

Educació Inclusiva*
 Formació del Professorat de Secundària i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes
 Recerca Educativa
 Psicopedagogia
 Tecnologia Educativa: e-Learning i Gestió del Coneixement*

ÀMBIT DE TERRITORI, PATRIMONI I CULTURA

Agents d'Igualtat d'Oportunitats per a les Dones: Àmbit Rural
 Creació d'Empreses Audiovisuals i Fusió Internet-Televisió (pendent d'aprovació)
 Desenvolupament i Cooperació Internacional
 Ensenyament d'Espanyol/Català per a Immigrants
 Identitat Europea Medieval* (pendent d'aprovació)
 Llengües Aplicades
 Patrimoni Cultural i Desenvolupament Local

ÀMBIT D'ACTIVITAT FÍSICA I ESPORT

Director Esportiu
 Dret Esportiu
 Gestió Esportiva

ÀMBIT DE CONSTRUCCIÓ EUROPEA: ASPECTES JURÍDICS I ECONÒMICS

Advocacia
 Ciències Jurídiques
 Comptabilitat, Auditoria i Control de Gestió
 Sistema de Justícia Penal*

* Interuniversitari

Graus

ARTS I HUMANITATS

Comunicació i Periodisme Audiovisuals
 Estudis Anglesos
 Estudis Catalans i Occitans
 Estudis Hispànics: Llengua i Literatura
 Geografia i Ordenació del Territori
 Història
 Història de l'Art

CIÈNCIES

Biotecnologia
 Ciència i Tecnologia d'Aliments

CIÈNCIES DE LA SALUT

Ciència i Salut Animal
 Ciències Biomèdiques
 Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport
 Fisioteràpia
 Infermeria
 Medicina
 Nutrició Humana i Dietètica
 Psicologia

CIÈNCIES SOCIALS I JURÍDIQUES

Administració i Direcció d'Empreses
 Dret
 Educació Infantil
 Educació Primària
 Educació Social
 Relacions Laborals i Recursos Humans
 Treball Social
 Turisme

ENGINYERIA I ARQUITECTURA

Arquitectura Tècnica
 Enginyeria Agrària i Alimentària
 Enginyeria en Electrònica Industrial i Automàtica
 Enginyeria Forestal
 Enginyeria Informàtica
 Enginyeria Mecànica

DOBLE GRAU

Enginyeria Informàtica i Administració i Direcció d'Empreses
 Enginyeria en Edificació i Enginyeria Civil amb VIA UC (Dinamarca)
 Dret i Administració i Direcció d'Empreses
 Educació Infantil i Educació Primària

www.udl.cat pdi@seu.udl.cat Tel. 902 507 205 universitatdelleida

PODER DE MAL PRÍNCEP ÉS PRESÓ DE SAVIESA I DE VOLUNTAT

Llull va escriure novel·les, formes breus, poemes i diàlegs. A la foto, l'escultura a Ramon Llull situada al passeig Sagrera de Palma. ENRIQUE CALVO.

APOLOGIA I PERSUASIÓ: LA NOVA LITERATURA DE LLULL

Per Llull, la literatura no és una finalitat en ella mateixa sinó un instrument al servei de l'Art

**ANNA
FERNÁNDEZ**

LLICENCIADA EN FILOLOGIA CATALANA PER LA UNIVERSITAT DE BARCELONA I BECÀRIA PREDOCTORAL AL CDRL (BECA FPU). S'HA ESPECIALITZAT EN L'ESTUDI DE LA POESIA LUL·LIANA I EN L'EDICIÓ CRÍTICA DE TEXTOS MEDIEVALS.

**FRANCESC
TOUS**

LLICENCIAT EN FILOLOGIA CATALANA PER LA UNIVERSITAT DE BARCELONA I BECARI PREDOCTORAL D'INVESTIGACIÓ AL CDRL. HA FET ESTADES DE RECERCA A PARÍS I A FRIBURG DE BRISGÓVIA. ACTUALMENT PREPARA UNA TESI SOBRE LES COL·LECCIONS DE PROVERBIS DE RAMON LLULL.

trajectòria de Ramon Llull després de la seva conversió: la difusió de les veritats de la fe cristiana i la conversió dels infidels mitjançant l'Art, el seu famós sistema de pensament. Llull utilitza diverses estratègies i recursos al seu abast per comunicar de manera clara i eficaç el seu projecte i per aconseguir que aquest arribi al màxim nombre de destinataris possible. És en aquest sentit que aprofita el potencial expressiu i persuasiu de la literatura per fer accessibles els continguts didàctics vinculats a l'Art i al seu programa intel·lectual i missioner. Per a Llull, la literatura no és una finalitat en ella mateixa, sinó un instrument al servei de l'Art i de la primera intenció (conèixer, estimar i lloar Déu).

Al capítol 118 del *Llibre de contemplació*, l'obra que presenta les bases del pensament lul·lià, trobem el primer exemple del que hauria de ser la literatura segons Llull. Explica que el sentit original de l'art de joglaria és lloar Déu i les seves obres, i etziba una crítica ferotge de la tradició literària que li és pròpia —la poesia trobadoresca i la narrativa cortesana— perquè lloa allò que caldria condemnar: les guerres i la luxúria. Llull proposa que es posi en pràctica una literatura alternativa que torni a la primera intenció. El model és el mateix *Llibre de contemplació*, en què un jo que es reconeix pecador canta les lloances de Déu i de la creació.

A partir d'aquí, i al llarg de tota la seva carrera, Llull concep una sèrie de productes ben diversos que són la plasmació del programa teòric apuntat al *Llibre de contemplació*. De fet, cultiva la majoria de les formes expressives vigents als segles XIII-XIV i que avui considerem literàries: la novel·la, els exemples, els sermons, els proverbis, la poesia i el diàleg. Ara bé, ho fa d'una manera trencadora i original. Llull absorbeix els materials que li ofereixen les tradicions que té al seu abast, els recicla i els transforma. El resultat d'aquesta operació són productes fets a mida que s'adeqüen específicament a les seves necessitats comunicatives. En aquest procés de transformació és justament on es pot observar la gran creativitat de Llull, allò que permet explicar que sense ser un literat —un professional de la literatura— se'ns presenti com un escriptor genial, capaç d'imaginar obres úniques i imprevisibles. Vegem-ne alguns exemples.

LA NOVEL·LA

En la primera etapa de la seva producció intel·lectual, trobem alguns dels textos literaris més coneguts de Ramon Llull, començant per les novel·les. El *Romanç d'Evast e Blaquerna* (1276-1283) i el *Fèlix o Llibre de meravelles* (1287-1289) són obres adreçades a un públic que consumeix literatura cortesana en vulgar però que també mostra interès per coneixe-

ments de tipus filosòfic i espiritual. El referent literari principal d'aquestes dues obres és la narrativa cavalleresca, però de fet cap dels dos protagonistes és pròpiament un cavaller i les aventures que viuen no tenen res a veure amb les de Lancelot i Tristany. Blaquerna és un jove burgès amb vocació d'ermità que, d'acord amb el programa lul·lià, acaba reformant tots els estaments de la vida religiosa. En canvi, Fèlix és un pelegrí atípic: erra pel món buscant "meravelles", és a dir, situacions sorprenents i paradoxals que generen un interrogant i demanen un aclariment doctrinal. El *Llibre de meravelles* disposa encara d'un marc narratiu, però els trets de l'obra que més sobresurten són la seva estructura enciclopèdica i l'ús constant del diàleg i l'exemple. És, per tant, una obra difícil de classificar, que se situa a la cruïlla de diversos gèneres.

LES FORMES BREUS

Algunes de les propostes més singulars i personals de Llull són col·leccions i reculls d'exemples, proverbis i altres menes d'aforismes. La més coneguda és sens dubte el *Llibre d'Amic e Amat*, inclòs en la darrera part del *Blaquerna*. El recull es presenta com una guia per a la vida contemplativa i està format pel que Llull anomena "metàfores morals", breus versicles d'una gran força evocativa que mostren les relacions entre l'amic, el devot

Al llarg del darrer segle s'han divulgat dues afirmacions aparentment contraposades sobre Ramon Llull i la literatura. La primera és que Llull és un escriptor genial i inclassificable; la segona, que no es pot considerar en cap cas un literat. Paradoxalment totes dues afirmacions són certes. Com es poden harmonitzar aquestes dues idees contradictòries?

Per respondre aquesta pregunta cal tenir present l'objectiu que marca tota la

AMB ELS LLIBRES VA COMENÇAR EL FENOMEN.

TOTS JUGARAN AL

JOC DE TRONS

A JOC DE TRONS, George R. R. Martin ha creat una autèntica obra mestra, combinant el millor del gènere. Misteri, intriga, romanticisme i aventura omplen les pàgines en una sèrie èpica que fascinarà els amants de la fantasia d'arreu del món.

ALEAGUARA

La saga literària en què es basa la sèrie televisiva de gran èxit

HBO

CANAL+

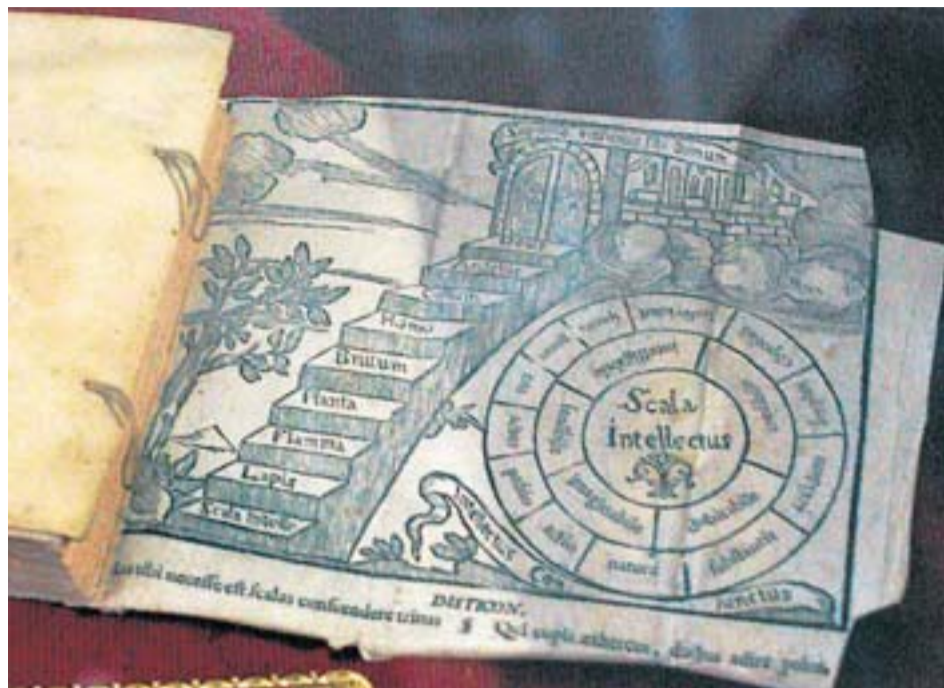

AQUELL ÉS HERETGE QUI TÉ MÉS POR D'EN GÈMINI I D'EN CÀNCER QUE DE DÉU

cristià, i l'amat, Déu. Una altra de les col·leccions que cal destacar és l'*Arbre exemplifical* (1295), un repertori d'exemples que inclou "recontaments" (narracions curtes) i proverbis. L'originalitat d'aquesta obra prové de la capacitat de Llull de transformar materials científics i filosòfics en diàlegs o narracions d'una gran vivacitat, en els quals apareixen personatges com l'aigua i el foc, la cirera i la garrofa, o l'ànima i el cos. Llull també és autor d'altres col·leccions de sentències, com els *Proverbis de Ramon* (1296) o els *Mil proverbis* (1302).

LA POESIA

Llull utilitza la forma rimada principalment com a recurs mnemotècnic, per facilitar l'aprenentatge i memorització de determinats continguts de l'Art. És interessant, per exemple, l'aprofitament que fa de les possibilitats del vers i la rima en algunes obres destinades a l'oració. Amb les *Hores de nostra Dona* i els *Cent noms de Déu* (1292), Llull proposa una forma alternativa de litúrgia privada, aplicada als continguts del seu programa i apta per a ser recitada o cantada. Ara bé, quan es mostra més genial com a escriptor és quan explica el seu projecte a través de la veu d'un jo literari que s'identifica amb Ramon. Al *Desconhort*, un poema en forma dialogada compost a la cort papal (1295), ha de defensar els seus projectes apostòlics davant d'un ermità que l'acusa del seu fracàs. L'autor trenca les convencions del gènere consolatori i fa que l'ermità s'acabi sumant a la seva causa. El *Cant de Ramon*, escrit a Mallorca el 1300, es pot con-

Representació simbòlica del *Liber de ascensu et descensu intellectus* de Ramon Llull en un gravat d'una edició antiga. ENRIQUE CALVO

El diàleg és el gènere més transversal de la faceta de Ramon Llull com a escriptor

siderar la versió lírica del *Desconhort*. Mitjançant un llenguatge entre evocador i expositiu, Llull repassa la seva trajectòria i sol·licita l'ajuda de "companyons" perquè el seu projecte triomfi.

EL DIÀLEG

El diàleg és el gènere més transversal de la faceta de Llull com a escriptor. El *Llibre del gentil e los tres savis* (1274-1283) n'és el primer i el més cèlebre. L'obra planteja un diàleg entre un representant de

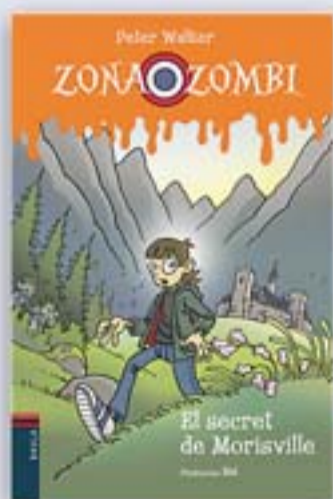
les tres religions monoteistes i un filòsof pagà que, a partir de les exposicions dels tres savis sobre les respectives creences, ha d'escollir quina és la fe veritable. La seva decisió final no és explícita, però sí que és deduïble a partir de les dades exposades. I és que a través de la forma dialògica i gràcies a la confrontació d'opcions divergents, Llull aconsegueix convèncer de la bondat de la seva proposta.

Un altre tret interessant dels diàlegs lul·lians és la natura dels personatges. Per mostrar la relació entre la fe i la raó, Llull personifica aquestes entitats abstractes i són elles mateixes les que exposen els arguments a la *Disputa entre la fe i l'entendiment* (1303, escrit en llatí). En alguns diàlegs Ramon Llull mateix es converteix en personatge literari i discuteix amb diversos tipus de contendents. És el cas del *Desconhort*, que ja hem vist, i de la *Disputa del clergue Pere i de Ramon, el fantàstic* (1311, escrit en llatí), en què el projecte lul·lià és presentat en radical oposició a les aspiracions mundanes d'un clergue que només busca el seu propi benefici.

L'autorepresentació és un dels filons més interessants de la nova literatura lul·liana, però també una de les formes més depurades de difusió i legitimació del discurs i l'actuació de Ramon. Set segles després, el personatge del *Desconhort* i el *Fantàstic* es pot llegir, alhora, com una mena de testament espiritual, la imatge que Llull volia llegir d'ell mateix a la posteritat, i com a confirmació de l'encert d'aquest mallorquí universal a l'hora de confiar en la capacitat de seducció de la literatura. ☀

Llibres que fan lectors

Col·lecció Zona Zombi

1. El secret de Morisville

2. Atrapat al Zombi Park

3. La nit dels zombis mutants

I al mes de maig....

4. El cau del Faraó

5. El creuer dels morts vivents

BAULA

www.baula.com

TEATRE POLIORAMA
DE L'1 DE MAIG AL 9 DE JUNY

www.poliorama.com

1 DE MAIG
FUNCIÓ ESPECIAL
PREU ÚNIC
15€

DUBTE

JOHN PATRICK SHANLEY DIRECCIÓ SILVIA MUNT
ROSA MARIA SARDÀ · RAMON MADAULA · MAR ULLDEMOLINS · NORA NAVAS

una producció de:

amb el suport de:

amb la col·laboració de:

AH, HUMANITAT! TU ETS LA MEVA BELLA SEMBLANÇA. —AH, DEÏTAT! DONEU PER MI PERDONANÇA

LLULL, UN AUTOR DE DIÀLEGS

Explicar les idees en forma de conversa és un dels al·licients del diàleg literari, un gènere avui en desús que Llull va conrear a fons

ROGER FRIEDLEIN

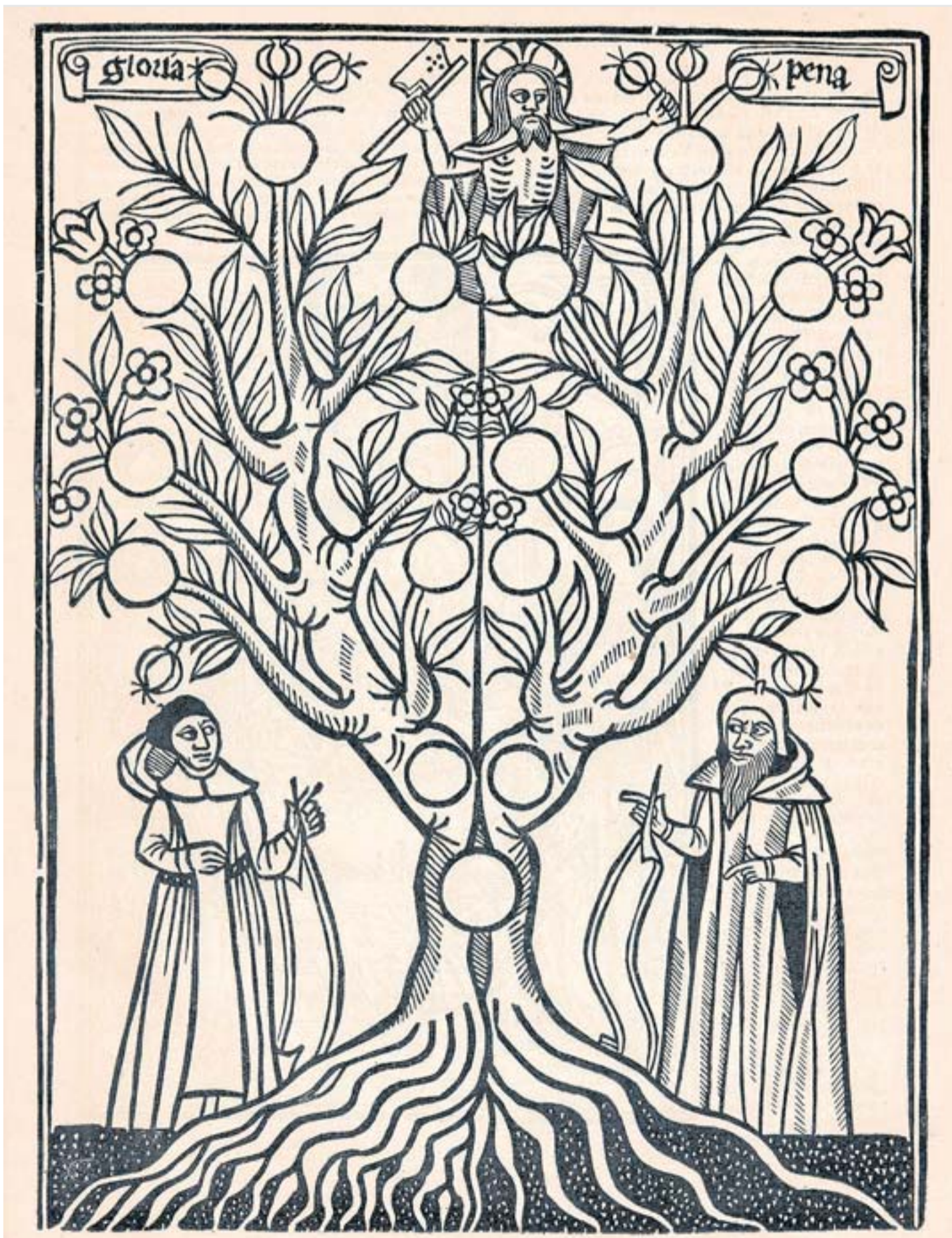

NASCUT A FRANKFURT EL 1967, ÉS CATEDRÀTIC DE FILOLOGIA ROMÀNICA A LA RUHR-UNIVERSITÄT BOCHUM (ALEMANYA) I 'MAGISTER' DE LA SCHOLA MAIORICENSIS LULLISTICA (PALMA). HA PUBLICAT L'ESTUDI 'EL DIÀLEG EN RAMON LLULL' (UNIVERSITAT DE BARCELONA, 2012) I INVESTIGA LES LITERATURES CATALANA, CASTELLANA I PORTUGUESA A L'EDAT MITJANA I EL RENAISSAMENT. ACABA DE SORTIR LA SEVA TRADUCCIÓ A L'ALEMANY DE 'LO SOMNI', DE BERNAT METGE, AMB EL TÍTOL 'DER TRAUM' (LIT / BARCINO, 2013).

En l'obra de Ramon Llull, la literatura en el sentit que l'entendem avui no ocupa el lloc més destacat. La gran majoria de l'enorme fons de textos que Llull va produir està formada per peces teòriques que prenen la forma del tractat filosòfic. Sovint estan dirigits al públic universitari de Montpeller, de París o de les universitats italianes, i a d'altres públics d'especialistes. A part d'això, però, Ramon Llull demostra, també, una clara voluntat de fer arribar les seves idees a tota mena de lectors possibles: homes i dones, cristians i musulmans, universitaris i monjos, metges i missioners. D'aquí la seva iniciativa d'estudiar àrab i de fer-lo ensenyar, però d'aquí també la seva voluntat d'escriure literatura. Sempre seguint l'objectiu de transmetre les idees de la seva Art, va voler arribar, també, a un públic que, d'entrada, s'interessava més per la literatura i la poesia que per qüestions teològiques. Llull va fer novel·les, com el *Blaquerna*, per als lectors de novel·les cavalleresques. Va fer poesia per demostrar com podria ser una poesia religiosa que fos diferent de les cançons amores dels trobadors que cantaven a les corts dels nobles de l'arc mediterrani. Tanmateix, entre les diverses formes literàries en què es va exercitar, la seva predilecte eren els diàlegs.

El diàleg avui és un gènere gairebé en desús. A l'Edat Mitjana, en canvi, els diàlegs ja tenien una llarga història que havia començat amb els filòsofs de l'antiga Grècia. Si bé Llull no podia conèixer els diàlegs de Plató o Ciceró que avui encara són llegits, sí que coneixia els de la tradició cristiana, com els d'Agustí d'Hipona —sant Agustí— o la *Consolació de la filosofia* de Boeci, que fou per cert un dels primers textos traduïts al català. La idea de fer parlar diversos interlocutors en una conversa imaginada, doncs, no és pròpia de Llull, sinó que ell fa el que es feia a la seva època quan es tractava de debatre assumptes controvertits. El diàleg literari ofereix possibilitats que els textos únicament teòrics no tenen, perquè s'hi escenifica una conversa. Els interlocutors d'un diàleg poden trobar-se i acomiadar-se, cansar-se o plorar d'emoció, tenir un atac de ràbia o convertir-se del paganisme a la religió cristiana per intervenció de la gràcia divina. Poden posar-se d'acord o deixar de fer-ho, i fan que la lectura d'un diàleg sigui més complexa, més amena i més engrescadora que la d'un tractat de teologia. Llull va entendre això. Darrere l'ús del diàleg no hi ha només la voluntat de divulgació d'unes idees teòriques de manera més agradable, sinó també la voluntat de fer textos que funcionin millor a l'hora de convèncer el lector.

En total, són dues bones dotzenes de textos, alguns de més famosos; d'altres pràcticament desconeguts —i amb raó: no

Gravat de l'edició de l'*Arbor scientiae* publicada per Pere Posa a Barcelona el 1505. S'hi representa un dels diagrames arboris que estructuraven l'obra.

RA MÓN LLULL

Editorial Barcino
t'apropa al món
de Ramon Llull

Amics
d'Els
Clàssics

Zelig

Llibre d'amic e amat
Edició crítica a cura
d'Albert Soler, segona
edició revisada

Doctrina pueril.
Was Kinder wissen müssen
Traducció alemanya
d'Elisenda Padrós, edició
de Joan Santanach

A contemporary life
Traducció anglesa de la
Vida de mestre Ramon,
a cura d'Anthony Bonner

Vida de mestre Ramon
D'aparició a la tardor 2013,
a cura d'Anthony Bonner

Llibre de contemplació
Una antologia a cura de
Josep E. Rubio

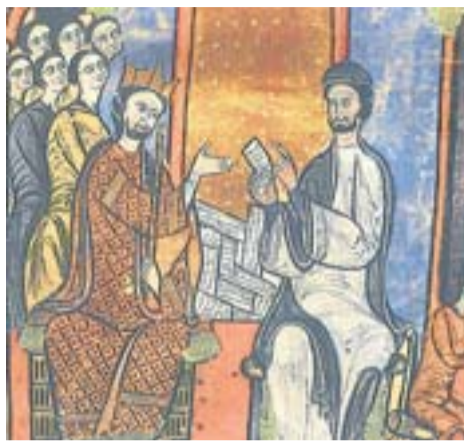

ESTIMA MÉS LA TEVA BELLA MULLER A CASA QUE A LA PLAÇA

tots els diàlegs que ens ha llegat Ramon Llull tenen el mateix interès literari-. Però molts en tenen. Entre ells, hi ha el *Llibre del gentil e dels tres savis* o el *Desconhort*, en català, i el *Liber Tartari* (*Llibre del mongol*) o el *Phantasticus*, en llatí. Llull hi posa en escena personatges com el famós Gentil del *Llibre del gentil e dels tres savis*, o el mongol del *Liber Tartari*, o fins i tot un personatge que es diu Ramon o Raimundus, segons l'autor escrivia en català o en llatí. Raimundus, en molts respectes, ens recorda l'autor mateix, i surt per primera vegada l'any 1295, en un poema dialògic, el *Desconhort*. Ramon surt en diversos textos, i sovint està desconsolat i vessa llàgrimes, però també a vegades està irat pels fracassos que la vida li porta: es troba amb reis que no s'animen a combatre els infidels, amb eclesiàstics que només pensen a omplir la panxa i la bossa, amb homes i dones que no elogien prou Déu i la Verge i que, sobretot, menyspreen l'art lul·liana, que, al capdavall, els podria obrir les portes del cel.

No és només Raimundus qui plora en els diàlegs lul·lians quan el món ignora els seus escrits. El plor és una de les activitats preferides dels interlocutors: plora el Gentil per comptes del patiment que passa per no conèixer cap déu i tenir por de la mort. Plora de nou quan la gràcia divina baixa en ell. Ploren junts Ramon i un clergue quan s'han posat d'acord per anar a predicar als musulmans. En general, i no només en Llull, abunden els personatges masculins que ploren en els textos medievals. També el contemporani més famós de Llull, el rei Jaume I, es complau de relatar en la se-

Alfons I de Catalunya i Aragó, i Ramon de Caldes. ACA

va autobiografia, el *Llibre dels fets*, moments emocionants de la seva vida en què li havien caigut les llàgrimes. El plor públic masculí, que sembla que a poc a poc s'esta normalitzant avui en dia, pel que es veu ja era normal al segle XIII, almenys en els textos literaris. En els diàlegs lul·lians, els interlocutors com el Gentil acostumen a plorar per qüestions existencials i, normalment, busquen consolació de la seva angoixa. Aleshores es troben un o més savis, i comença la conversa.

Un cop reunits els participants, ¿de què parlen els personatges dialògics lul·lians? En general, cadascú representa una opció religiosa i tots plegats discuteixen quina és la veritable. Així, en la *Disputació de cinc savis* hi surten fins i tot representants de confessions del cristianisme oriental que avui són coneguts per pocs, com els jacobins i els nestorians. Ara, no cal enganyar-se i pen-

sar que la forma dialògica en Llull significava tolerància en el sentit que totes les diferents conviccions dels interlocutors siguin lícites, benvingudes i acceptades. Quan els interlocutors es posen a dialogar, no és per conèixer l'altre en la seva diferència: és per trobar la veritat, i la veritat és única. Ara, els camins que els diàlegs lul·lians emprenen per portar l'altre allà on l'autor vol que vagi són, moltes vegades, remarcables. Per al Gentil del *Llibre del gentil e dels tres savis* els tres savis -cristià, jueu i musulmà- organitzen una disputació en termes iguals per a tots tres participants. Un cas raríssim en tota la literatura interreligiosa medieval. A més, també, un progrés en el mètode: els savis argumenten basant-se en la Torà, la Bíblia o l'Alcorà. Segueixen un mètode racional, comú a tots ells: l'art lul·liana! Si bé al final de la conversa s'ha d'entendre que el Gentil es convertirà al cristianisme, no es diu mai explícitament. Aquest final del debat, obert en aparença, ha fet les delícies dels lectors moderns del text. Amb altres interlocutors que el Gentil, en canvi, Llull prefereix una tàctica més severa: el clergue gras del *Desconhort* només es posa en marxa per la causa lul·liana quan, en un moment de la conversa, Ramon és agafat per un atac d'ira.

Els diàlegs de Llull no eren els seus textos més llegits a l'Europa de fora de la península Ibèrica. Els lul·listes europeus, des del segle XIV, eren en la majoria erudits que s'interessaven més pels aspectes més teòrics de l'Art. Amb alguna excepció notable: Nicolau de Cusa, un eclesiàstic alemany que avui és considerat un dels filòsofs més sòlids del Renaixement europeu,

coneixia i copiava a mà diàlegs lul·lians al seu monestir de Cusa, a Renània, i els imitava en els seus propis diàlegs.

PER QUÈ ÉS POC LLEGIT AVUI?

Avui, a Catalunya, són més coneguts els diàlegs de Plató o Ciceró que els autòctons del Beat Ramon. No és així per pura desídia dels lectors. La literatura lul·liana, en molts casos, és un pa dur de rosegar. En els seus diàlegs ens podem interessar fàcilment per la narració de la conversa, per les trobades dels interlocutors en llocs naturals o pels personatges al·legòrics -com unes dames que es diuen Intel·ligència i Oració-. En el sentit de despertar l'interès dels lectors, els diàlegs lul·lians aconsegueixen perfectament el seu fi. Una altra cosa, però, serà seguir fil per randa les argumentacions, sovint força tècniques i especialitzades. No cal amagar que, per exemple, els savis del *Llibre del gentil e dels tres savis* discuteixen qüestions un xic esdrúixoles, com, per exemple, si és el cristianisme o l'islam el que reflecteix millor l'eternitat de Déu, o com els articles de fe poden ser comprovats mitjançant les virtuts infuses... En aquests moments de lectura ens adonem que compartim la llengua amb Ramon Llull, però no el pensament. La via d'accés als seus textos no passa necessàriament per buscar allò que encara és vigent de les seves idees. Bé que hi trobaríem algunes coses, com ara el seu esperit de discussió racional. Més que això, però, els diàlegs lul·lians ens obren un món que ens fa veure que no tot és sempre igual, i que el pensament medieval és diferent del nostre. 🌟

futuroscope • com

GIRONA **1H** POITIERS

ARA NOMÉS A 1H DE VOL AMB RYANAIR

Escapa't un cap de setmana al parc Futuroscope. El tercer dia d'entrada **GRATIS***. Futuroscope, atreveix-te a viure'!!

902 40 12 12

* consultar condicions al nostre web

cat serveis sxxi

C/ Sant Francesc 4 Planta 1 Despatx 11
08290 Cerdanyola del Vallès (Barcelona)
T. 93 594 83 05 · Fax. 93 594 82 98
www.catserveissxxi.cat

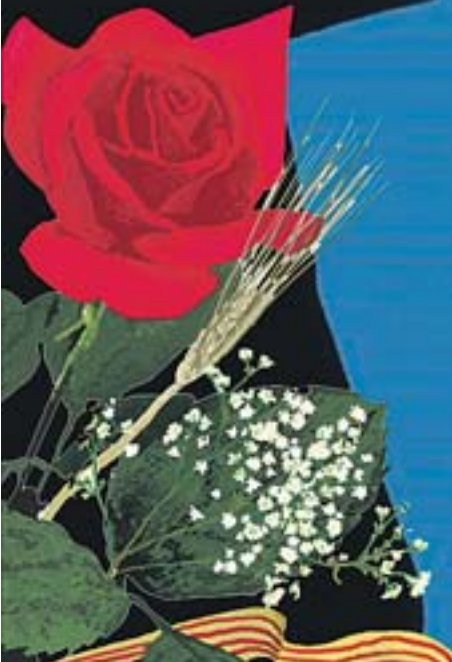
CADA TRUCADA ÉS IMPORTANT
ESPECIALISTES EN OUTSOURCING I MARKETING TELEFÒNIC

TECNOLOGIA AL SERVEI DE TOTS
PER ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I SECTOR PRIVAT

Feliç Diada de Sant Jordi

*Recordes com ens duien
aquelles mans les roses
de Sant Jordi, la vella
claror d'abril? Plovia
a poc a poc. Nosaltres,
amb gran tedi, darrera
la finestra, miràvem,
potser malalts, la vida
del carrer. Aleshores
ella venia, sempre
olorosa, benigna,
amb les flors, i tancava
fora, lluny, la sofrença
del pobre drac, i deia
molt suaument els nostres
petits noms, i ens somreia.*

Salvador Espriu (1913-1985)

BÈSTIA QUE NO MENJA CARN QUE NO FACI COMPANYIA AMB BÈSTIA QUE SÍ QUE EN MENJA

RAMON LLULL I EL LLENGUATGE MÍSTIC

Llull va passar de dur una vida completament profana a dedicar-se al pensament

AMADOR VEGA

CATEDRÀTIC A LA UPF, ÉS AUTOR, ENTRE ALTRES ESTUDIS, DE 'RAMON LLULL Y EL SECRETO DE LA VIDA'. ÉS DOCTOR EN FILOSOFIA AL RAIMUNDUS-LLULLUS-INSTITUT DE LA UNIVERSITAT DE FRIBURG DE BRISGÒVIA, A ALEMANYA.

Hi ha un aspecte del pensament de Ramon Llull sense el qual és difícil fer-se una idea de la veritable intenció de la seva obra i la seva vida.

Es tracta del substrat contemplatiu en el començament de la seva vida espiritual. Tots els llibres que va escriure, les lliçons que va impartir a París, l'obsessiva activitat predicadora entre els infidels –especialment els musulmans–, les gestions entre papes i prínceps de la cristiandat, i tots els complexos mecanismes de l'Ars Magna, tot això no troba el seu veritable significat si no analitzem amb cura el moment a partir del qual tota aquesta activitat es va posar en marxa.

Tot el seu pensament i la seva persona es mouen en la distinció entre sensible i intel·ligible

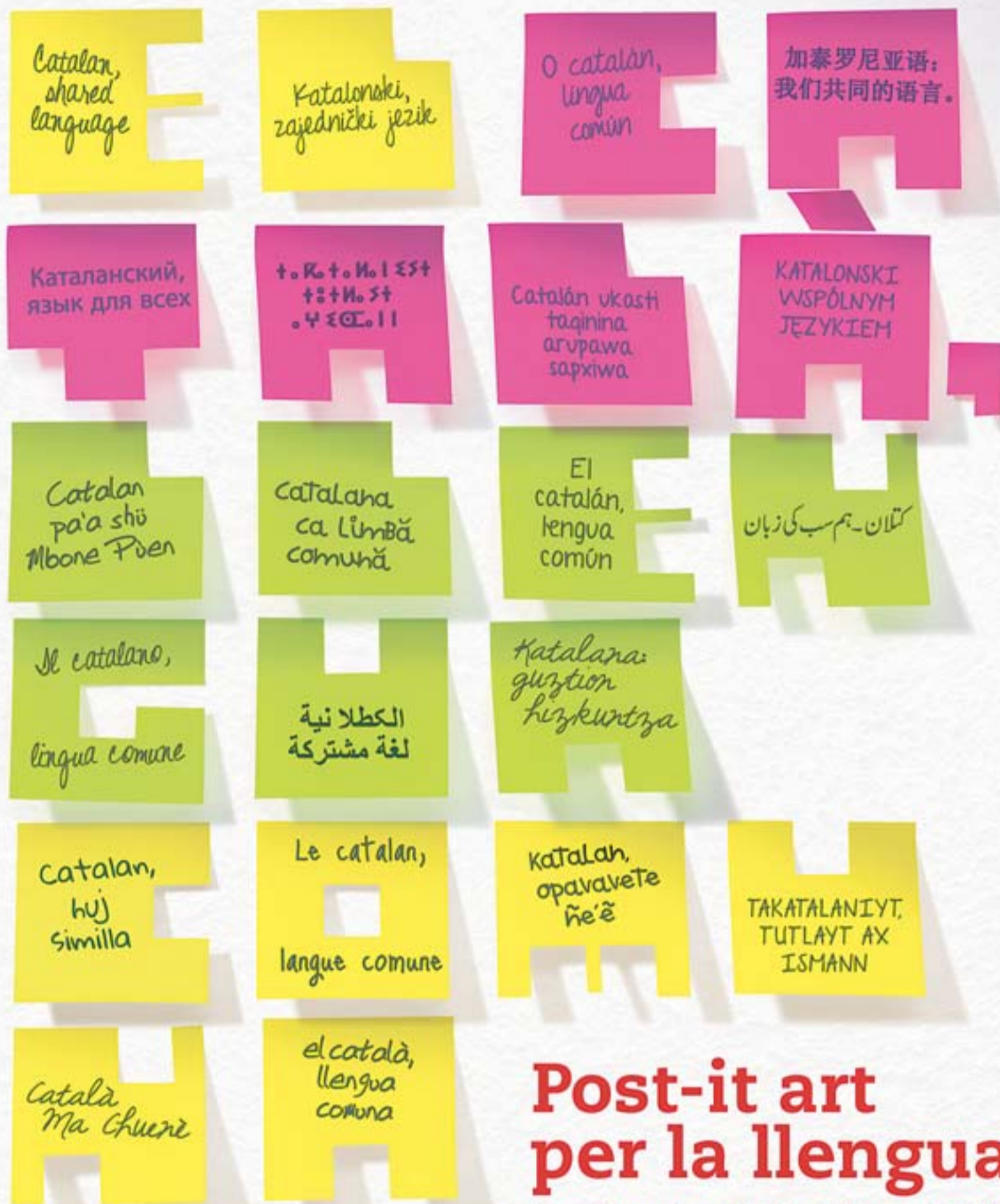
Entre les primeres visions de la Creu, que es llegeixen en els primers paràgrafs de la *Vida coetània* –un dels documents que ens ajuden a comprendre moltes coses de la seva vida–, fins a la *Il·lustració de Randa*, on va concebre el que coneixem com a Ars Magna, van passar nou anys, dels quals no sabem pràcticament res. Sembla que durant aquest període, Llull va aprendre l'àrab amb un esclau musulmà i molt probablement va estudiar també alguna cosa dels teòlegs del segle XII. L'experiència visionària amb la qual es va inaugurar la nova vida va restar, però, desconeguda per ell mateix fins que, passats aquells nou anys, va poder entendre intel·lectualment allò que s'havia esdevingut en forma d'imatges sensibles.

El pensament de Llull apunta en moltes direccions: ataca els filòsofs averroistes de París, vol fonamentar els principis de la teologia per "raons necessàries", és a dir, cerca una via teològica que pugui ser expressada racionalment, quan tot això fracassa escriu novel·les i poesia, però el marc de tot el seu pensament i de la seva persona es mou en la distinció sensible-intel·ligible. La seva pròpia vida co-

Figura ymaginaria de la eleuació: que tenen les tres potencies racionals de la anima a les altres corporals: y la ymaginativa a les potencies sensitives/dins l'home/contemplant aquell en deu. y com entresí se distinguen per propis actes: orguens: y objectes: segons q' desí representa esta ymage: o figura del Illúinat doctor: y marty: mestre Ramon Llull/auctor de la present obra.

Post-it art per la llengua

I tu, estimes el català? Vine el dimarts 23 d'abril a les 16.30 h a la plaça dels Àngels de Barcelona (plaça del MACBA) i enganxa una nota al nostre mur!

I després:

Actuació de Barcelona Coral Àsia
Taller de músics canta Espriu
(direcció Vicens Martín)

Més informació a:

postitartllengua.wordpress.com

Organitzem

Catalunyes

www.plataforma-llengua.cat

NO PARLIS AMB EL TEU VEÍ NI DE LA SEVA MULLER NI DE LA TEVA

mença de manera profana i l'acaba dedicant al pensament i a la més alta vida contemplativa.

Aquesta tensió entre sentiment i intel·lecte és característica dels models místics i contemplatius. Les experiències d'unió amb la divinitat per part d'homes i dones, molt especialment a partir del segle XII, malgrat el tret comú de la seva inefabilitat, és a dir, de la impossibilitat de posar-ho en paraules, ens han donat una gran quantitat de testimonis escrits. Els místics viuen del silenci, però acostumen a te-

Els místics com Llull vivien del silenci, però acostumaven a ser uns escriptors compulsius

nir una activitat com a escriptors veritablement compulsiva. Això no suposa cap contradicció: ja que l'experiència viscuda és inenarrable, el llenguatge lluita contra el llenguatge mateix per trencar la impossibilitat de tota expressió. El resultat d'aquesta impossibilitat possible és d'una rica lingüística enorme.

La creació de neologismes en les llengües neolatines, en el nostre cas el català de Llull, ofereix un material molt interessant en els començaments del pensament metafísic europeu. I aquest és un tret d'una enorme modernitat. Són els místics els qui han dut als seus límits extrems tota pos-

Vista panoràmica des del monestir de Randa, on Llull es va retirar després de la mort del seu esclau i on va tenir una il·luminació. ENRIQUE CALVO

sibilitat de significació del llenguatge, precisament perquè es mouen constantment entre la necessitat d'expressar el món sensible i l'intel·ligible, que per a Llull era com dir espiritual.

Ramon Llull va fer servir símbols de tots temps per ajudar-se a explicar el seu pensament, com ara l'arbre o l'escala, i fins i tot va concebre una sèrie de diagrames en forma de rodes, que tenien una funció meditativa i que durant el Renaixement van ser utilitzats com a mecanismes de memòria, per exemple per Giordano Bruno.

Les autèntiques imatges de Llull es troben en la seva immensa capacitat literària

Però les autèntiques imatges de Llull es troben en la seva capacitat literària, en la facilitat per convertir substantius en verbs, en la seva imaginació, que el va dur a fer parlar els elements de la natura i els animals. Llull entenia que l'home, com a ésser creat, havia de participar en la perfecció de la creació divina i per això era cocreador.

El llenguatge creat per Llull, doncs, té la força d'aquest convenciment. El seu origen és visionari i el resultat és filosòfic, poètic, literari. En ell no hi ha separació de disciplines científiques perquè només hi ha un objectiu: conèixer i estimar Déu. ☺

Agafa els teus retoladors i prepara't per passar-t'ho bé!

NOUS Llibres per a mentes despertes!

Libres per a mentes despertes

Fades

Libres per a mentes despertes

DINOSAURES

El camí del tresor

Moda de fades

www.vox.es **VOX**

EL MUSEU PICASSO 50 ANYS A BARCELONA

— • ELS — • ORÍGENS

9/3/13 — • 9/6/13

museupicasso.bcn.cat
facebook.com/MuseuPicassoBarcelona
twitter.com/museupicasso

Ajuntament de
Barcelona

ATÈS QUE LA LUXÚRIA DESPLAU A DÉU, NO L'EXCUSA LA JOVENTUT

EIMERIC, L'ENEMIC NÚMERO U DEL LUL·LISME

El gironí Nicolau Eimeric va fer tots els possibles per anul·lar l'obra de Llull. Va fer tard: les seves tesis ja havien tingut una bona acollida

JAUME DE PUIG

DOCTOR EN FILOSOFIA PER LA UNIVERSITAT DE BARCELONA, DIPLOMAT DE L'ÉCOLE PRATIQUE DES HAUTES ÉTUDES (PARÍS), VA SER SECRETARI DEL PRESIDENT TARRADELLAS (1974-1982) I DIRECTOR DE LA BIBLIOTECA DE CATALUNYA (1982-1987) I DEL PALAU GÜELL (1989-2007). ÉS SECRETARI DE LA REVISTA 'ARXIU DE TEXTOS CATALANS ANTICS' I MEMBRE DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS.

Nicolau Eimeric (Girona, ca. 1317-1399) ha estat l'enemic número u del lul·lisme. Llull va tenir, com és natural, partidaris i adversaris; partidaris fanàtics i adversaris detractors, deixant a part els indiferents. Eimeric es distingeix dels adversaris perquè va voler anul·lar del tot l'obra de Llull, declarant-lo heretge.

Avui l'elogi més gran d'Eimeric, és a dir, que fou l'inquisidor més important de la seva època, s'ha tornat la crítica més ferotge i decisiva que se li pot fer. Fins i tot

volent ésser molt comprensius amb una mentalitat medieval, la Inquisició és un paquet difícil d'empassar. Va caldre la formidable autoritat dels papes medievals per imposar-la.

Eimeric fou un home intel·ligent i molt ambiciós. Entrat dins l'orde dominicà i prosperant-hi com a mestre en teologia, va fer balanç. Del seu orde, Ramon de Penyafort havia codificat el dret canònic, amb les *Decretals*, obra magna de compilació de la llei canònica, oficial fins al 1918. Sant Tomàs havia fet una gran síntesi teològica amb les seves dues *Summes*. Què quedava per a un dominicà intel·lectual i ambiciós? Per càlcul, per temperament o per totes dues coses, Eimeric s'adonà que hi havia un camp que necessitava un seny ordenador: la Inquisició en matèria de fe. Eimeric va tenir un interès vocacional per la Inquisició. D'altra banda, malgrat temptatives anteriors, és cert que faltava una obra de síntesi, teòrica i pràctica, que aplegués tota la doctrina papal sobre matèria d'inquisició dels heretges i que servís de guia a l'acció dels titulars de la repressió de l'heretgia.

Ningú no podia exercir l'ofici d'inquisidor abans dels quaranta anys. Mentre hi ar-

ribava, Eimeric es va dedicar a ensenyar lògica i filosofia natural. Nomenat inquisidor molt probablement el 1356 o el 1357, es posà tot seguit mans a l'obra. El 1359 editava una obra voluminosa sobre la jurisdicció dels inquisidors a l'esguard dels invocadors de dimonis, de la qual va fer un resum el

L'inquisidor Nicolau Eimeric va menysprear Llull com un diletant de la teologia i del saber

1370. Però el seu treball més important va consistir a aplegar i organitzar els materials per al *Directorium inquisitorum*, la gran obra clàssica de la Inquisició, apareguda el 1376. És molt probable que Eimeric tingués col·laboradors, dominicans com ell, i que en acabar la feina creguessin que havien fet una obra molt sòlida.

En l'endemig, Eimeric va prendre contacte amb el lul·lisme i el va denunciar a

Gregori XI com a sospitós d'heretgia. El primer resultat fou una butlla papal a l'arquebisbe de Tarragona, en la qual manava que fossin recollits els llibres de Llull per tal de sotmetre'ls a examen. L'any 1374 una altra butlla papal manava el segrest d'una obra lul·liana en català, recollida per un notari de la cúria del bisbe de Barcelona. Finalment, instigat per Eimeric, el 1386 Gregori XI publicava la butlla *Conservatori puritatis*, on condemnava la doctrina de vint volums lul·lians, condensada en dos-cents articles, provinents d'una d'anterior de cinc-cents examinada per una comissió de teòlegs, i prohibí que es continuessin ensenyant les doctrines de Llull. La butlla és del gener d'aquell any. L'octubre següent Eimeric enllestia el *Directorium*. En el seu primer estat, el *Directorium* publicava una llista de dos-cents articles lul·lians suposadament condemnats per la butlla de Gregori XI. Després hi va afegir una llista complementària d'errors dels lul·listes del seu temps.

Eimeric sabia que la seva obra era important des del punt de vista del dret i del procediment inquisitorial. A més, en el llibre havia subratllat l'acció de la Inquisició aragonesa contra l'heretgia i, particularment, el fet que la Corona destinava una partida del seu pressupost a la Inquisició. D'alguna manera, per Eimeric el cas aragonès d'inquisició de ple dret públic i pressupostari era el model a seguir. Incloure en el *Directorium* una llista de dos-cents errors d'un súbdit de la Corona catalano-aragonesa acabats de detectar per l'inquisidor-autor del llibre era tota una exhibició i una recomanació de l'eficàcia del model que es propugnava.

La vanitat personal de l'inquisidor no seria en cap cas suficient per a justificar la condemna de Llull. Les raons per les quals Eimeric va posar la proa al lul·lisme són d'un altre ordre. Era un teòleg graduat en un estudi general. Formava part de l'elit de la intel·lectualitat europea. Com a inquisidor, tenia la idea particular que l'heretgia pul·lulava sempre, perquè per ell qualsevol error en la fe era una heretgia. Per tant, tothom que tenia una fe poc

Aferrats a la terra,
apassionats
per l'espardenya

Toni Pons

Caràcter mediterrani

des de 1946

Així com la cultura d'una terra deixa la seva empremta a les persones que hi viuen, també les persones deixen una empremta a la seva vida personal i professional, que les identifica i les fa úniques.

www.tonipons.cat

PARAULA ÉS IMATGE O SEMBLANÇA DE PENSA

formada podia caure en l'heretgia, i el paper de l'inquisidor consistia a exercir una vigilància estricta per impedir-ho o per reprimir-ho. Formada la cristiandat per una majoria d'il·letrats, caure en l'heretgia, en l'error de fe, no era pas difícil. L'Església de Catalunya havia previngut el perill en el concili de Tarragona del 1234, prohibint als laics que discutissin de temes teològics. La teologia quedava reservada als entesos. I, en conseqüència, la lectura de la Bíblia.

CONTRA UN AUTOR POPULAR

Eimeric topà amb el lul·lisme pel seu caràcter popular. L'esverà que diversos laics, comentant els escrits lul·lians, es fiquessin en matèries filosòfiques i teològiques. Fins i tot el rei Pere III havia pres cartes en la qüestió i permetia l'obertura d'escoles lul·lianes. Eimeric, doncs, va requisar i llegir algunes obres de Lull. Les diferències saltaren tot d'una: de llenguatge, de finalitats, de mètode, de concepte. L'examen de l'obra de Lull el va convèncer, sobretot, que Lull era un ignorant. Per poc que Eimeric hagués estat tocat en la seva època d'estudiant i de professor per l'espirit del nominalisme o simplement per l'ambient ja crític envers Aristòtil de la seva època, el propòsit de Lull –convertir els sarraïns amb la discussió filosòfico-teològica– i el fons neoplatònic arcaic del seu pensament van convèncer Eimeric que Lull perdía el temps i que la seva obra podia ser una font d'embolics doctrinals.

És clar que una diferència de pensament teològic no constitueix per ella sola una base per a l'heretgia. Però Eimeric es va

Miniatura del manuscrit F-143 del Col·legi de la Sapiència de Palma. *Llibre de contemplació*, de Lull. Segle XIV. BIBLIOTECA DIOCESANA DE MALLORCA

esverar en veure que Lull pretenia “demostrar” els dogmes cristians, per tal d'arrossegat musulmans, jueus, heretges i increients cap a la fe catòlica. Es donà aleshores el cas que el jutge delegat del Papa en matèria d'ortodòxia cristiana s'enfrontava amb el partidari de la construcció d'un sistema de pensament universal que havia de salvar l'ortodòxia.

Fort en el seu magisteri teològic, Eimeric va menysprear Lull com un diletant de la teologia i del saber. I posant en pràctica el seu principi que l'error en la fe equival a heretgia, no li fou difícil trobar expressions lul·lianes que, fora de context i en la materialitat de les paraules, sonaven malament o podien passar com a herètiques.

El que no va tenir en compte l'inquisidor és que feia tard. El lul·lisme s'havia difós entre la burgesia, causava una gran impressió en un món àvid de coneixements i amb connexions internacionals, gràcies a les xarxes comercials i financeres que s'enfortien de ciutat a ciutat i de país a país. Quan el rei Pere III fa un elogi encès de Lull, convençut del valor de les seves teories, i autoritza l'obertura d'escoles lul·lianes, es fa ressò d'una opinió pública formada, que espera grans coses del lul·lisme com a instrument intel·lectual i científic. La campanya antilul·liana d'Eimeric va topar amb aquests sectors d'opinió i amb el rei que havia decidit liderar-los, i aquesta fou la causa del seu fracàs: va acabar la seva vida a l'exili. La llàstima va ser que els segles posteriors el lul·lisme no va generar cap progrés intel·lectual i científic vigorós que marqués els destins intel·lectuals de Catalunya. ☹️

DEMOCRÀCIA POTES ENLAIRE

La llei contra el poble

Pau Miserachs

Demaneu-lo al vostre llibreter

Un llibre per entendre el que està passant a Catalunya i a Espanya

Distribució a Catalunya: Servei Universitat T. 932 601 919

PUNTOROJO
libros

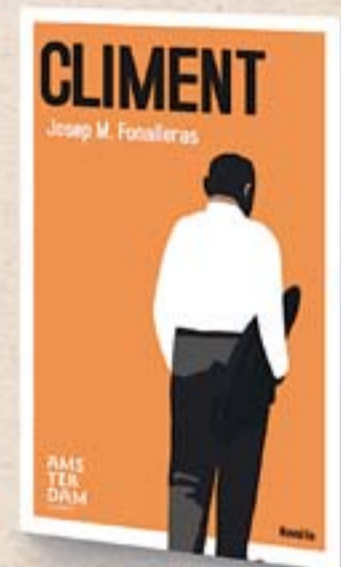
Per Sant Jordi, t'esperem als carrers de tot el país!

ELS INVISIBLES
D'ISABEL-CLARA SIMÓ
Un abans i un després en
l'impecable trajectòria
d'Isabel-Clara Simó

BIOKO
DE MARC PASTOR
Una aventura trepidant que
t'arrossegà al cor d'una illa
misteriosa en ple segle XIX

CLIMENT
DE JOSEP MARIA FONALLERAS
L'esperat retorn de J. M. Fonalleras
ens du un relat de pèrdues i recerques,
escriptors, pintures...

LA FAM I L'ORGULL
DE MURIEL CASALS
La visió lúcida del present
i el futur del país de la presidenta
d'Òmnium Cultural

**PENSAR, DIALOGAR I FER
EN UNA CATALUNYA MILLOR**
DE J-M TERRICABRAS I TERESA POUS
Una conversa necessària per entendre
més i actuar millor

**EL RECORD ÉS
UN PONT AL PASSAT**
DE MONTSERRAT CARULLA
Unes memòries escrites des
del cor que són també la història
d'un país

POBRESA DE COS SENSE POBRESA D'ÀNIMA NO ÉS BONA

RAMON LLULL, SET SEGLES D'ICONOGRAFIA

Un recorregut per les diverses i originals imatges que ha generat la figura del genial escriptor mallorquí al llarg del temps

**MIQUELA
SACARES**

HISTORIADORA DE L'ART. HA DEDICAT LA SEVA TESI DOCTORAL A LA ICONOGRAFIA DE RAMON LLULL (UAB).

La figura de Ramon Llull al llarg del temps ha generat una nombrosa, variada i original iconografia. Des de les figures geomètriques i la combinatòria de lletres –a més del simbòlic arbre que explica la seva Art o filosofia– fins a les imatges que representen la seva persona i els episodis de la seva vida, passant per les escenes que il·lustren les seves novel·les didàctiques, totes les opcions que ofereix la iconografia lul·liana són a bastament suggestives.

Les primeres efigies de Mestre Barbaflorida apareixen en la primera generació de manuscrits datables abans de finals del segle XIV, que defineixen un model iconogràfic que caracteritza Llull com a mestre savi, ancià de barbes llargues, cofat alguna vegada amb birret de doctor i un llibre a la mà i de tant en tant ajudat per una creu (figura 1). Un primer esbós de retrat o *vera effigies* (figura 2) és el que es troba al full de guardes d'un manuscrit llatí del *Llibre de contemplació* de l'any 1298 que Llull donà personalment a la cartoixa de Valvert. Sens dubte, les magnífiques dotze làmines que il·lustren el *Breviculum*, conegut com el Còdex de Karlsruhe, són el millor i més complet repertori d'imatges de Llull.

Tanmateix, el nombre més conspicu d'imatges de Ramon Llull es desplega en gravats i pintures que daten dels segles XIV al XVIII. El pietós eremita o el místic contemplatiu que resa davant d'un crucifix en un marc paisatgístic (figura 3) o el doctor il·luminat (figura 4) que escriu sota la inspiració de Jesús crucificat el millor llibre del món per combatre els errors de la fe musulmana són models que s'inspiren en el passatge de la il·luminat a Randa. De fet, aquest darrer model assoleix una gran projecció gràcies a les versions del pintor Miquel Bestard, d'inicis del segle XVII, l'època en què a Mallorca s'intensifiquen els esforços per assolir la beatificació oficial del suposat màrtir (figura 5).

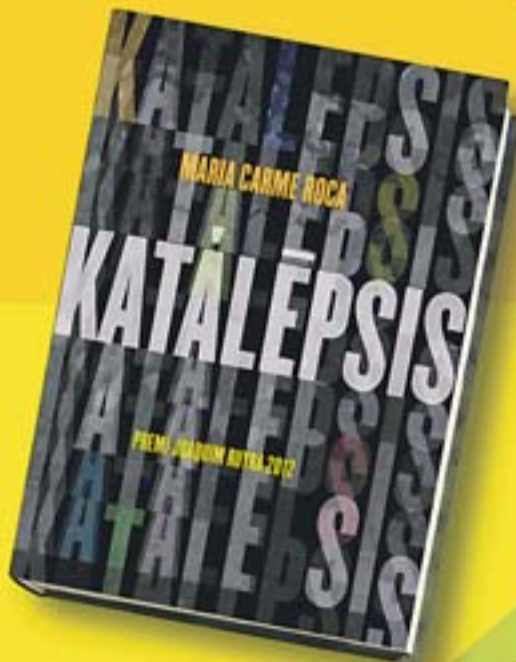
Especial menció mereix el sepulcre (figura 6), en el qual es posa de relleu la santetat i la saviesa de Llull. Dissenyat no només per honorar-lo sinó també com un al·legat a favor de la canonització, fou iniciat sota el patronatge del lul·lista barceloní Pere Joan Llobet, que projectà un original programa iconogràfic, a més de controlar la construcció del basament (1448). Més tard, l'any 1487, els jurats de Mallorca en contractaren l'acabament amb el prevere Francesc Sagrera, fill del famós escultor Guillem Sagrera. Tanmateix, aquesta iniciativa no va reeixir i el sepulcre restà inacabat, tal com està avui en dia. La figura jaçent (figura 7) evoca les imatges de Llull del retaule de la Santíssima Trinitat fet uns quants anys després (1503): per exemple, la corona de raigs, símbol de beatitud, és present en les dues imatges.

Una altra temàtica molt freqüent és el martiri. La pallissa soferta a Bugia relacionada a l'autobiogràfica *Vita* i representada per primer cop a les miniatures de Karlsruhe (figura 8) donà lloc en les posteriors biografies a un llegendari martiri. A principis del segle XVI ja tenim les prime-

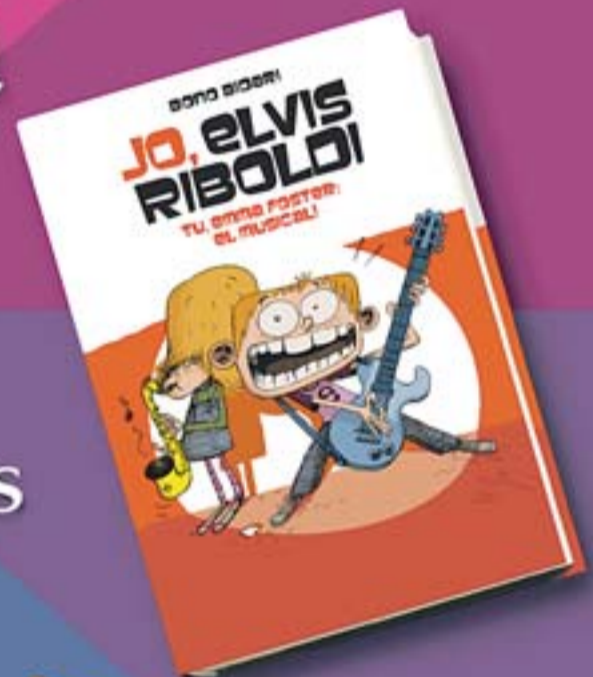

laGalera50
Cada dia
més
joves.

Cinquanta anys
de la Galera

Segueix-nos en
www.lagalera.cat

SIGUES MÉS DILIGENT PELS BÉNS ESPIRITUALS QUE PELS TERRENALS

1

2

6

1. El canonge d'Arràs i un Lull ancià, amb crossa, presenten a la reina de França les compilacions lul·lianes. Miniatura XII del *Brevicium*, Badische Landesbibliothek, Karlsruhe, ca. 1321-1336.

2. Retrat de Lull, dibuix a tinta que es troba al full de guardes d'un manuscrit del *Llibre de contemplació*, 1298, Bibliothèque Nationale de France, París.

3. Lull místic i contemplatiu. *Llibre de proverbis i arbre de filosofia d'amor*, Josse Bade, 1516.

4. Lull com a doctor il·luminat, *Acta B. Raymundi Lulli*, J.B. Sollier, Anvers, 1700.

5. Doctor il·luminat. Miquel Bestard, ca. 1615, seu del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca.

6. Sepulcre de Lull, capella de Nostra Senyora de la Consolació, església de Sant Francesc, Palma.

4

5

res mostres d'una vertadera lapidació en un compartiment de la predel·la del retaule de la Santíssima Trinitat i en la xilografia que il·lustra l'edició valenciana de l'*Ars inventiva veritatis* del 1525 (figura 9). Seguint un esquema medieval, les composicions deriven del model de lapidació de sant Esteve. En el cas del gravat es representa la ciutat emmurallada a la vora del port, mentre que en un primer pla una turba furiosa apedrega el Beat, assistit per l'Esperit Sant. Les cartel·les ajuden a explicar l'escena i la ciutat de Bugia hi és identificada, per bé que també hi ha gravats idèntics amb el nom de Tunis, que fan al·lusió al primer viatge de Lull.

Als segles XVII i XVIII la temàtica martirial és del tot consolidada, i es troba en retaules, pintures de col·lecció particular i sobretot en les xilografies de la col·lecció Guasp, més tard reunides en una edició especial dedicada al doctor il·luminat. El gravat signat per Francesc Rosselló (figura 10), de finals del segle XVII, n'és un excel·lent exemple, i en destaca el paisatge de mari-

na. D'altra banda, des de finals del segle XVII la defensa aferrissada que fa l'orde franciscà del misteri immaculadista explica les imatges de Lull als peus de la Mare de Déu, acompanyat de Duns Escot.

Al segle XIX, en el context de la Renaixença, es reivindica la figura de Lull com a símbol de la pàtria i de les lletres catalanes. Les iniciatives de caire privat i públic per fer un monument commemoratiu es manifesten amb nombrosos projectes, alguns que es porten a terme i altres de frustrats (figura 11). La figura de l'arxiduc Lluís Salvador és clau per a la recuperació de Miramar i, sota la direcció de l'arquitecte Bartomeu Ferrà es realitzà la restauració de la capella de la Trinitat.

Així doncs, al llarg dels segles la imatge de Lull ha perdurat. Sovint els títols o epítets laudatoris registrats a les seves obres han marcat i definit el model iconogràfic: qui l'ha volgut savi, mestre, filòsof, doctor, alquimista, ermità, beat, màrtir o sant, l'ha pogut contemplar en un generós ventall de representacions. ☺

Diario de bar
La Universidad Desconocida
Amberes
El contorno del ojo
Prosa del otoño en Gerona
Monsieur Pain
Consejos de un discípulo de Morrison a un fanático de Joyce
La pista de hielo
El Tercer Reich
Los sinsabores del verdadero policía
Los perros románticos
Tres
El último salvaje
La literatura nazi en América
Estrella distante
Llamadas telefónicas
Los detectives salvajes
Amuleto
Putas asesinas
Nocturno de Chile
Entre paréntesis
El secreto del mal
Una novelita lumpen
El gaucho insufrible
2666

ARXIU BOLAÑO

1977 ~ 2003

Exposició al CCCB fins al 30 de juny

Una producció de:

CCCB Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona

Montalegre 5, 08001 Barcelona / T 93 308 4100 / www.cccb.org

Amb la col·laboració de:

Mitjans col·laboradors:

el Periódico

**CATALUNYA
RÀDIO**

ESTIMA'T A TU MATEIX PER DÉU; ESTIMA DÉU PER ELL MATEIX

11

10

8

9

7

- 7. Escultura jacent de Ramon Llull tallada per Francesc Sagrera, 1487.
- 8. Segon viatge a l'Àfrica de Llull: disputes, pallissa i empresonament. Miniatura X, del *Brevicolum*, Badische Landesbibliothek, Karlsruhe, ca. 1321-1336.
- 9. Lapidació de Ramon Llull al port de Bugia, *Ars inventiva veritatis*, Alfons de Proaza i Diego de Gumiel, València, 1515.
- 10. Lapidació de Ramon Llull, Francesc Rosselló, 1688, col·lecció Guasp.
- 11. Esbós per a un monument a Ramon Llull, Ricard Anckermann, 1890, col·lecció de pintura del Consell de Mallorca.

Llibres per SANT JORDI

1714. EL SETGE DE BARCELONA
(3a edició)

Guillem H. Pongiluppi
F. Xavier Hernández

EL POU DELS MAQUIS

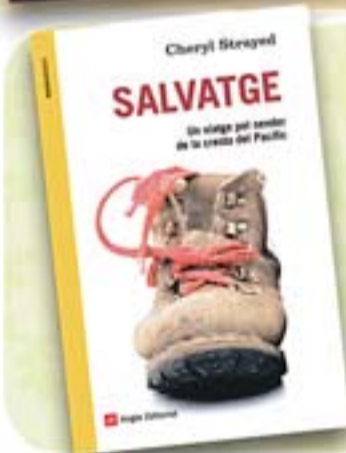
Margarida Arizeta

per als amants de la història

L'ÀNGEL DE LES TENEBRES

Josep-Lluís González

per als aventurers

SALVATGE
Un viatge pel sender de la cresta del Pacífic
Cheryl Strayed

NON STOP
Esportista, bombera i mare
Emma Roca

CÓRRER, MENJAR, VIURE
La increïble història d'un corredor legendari
Scott Jurek
Steve Friedman

per saber el que passa

DESMUNTANT LA CAVERNA
Respostes a les mentides que ens volen fer creure
(2a edició)
Jofre Llobart

VIDES HIPOTECADES
De la bombolla immobiliària al dret a l'habitatge
Ada Colau
Adrià Alemany

CAOS A LES AULES
Com s'està desmantellant l'ensenyament públic
Antoni Dalmasas

per prendre's la vida d'una altra manera

UN COP DE SORT
A vegades els somnis ajuden a despertar
Antoni Bolinches

ELS VINS DE LA TEVA VIDA
Perquè la vida és massa preciosa per beure malament
Meritxell Falgueras

FINS ALS BORBONS!
38 dibuixants emPalrats

QUAN COMETS PECAT, LA CONSCIÈNCIA COLPEIX MÉS RÀPIDAMENT LA TEVA ÀNIMA QUE NO L'ESPINA EL TEU PEU

La imatge correspon a la Biblioteca Diocesana de Palma. És difícil trobar una gran biblioteca de qualsevol país sense obres de Lluï. ENRIQUE CALVO

ESTUDIAR LLULL ARREU DEL MÓN

Una munió de centres es dediquen a explorar avui dia les originals idees del filòsof

MARIBEL RIPOLL PERELLO

DOCTORA EN FILOLOGIA CATALANA PER LA UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS AMB LA TESI 'EDICIÓ CRÍTICA I ESTUDI INTRODUCTORI DEL LLIBRE D'INTENCIÓ DE RAMON LLULL' I LICENCIADA EN FILOLOGIA CATALANA PER LA UIB. ÉS PROFESSORA DEL DEPARTAMENT DE FILOLOGIA CATALANA I LINGÜÍSTICA GENERAL DE LA MATEIXA UNIVERSITAT. ÉS 'MAGISTER' DE LA MAIORICENSIS SCHOLA LULLISTICA I SECRETÀRIA DEL CONSELL DE REDACCIÓ DE LA REVISTA 'STUDIA LULLIANA'.

L'any 1276 el papa Joan XXI confirmava amb una butlla la fundació del monestir de Miramar (Mallorca). Ramon Llull assolí així una de les fites cabdals en els seus projectes: la creació d'un centre de formació lingüística i intel·lectual per a missioners, sufragat i protegit pels reis de Mallorca i d'Aragó. Malgrat que efimer en el temps (exhaurit el 1295), aquest projecte es pot considerar com l'antecedent immediat de la munió de centres que al llarg del temps han tingut per objecte l'anàlisi de les obres del fi-

lòsof mallorquí, com ara l'Escola Lul·liana de Barcelona, el primer centre europeu documentat dedicat a l'estudi del pensament lul·lià, a finals del segle XIV. Al XV, Mallorca també tenia escoles lul·lianes, embrionàries de la futura Universitat Lul·liana de Mallorca (segle XVII).

Aquesta tradició s'ha consolidat, històricament, amb tres institucions que han vetllat per la investigació i la recuperació de l'obra de Llull: la Societat Arqueològica Lul·liana, la Maioricensis Schola Lullistica i el Raimundus-Lullus-Institut. La primera es fundava a Mallorca el 1880 i establia explícitament entre els seus objectius la recuperació de la figura i l'obra de Ramon Llull. Aquest mateix esperit és el que guià, l'any 1935, Francesc Sureda i Blanes en la creació de l'Escola Lliure de Lul·lisme, o el que és el mateix, la Maioricensis Schola Lullistica des del 1943, la institució illenca que mitjançant la revista *Studia Lulliana* (*Estudios Lulianos* des del 1957 fins al 1991, una publicació de periodicitat anual i que es pot consultar completament en xarxa a studialulliana.uib.cat), aglutina nominalment tots els investigadors internacionals dedicats a l'estudi de Ramon Llull. Actualment és dirigida per Jordi Gayà. L'altra gran institució històrica és el Raimundus-Lullus-Ins-

En ciutats com Friburg, Roma i São Paulo hi ha instituts importants que estudien l'obra de Llull

titut, creat a Friburg (Alemanya) el 1957 per iniciativa de Friedrich Stegmüller. Dirigit per Peter Walter i amb la col·laboració de Viola Tenge-Wolf com a editora (una tasca que va fer prèviament Fernando Domínguez), el projecte central de l'Institut és l'edició crítica de l'obra llatina, impresa per a la qual s'han reproduït uns 2.100 manuscrits, accessibles en xarxa arran del projecte Ramon Llull im WWW. Els volums publicats fins ara són 34 i són accessibles a través del Corpus Christianorum. *Continuatio Medievalis*, de l'editorial belga Brepols.

EL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ RAMON LLULL

Seguint les passes d'aquestes institucions veteranes, existeixen arreu del planeta un conjunt de centres especialistes en l'estudi acadèmic del pensament lul·lià. A Catalunya, la tradició lul·liana de la Universitat de Barcelona es consolidà el 2006 amb el Centre de Documentació Ramon Llull, que vetlla per la promoció de la recerca sobre Llull i el lul·lisme en el context cultural i científic, la documentació bibliogràfica i l'edició de textos catalans medievals, i gestiona, a més, la Base de Dades Ramon Llull, dissenyada per Anthony Bonner, tot

Sala Gran
Del 8 de maig
al 22 de juny

Jordi Banacolocha
Joan Carreras
Carlos Cuevas
Míriam Iscla

Pepa López
Anna Moliner
Pep Planas
Emma Vilarasau

**Teatre Nacional
de Catalunya**
www.tnc.cat

Pere Riera

BARCELONA

Entrades a
www.tnc.cat

Patrocinadors
3 CATALUNYA
RADIO

Segueix-nos a
f G YouTube

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

TANT COM LA RATA TEM EL GAT / TINGUIS TU POR DE FER PECAT

plegat sota la direcció de Lola Badia i Albert Soler. L'Aula Lull·liana és la manifestació evident de la voluntat d'interdisciplinarietat i col·laboració del Centre amb altres universitats catalanes, com ara la Facultat de Filosofia de la Universitat Ramon Llull de Barcelona, la Facultat de Teologia de Catalunya i la Universitat Autònoma de Barcelona. Aquesta darrera institució compta amb l'Archivium Lullianum, un grup de recerca dirigit per Pere Villalba, vinculat al departament de ciències de l'Antiguitat i l'Edat Mitjana, que col·labora en l'edició de l'obra llatina, en connexió amb el Raimundus-Lullus-Institut de Friburg.

Palma i Barcelona concentren un gran nombre d'iniciatives d'estudi i divulgació

Des de la UAB també es promou la investigació de les relacions de Llull amb la cultura musulmana i hebrea a través de la iniciativa d'investigadors com Oscar de la Cruz i Alexander Fidora. Fidora col·labora estretament amb el professor Harvey Hames, de la Ben Gurion University d'Israel, especialista en la projecció del lul·lisme en la cultura hebrea.

A València, l'edició de l'obra catalana i la vinculació amb els centres esmentats es canalitza a través de l'Institut Universita-

L'univers Llull continua difonent-se arreu, també amb exposicions de caràcter itinerant. ARA

ri de Filologia Valenciana, especialment amb la labor de Josep E. Rubio i Albert Hauf. El Grup d'Investigació Fèlix de la UNED (Madrid), dirigit per Júlia Butinyà, completa el panorama peninsular.

Josep Perarnau representa el pont entre terres catalanes i italianes: investigador infatigable, ha estat l'artífex del Centro Italiano di Lullismo E. Platzeck (Roma), dirigit actualment per Pietro Messa. A Palerm, l'Officina di Studi Medievali estudia les relacions entre Llull i Itàlia. En aquest periple internacional hi posa la nota exòtica l'Instituto Brasileiro de Filosofia e Ciência Raimundo Lúlio de São Paulo, dirigit per Esteve Jaulent, promogut per la Generalitat de Catalunya i dedicat, sobretot, a la traducció de l'obra lul·liana al portuguès.

Tancarem la ruta tornant a Mallorca: des de l'any 2003, aixoplugada per la Universitat de les Illes Balears per mitjà d'un conveni de col·laboració amb el Govern Balear, la Càtedra Ramon Llull vetlla per la formació de joves investigadors en matèria lul·liana i la difusió lul·liana en la comunitat universitària. També resideix a Mallorca un dels lul·listes més notables, Anthony Bonner, que tot i ser un investigador independent col·labora eficaçment amb la Maioricensis Schola Lullistica, amb la Càtedra Ramon Llull i amb el Raimundus-Lullus-Institut de Freiburg.

El nombre elevat de centres, escampats arreu de la geografia mundial, fa palès l'interès que desperta l'obra del català més universal i la vigència que Ramon Llull té en el món acadèmic actual. 🌍

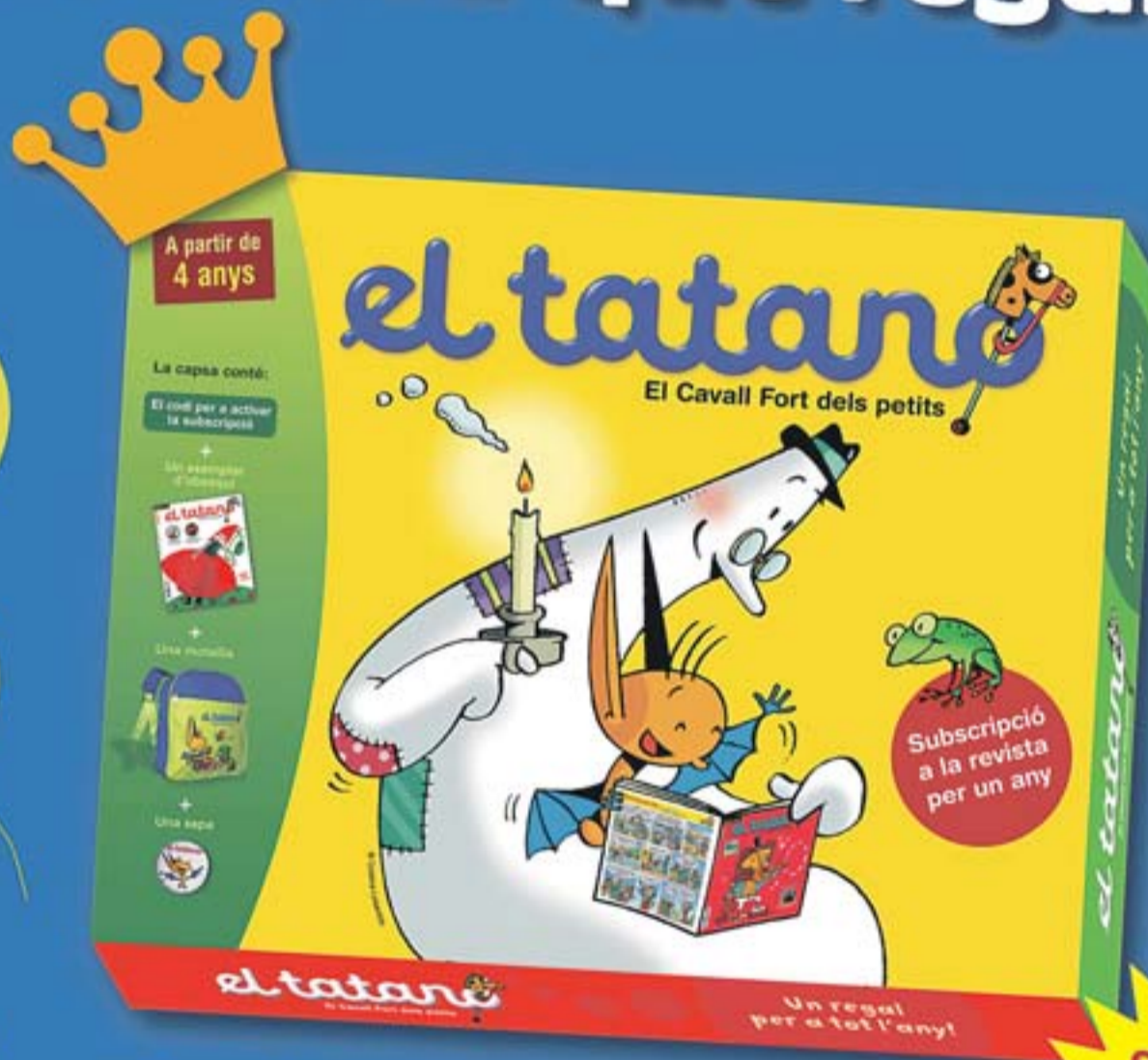
EDITORIAL BASE ET DESITJA UN FELIÇ SANT JORDI 2013 I RECORDA: TU TRIES

EDITORIAL BASE
www.editorialbase.cat

Ara, a les festes d'aniversari, ja sabreu què regalar.

Per fi!

El millor regal per a fer entre tots.

Subscripció a la revista **PER UN ANY!**

el tataro
El Cavall Fort dels petits

Trobareu la capsa regal a les llibreries!

A partir de 4 anys

Edicions **CAVALL FORT**

Telèfon: 932 186 220 www.cavallfort.cat

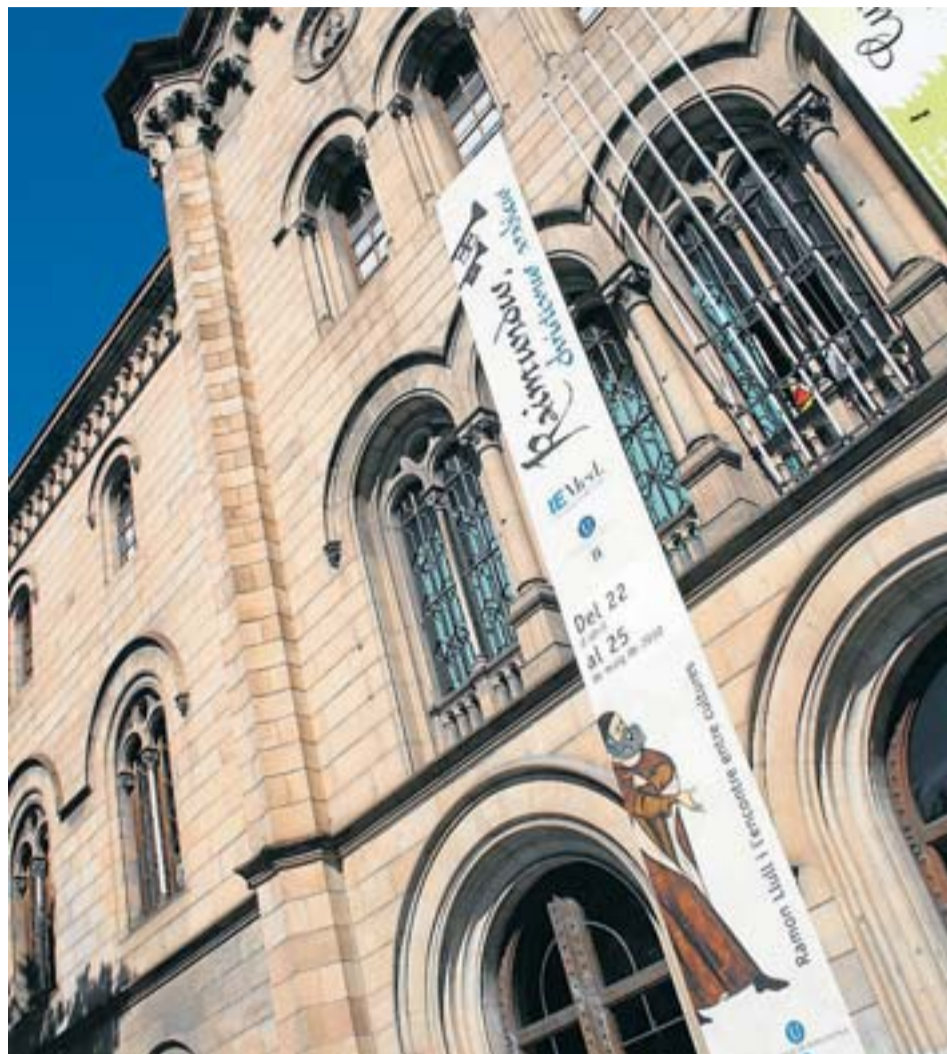
MÉS VAL PREGÀRIA D'HOMES SA QUE DE MALALT

LA INGENT BASE DE DADES DE LLULL

La Llull DB alberga un munt d'informació a l'abast de tothom sobre el prolífic filòsof mallorquí

D.R.

Si un investigador, als anys vuitanta o noranta del segle passat, necessitava gairebé un any per reunir tota la informació necessària sobre una obra a l'hora d'iniciar una tesi doctoral (consultant tota mena de reculls bibliogràfics, anant a biblioteques, sol·licitant reproduccions microfilmades de manuscrits, etc.), ara triga menys de cinc segons a obtenir les mateixes dades gràcies a la Base de Dades Ramon Llull (Llull DB)", diu Albert Soler, professor de literatura catalana medieval de la UB, un dels impulsors i col·laborador del projecte. La Base de Dades Ramon Llull, Orbita.bib.ub.edu/llull, creada per Anthony

El Centre de Documentació Ramon Llull de la UB té la seu al campus de la Universitat de Barcelona, a la plaça Universitat. ARA

Bonner i actualment gestionada pel Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona, permet obtenir informació sobre les 265 obres autèntiques del prolífic i heterodox filòsof mallorquí, i informació encara en procés d'elaboració sobre les 238 obres alquímiques pseudo-lul·lianes, sobre les 356 obres espúries de temàtica diversa que li són falsament atribuïdes i sobre més de 700 obres produïdes per lul·listes de tots els temps. "El gran volum d'informació que conté la Llull DB i les prestacions que ofereix a l'usuari la converteixen en una eina excepcional en l'àmbit de les bibliografies en línia sobre grans autors", diu Albert Soler.

TOT L'UNIVERS LUL·LIÀ

La Llull DB té registrats més de 1.600 manuscrits; conté prop de 7.000 fitxes bibliogràfiques (no només d'edicions) i més de 150 catàlegs i inventaris, i ha desenvolupat un cens biobibliogràfic de més de 1.600 noms relacionats amb Llull i el lul·lisme: autors, seguidors i detractors, col·laboradors, copistes, possessors de manuscrits, editors... "Des del 2002, moment a partir del qual és consultable en xarxa, s'han obert més de 700.000 sessions de treball; en total, s'han visitat més de sis milions de pàgines. No està gens malament per a una web tan especialitzada", diu Soler. D'altra banda, per al gran públic interessat en l'apassionant món lul·lià, el Centre de Documentació Ramon Llull de la UB ha creat la pàgina web *Qui és Ramon Llull?*, consultable en sis idiomes -català, anglès, espanyol, alemany, italià i francès-, a l'adreça Quisestlullus.narpan.net. 🌐

3 ANYS CONSTRUÏT AMB TU

EM(CAT) és un grup de compres i serveis que està format per empreses, especialistes en la comercialització de materials per a la construcció, decoració, ferreteria i jardineria, de Catalunya, Andorra i Balears. Les empreses del grup Em(cat) posen a disposició del seus clients els productes més innovadors del mercat als preus més econòmics.

EM(CAT)
Pg. de les Lletres, 13 Bè 2a - 08221 Terrassa
T 902 99 63 27 - Fax 93 114 49 98 info@emccat.cat
www.emccat.cat

BARCELONA

EMCCAT FOAP - SANT CUGAT DEL VALLÈS
Av. de les Cortes Catalanes n° 16 - 08173 Sant Cugat del Vallès
TELÈFON: 93 589 31 31 FAX: 93 589 39 30
Av. Russ i Tauler, 27 - 08172 Sant Cugat del Vallès
C. Colom, 23 - 08172 Sant Cugat del Vallès
TELÈFON: 93 674 05 03 FAX: 93 675 56 54
e-mail: foap@emccat.cat

EMCCAT MATERIALS CASA ARMANI - SANT VICENÇ DE CASTELLT
Ctra. C-35 (Abrera-Monaco) km. 18,7 - 08295 Sant Vicenç de Cast.
TELÈFON: 93 633 01 17 FAX: 93 633 34 74
e-mail: armani@emccat.cat

EMCCAT MATERIALS FORTUNY - CARDEDEU
Ctra. Dorsius, 22 - 08440 Cardedeu
TELÈFON: 93 671 17 94 FAX: 93 646 19 71
e-mail: fortuny@emccat.cat

EMCCAT MACOLSA OLESA S.L. - OLESA DE MONTSERRAT
Ctra. de la Peda s/n - 08540 Olesa de Montserrat (Barcelona)
TELÈFON: 93 770 62 00 FAX: 93 772 95 01
e-mail: macolsa@emccat.cat

EMCCAT MATERIALS M.J.B. - LLINARS DEL VALLÈS
C. Morts d'en Mates, 9 - Pol. Ind. Sud - 08450 Llinars del Vallès
TELÈFON: 93 841 33 74 FAX: 93 841 23 93
e-mail: mjb@emccat.cat

EMCCAT PROGASA - STA. EULÀLIA DE RONÇANA
Ctra. de Barcelona, 129 - 08187 Sta. Eulàlia de Ronçana
TELÈFON: 93 844 80 41 FAX: 93 844 80 41
e-mail: progasa@emccat.cat

EMCCAT T. MANTORELL - LA RDCA DEL VALLÈS
C/ dels Rogentis, Nau 1 - 08430 La Roca del Vallès
TELÈFON: 93 842 45 41 FAX: 93 842 26 38
e-mail: mantorell@emccat.cat

GRONA

EMCCAT ARC ARDUCIES - ARDUCIES
Pol. Industrial Cal Xic s/n - 17401 Ardúcies
Av. Costa Brava s/n - 17401 Sitj
TELÈFON: 972 16 23 64 FAX: 972 86 09 54
e-mail: arc@emccat.cat

EMCCAT Cerdanya - PUIGCERDÀ
Pol. Industrial Sector Estació, Nau n° 6-B - 17500 Puigcerdà
TELÈFON: 972 88 02 19 FAX: 972 14 14 25
e-mail: cerdanya@emccat.cat

EMCCAT MATERIALIA - VERGES
Ctra. C-31 km. 354 - 17134 Canet de la Tallada / La Tallada d'Empordà
TELÈFON: 972 780 524 FAX: 972 780 827
e-mail: materialia@emccat.cat

LEIDA

EMCCAT CERDANYA - BELLVER DE CERDANYA
Ctra. N-400 km. 198 Pol. Ind. - La Solana - 25720 Bellver de Cerdanya
TELÈFON: 973 51 01 37 FAX: 973 51 06 19
e-mail: cerdanya@emccat.cat

EMCCAT MATERIALS I FORJATS - JUNEDA
Ctra. Nacional 240, Km. 74,3 - 25430 Juneda
TELÈFON: 973 15 12 88 FAX: 973 15 11 98
e-mail: materialsforjats@emccat.cat

TARRAGONA

EMCCAT BARRAS DECOMAT - CAMBRILS
C. de la Metal·lúrgia n° 18 Pol. Industrial Bellveres - 43850 Cambrils
TELÈFON: 977 36 28 06 FAX: 977 33 43 48
Ctra. d'Aforja, Km. 01 - Les Borges del Camp
TELÈFON: 977 81 73 79 FAX: 977 81 74 48
e-mail: barrasdecomat@emccat.cat

EMCCAT SIMÓ MATERIALS - AMPOSTA
Ctra. Santa Bàrbara, s/n - 43870 Amposta
TELÈFON: 977 70 51 85 FAX: 977 70 59 59
Av. La Ràpita, 142 - 144 - 43870 Amposta
TELÈFON: 977 70 04 40 FAX: 977 70 59 59
e-mail: simo@emccat.cat

ANDORRA

EMCCAT MESA - ANDORRA
Av. d'Enlles, 67 - 18000 Santa Coloma (Principat d'Andorra)
TELÈFON: 00 376 73 00 77 FAX: 00 376 72 29 33
e-mail: mesa@emccat.cat

BALEARS

EMCCAT PIVITA - LES CADENAS (EL ARENAL)
Cami Cap Durán n° 15 - 07008 Les Cadenas El Arenal (Mallorca)
C. Anetler, 1 - 07000 C.C. - San Vini Nou (Mallorca)
TELÈFON: 971 26 37 14 FAX: 971 44 00 33
e-mail: pivita@emccat.cat

EMCCAT PREFABRICATS CARBONELL - MARIA DE LA SALUT
C. Arta, s/n - 07518 Maria de la Salut (Mallorca)
TELÈFON: 971 52 51 41 FAX: 971 52 56 42
e-mail: carbonell@emccat.cat

laie

SANT JORDI
2013

LLIBRES RECOMANATS

- . narrativa
- . poesia / teatre
- . assaig / crònica
- . il·lustració
- . infantil
- . art

SIGNATURES D'AUTORS

parades Dia del llibre

- . passeig de gràcia - provença
- . passeig de gràcia - casp

Més informació: www.laie.cat

10% DE DESCOMPTE EN LLIBRES!

DINAR ESPECIAL DE SANT JORDI / SOPAR + CONCERT

café de la Pedrera

- . dinar de sant jordi
- . sopar + concert d'Emili Baleriola [21h]

info i reserves

93 488 01 76 | cafepedrera@laie.cat

laie Pau Claris

- . dinar de sant jordi
- . sopar + concert de Blau Blues [21h]

info i reserves

93 302 73 10 | cafe@laie.cat

HOME ÉS IMATGE DE DÉU ENCARNAT

LLULL I EL DIÀLEG ENTRE RELIGIONS

A l'època de Llull, promoure la relació entre musulmans, jueus i cristians estava a l'ordre del dia

ANNEMARIE
C. MAYER

ANNEMARIE C. MAYER OCUPA EL CÀRREC D'ASSESSORA CATÒLICA DEL CONSELL MUNDIAL D'ESGLÉSIES, AMB SEU A GINEBRA, ON TREBALLA EN L'ÀMBIT DE MISSIÓ MUNDIAL I EVANGELITZACIÓ. VA FER UN TREBALL DE RECERCA A BARCELONA PER A LA SEVA TESI DOCTORAL SOBRE RAMON LLULL I EL DIÀLEG INTERRELIGIÓS.

Hi ha tantes religions diferents, tantes opcions que proclamen el camí a la felicitat eterna, a la veritat absoluta i a Déu! I poden provocar tantes rivalitats, enemistats i guerres religioses! Resoldre aquest problema és una qüestió de supervivència per a la humanitat, i no només ara.

“[...] enaxí con es .i. Deu tan solament, pare e creador e seynor de quant es, que enaxí tots los pobles qui son s'unisen en esser .i. poblé tan solament, e que aquell ffos en via de salut, e que tuit [=tots] ensemps [=junts] aguessen .ia. ffe, .ia. lig [=lle], e donasen gloria e laor de nostre seynor Deus.” (*Llibre del gentil*, lib. 1). Una sola fe i una sola llei religiosa, i no religions diferents que s'enfronten i competeixen: aquesta és, segons Ramon Llull, la solució del problema.

Llull posa aquesta afirmació en boca d'un savi en una de les seves primeres obres, el *Llibre del gentil i dels tres savis* (ca. 1274). El llibre no reflecteix un diàleg interreligiós en el sentit actual de la paraula, sinó que descriu el debat de tres savis –un jueu, un cristià i un musulmà– que acostumen a reunir-se en un agradable bosc als afores de la ciutat per debatre el camí de la veritable religió. Discuteixen des d'un punt de vista racional, tal com els ha ensenyat a fer la Dama Intel·ligència, la raó personificada. Però vet aquí que en plena discussió els interromp un gentil pres d'angoixa (com en diríem avui, està passant la crisi de la mitjana edat). Li fa l'efecte que cada dia té la mort més a prop i vol aferrar-se a la vida. Quan entra en escena, els tres savis decideixen per unanimitat ajudar-lo i el volen convèncer amb raons necessàries de l'existència d'un únic Déu, i de la creació i la resurrecció (veritats acceptades per les tres religions). El gentil vol abraçar aquesta religió, però per a gran decepció seva els tres savis li confessen que practiquen tres religions diferents. Aquest descobriment angoixa encara més el gentil. Si hi ha un més enllà i si s'equivoca a l'hora de triar una religió, pot acabar castigat a la condemna eterna. Expectant, els pregunta: “Quina de les tres és la veritable religió?” Cada savi presenta la seva religió com la veritable perquè el gentil (i el lector) l'esculli. Mentre un savi exposa els seus arguments, els altres

no el poden interrompre. Només el gentil pot fer preguntes. Al final, el gentil afirma que ja sap quina religió ha de triar. Però els tres savis no volen saber què ha decidit. S'estimen més seguir discutint el problema de la veritable religió en igualtat de condicions. Sembla, per tant, que el debat acaba en un punt mort, tot i que, pels comentaris del gentil i les respostes que li donen, és evident per al lector que probablement s'ha decantat pel cristianisme.

ELS ERRORS DELS ALTRES

Aquesta trama del *Llibre del gentil* demostra que Llull està convençut que els musulmans i els jueus es converteixen al cristianisme quan arriben a entendre el significat de la Trinitat i l'Encarnació. Llull creu que no estan disposats a canviar una religió que suscita dubtes per unes creences que tampoc es poden demostrar, i per això explica una vegada re l'altra l'episodi del rei de Tunis: un missioner cristià aconsegueix convèncer-lo que la seva religió no és la veritable. Però quan li demanen que demostrï que ho és el cristianisme, es limita a respondre amb evasives que és una qüestió de fe. Per a Llull no n'hi ha prou a demostrar els errors del judaisme i l'islam. Un cristià ha d'oferir una alternativa millor i ha d'explicar la seva religió de manera entenedora i convincent.

Llull té raó, i així ho demostren les paraules del representant de la comunitat jueva gironina Mose ben Nahman, anomenat Nahmànides (1194-1270), durant la famosa disputa de Barcelona del 1263. Quan el seu oponent, el jueu convers i monjo dominicà Pau Cristià (ca. 1269), diu que ni tan sols els àngels entenen la Trinitat, Nahmànides conclou astutament que, en aquest cas, ni tan sols els

àngels creuen en la Trinitat. Perquè “és evident que ningú creu en el que no entén” (Vikuah § 107).

Com demostra aquesta disputa, a l'època de Llull la tasca de promoure les relacions entre les tres religions monoteistes estava a l'ordre del dia. En el cas de Llull, van ser les circumstàncies de la vida quotidiana les que gairebé li van imposar aquesta labor. Després d'uns 300 anys sota domini musulmà, la seva illa natal, Mallorca, va ser conquerida per Jaume I el 1229, tres anys abans que ell nasqués. La majoria de la població encara la formaven camperols i artesans musulmans. També hi vivia un grup petit però influent de jueus, així com els conquistadors cristians. No cal dir, doncs, que no exagera gens quan, al començament del *Llibre del gentil*, escriu: “Con ab los inffuels ajam participat lonch de temps, e ajam enteses lurs ffalses opinions e errors [...] me vull esfforssar ab tots mos poders, confiant en la ajuda del Altisme, a enssercar novella manera e novelles rahons per les quals poguessen esser endressats los errats a gloria qui no a ffi, e que ffugisen a inffinit trebals”. Perquè a part de la discussió imaginària del *Llibre del gentil*, Llull va organitzar en la vida real diversos debats. Alguns els va relatar per escrit, com la *Disputatio Raymundi Christiani et Hamar Saraceni*, que es va fer quan Llull era a la presó d'Algèria.

En les seves obres, Llull presenta un concepte de la teologia cristiana que parteix del concepte de Déu, i ho fa en gran part per motius interreligiosos. “És propi de l'home instruírt compartir aquella creença que atribueix la màxima bondat, grandesa, poder, perfecció, etc., al Déu en qui creuen tots els savis del món” (*Vita coaetanea*, 26). Llull opta pels atributs de Déu com a punt de partida perquè d'alguna ma-

nera toquen temes que a la seva època eren comuns a les tres religions monoteistes. Així, una de les característiques més destacades del seu pensament és que combina idees genuïnament cristianes amb idees musulmanes i jueves igual de genuïnes. Si li volem aplicar una classificació teològica actual, Llull seria un inclusivista: no creu que totes les religions siguin iguals. D'altra banda, no reivindica l'exclusiva de la veritat per al cristianisme, però sí que creu que és la religió més vàlida, sobretot perquè, segons ell, el món creat segueix unes normes lògiques implantades per Déu durant la creació.

LA LòGICA DE LA TRINITAT

També les religions s'esforcen per seguir aquestes normes i tenir una coherència lògica. El cristianisme és el millor en aquest sentit. Per identificar i classificar idees que serveixin per unir les tres religions, Llull recorre a criteris basats en fonaments pròpiament cristians i també en fonaments universalment lògics. El fet que el criteri universalment lògic i l'específicament cristià coincideixin és decisiu. A diferència del que s'esdevé en la disputa de Barcelona, Llull arriba fins i tot a afirmar que la doctrina de la Trinitat és la culminació de la lògica. Veu que els “infidels no fan cas de les autoritats dels fidels” (*Liber de demonstratione per aequiparantiam*, prol. 4.), és a dir, la Bíblia, els pares de l'Església o prestigiosos teòlegs; en canvi, sí que escolten els arguments racionals. Es guien per la raó que Déu va donar a tots els homes i dones en el moment de la creació. Per tant, l'obediència cega a les autoritats no pot substituir la comprensió racional.

Els principis comuns a les tres religions monoteistes poden servir, doncs, de base racional per al diàleg. Però per explicar aquests principis cal conèixer en profunditat la fe de l'altre. I vet aquí el que Llull va proposar al rei Frederic III de Sicília el 1312, quatre anys abans de morir: “Deixeu que cristians instruíts amb un bon domini de la llengua àrab vagin a Tunísia per demostrar la veritat de la seva fe, i deixeu que musulmans instruíts vinguin al regne de Sicília per parlar de la seva fe amb erudits cristians. Si ho féssiu, potser hi hauria pau entre cristians i musulmans, i a tot el món se sabria que ni els cristians volen aniquilar els musulmans ni els musulmans volen aniquilar els cristians” (*Liber de participatione christianorum et saracenorum*). Perquè el desconeixement pot generar malentesos i fins i tot violència.

Llull, que es va prendre seriosament els seus interlocutors, amb qui va mantenir controvèrsies d'un alt nivell intel·lectual, ens pot servir avui de model per defensar la igualtat de tots els participants en el diàleg i la necessitat d'arribar-nos a conèixer i respectar mútuament, i també ens pot ensenyar a confiar en la sinceritat de l'altre en la recerca de la veritat. ☺

Eclesiàstics representats a la biga de l'església de Sant Miquel de Cruïlles. MD'A

Una mostra de la millor literatura, teatre, cinema, música i art de l'Uruguai visita Catalunya

LITERATURA

CRISTINA PERI ROSSI

TEATRE

NUREMBERG

de Santiago Sanguinetti

CINEMA

EL CIRCULO

EL ALMANAQUE

de José Pedro Charlo

MÚSICA

FEDE GRAÑA Y LOS PROLIJOS

LATASÓNICA

JULIETA RADA

EXPOSICIONS

RAFAEL BARRADAS

EXPO D'ART CONTENPORANI

CONCERTS

AUDIOVISUALS

ANA PRADA

DANIEL DREXLER

LEO MASLIÁH

FERNANDO CABRERA

SAMANTHA NAVARRO

CONFERÈNCIA

Sobre JOSÉ ARTIGAS

Julia Solans i Juan Caraboa (Bistrot & Bistrot)

BIENNAL

URUGUAY CATALUÑA CATALUNYA URUGUAI

DEL 23 D'ABRIL AL 26 DE MAIG DE 2013

WWW.BIENNALCATALUNYAURUGUAY.COM

DIVERSOS ESPAIS

Organitza:

BARNASANTS
CULTURA D'AUTOR

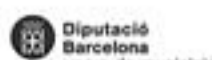

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Ajuntament de
Barcelona

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

EL CAVALLER ÉS UN HOME QUE VETLLA PER LA PAU MITJANÇANT L'ÚS DE LA FORÇA

SANT RAMON LLULL EL 2016?

El procés de canonització de Ramon Llull va per bon camí, després de diversos intents frustrats dels segles XVII, XVIII i XX

DANIEL ROMANÍ

Des de fa molts anys, de fet des de poc després de la seva mort, a Mallorca es reconeix Ramon Llull com a beat. “El poble mallorquí va descobrir en ell una viència heroica de les virtuts cristianes, un cop s’hagué convertit d’una vida frívola i mundana”, diu Gabriel Ramis, postulant de la causa per canonitzar el gran filòsof. “La fama de miracles ha acompanyat sempre Ramon Llull. A la processó d’enterrament que s’organitzà des de Porto Pi fins a la ciutat de Mallorca, a l’església de Sant Francesc, posaven els malalts al carrer i molts foren guarits. I amb motiu dels processos (segles XVII, XVI-II I XIX), hi ha constància de miracles”, recorda Gabriel Ramis. “La mandíbula

de Ramon Llull, que avui és dins d’un reliquiari de plata, era portada per frares a casa dels malalts per guarir-los. Molts eren guarits, com consta en els processos”, subratlla Ramis.

A Mallorca, quan dius “el beat” no cal que diguis qui és; tothom entén que és Ramon Llull. “Llull és venerat com a beat pel culte immemorial”, diu Ramis. Però no ha estat canonitzat. Al llarg de la història s’ha intentat canonitzar-lo de manera processal, els anys 1605-1613, el 1747, el 1751 i el 1905. Sempre sense èxit. El principal escull era que les tesis antil·lulistes del segle XV, amb Nicolau Eimeric al capdavant, que titllaven Llull d’heretge, havien fet forat. Últimament la Santa Seu ha nomenat dos censors teòlegs per estudiar l’ortodòxia de Ramon Llull. El seu estudi ha estat positiu. A més, el Centro Italiano di Lullismo ha publicat un llibre sobre la matèria, *Da Raimondo Lullo a Nicola Eimeric. Storia di una falsificazione testuale e dotrinale*,

A Mallorca, quan es parla d’“el beat”, no cal dir res més; ja se sap a qui es fa referència

que confirma el que molts estudiosos sostenien: Eimeric va falsificar i tergiversar els textos de Ramon Llull per acusar-lo d’heretge. Efectivament, va haver-hi intents d’incloure algunes obres a l’índex de llibres prohibits, però no van reeixir.

Tot això ja és història. El procés per canonitzar Llull ha entrat en una nova fase: “Ara s’està elaborant una *positio*, un estudi històric que ha de provar que

Llull va practicar totes i cadascuna de les virtuts cristianes en grau heroic”, diu Ramis. Si el procés no s’alenteix, la seva canonització no hauria de trigar gaires anys. ¿Podria ser canonitzat el 2016, coincidint amb els 700 anys de la seva mort?

MOTIUS PER A LA CANONITZACIÓ

De motius per ser canonitzat n’hi ha un munt. “La seva experiència de Déu va assolir una alta dimensió mística evident, com es pot comprovar al famós llibre *Amic e Amat*, una de les grans peces místiques de la literatura universal, que està al mateix nivell que el *Càntic dels càntics* i de les obres de Sant Joan de la Creu”, subratlla Armand Puig, degà de la Facultat de Teologia Catalunya. D’altra banda, Armand Puig precisa que “a les seves obres, Llull va explicar de manera extraordinària els misteris de la fe cristiana, com va fer-ho també sant Tomàs d’Aquino i sant Bonaventura de Bagnoregio, els altres dos grans teòlegs del segle XIII”. Puig també destaca “la seva preocupació constant per presentar un cristianisme dialogant, que pretenia persuadir de la veritat cristiana deixant la porta oberta a la llibertat d’opció religiosa, com es pot veure al llibre *Gentil i els tres savis*. *I last but not least*, recorda que, segons la tradició, va ser apedregat a Bugia (actual Béjaïa): uns genovesos el van trobar amb vida i el van dur a Mallorca i mentre la nau s’acostava al port de Palma, “l’*Amic e Amat*” va expirar dins la nau. Per això també és venerat com a màrtir.

La canonització de Llull va per bon camí. Però com diu el postulant de la seva causa, Gabriel Ramis, “no es pot dir blat fins que no sigui al sac i ben fermat” ☺

Llull és considerat beat per la via de culte immemorial. A la fotografia, una escultura del filòsof a la catedral de la seva ciutat natal. ENRIQUE CALVO

Allò que es transmet de generació en generació
s'acaba convertint en llegenda.

Aigua de
Ribes

Més de 90 anys celebrant Sant Jordi al teu costat.

Coca-Cola®

Coca-Cola, l'ampolla contour, la corba dinàmica modificada i el disc vermell són marques registrades de The Coca-Cola Company.

Feliç Sant Jordi